

C:\Users\Plazma\Desktop\304\bri_Strugacti-Vlny_ztisuji_vitr.pdb

PDB Name: bri_Strugacti-Vlny_ztisuji_vitr
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Arkadij a Boris Strugačtí

Vlny ztišují vítr

PŘELOŽIL LIBOR DVOŘÁK

(c) Znanije-sila, No 6-12/1985 and 1,3/1986
Translation (c) Libor Dvořák, 1989

Epilogue (c) V. Gakov, 1989
Translation of epilogue (c) Petr Kaška, 1989

»Pochopit znamená zjednodušit.«
D. Strogov

ÚVOD

Jmenuji se Maxim Kammerer. Je mi osmdesát devět let.

Kdysi, už je to strašně dávno, jsem si přečetl prastarý příběh, který začínal přesně tímto způsobem. Vzpomínám si, že mě tehdy napadlo, že kdybych měl jednou v budoucnu psát nějaké paměti, uvedu je právě takhle. Ostatně text, který předkládám, nelze dost dobře poměřovat nároky kladenými na memoárovou literaturu a na jeho počátku bych měl ocitovat dopis, který jsem dostal přibližně před rokem:

Kammerere,

Vy jste přirozeně četl veleslavné dílo Patero životopisů století. Moc Vás prosím, pomozte mi identifikovat, kdo konkrétně se skrývá za pseudonymy P. Soroka a E. Brown. Předpokládám, že pro Vás to bude snazší než pro mne.
Novgorod, 13. června 125
M. Glumovová

Na ten dopis jsem neodpověděl, protože skutečná jména autorů spisu Patero životopisů století jsem vypátrat nedokázal. Dopídl jsem se jen toho, že P. Soroka a E. Brown jsou - jak se koneckonců dalo předpokládat - úctyhodnými vědeckými pracovníky skupiny Lidenové Ústavu pro výzkum kosmických dějin (ÚVKD).

Vcelku bez obtíží jsem si uměl představit pocity, jež se zmocnily Maji Glumovové po přečtení životopisu syna, jak se jevil pánům Sorokovi a Brownovi. A nahlédl jsem, že je mou povinností se vyjádřit.

A napsal jsem tyto paměti.

Z hlediska nepředpojatého, zvláště pak mladého čtenáře se v nich budou líčit události, které znamenaly konec celé

epochy kosmické sebereflexe lidstva a otevřely zcela nové perspektivy, zkoumané až do té doby z čistě teoretického hlediska. Já se stal svědkem, protagonistou a do jisté míry dokonce iniciátorem tohoto překvapivého procesu; proto není divu, že skupina Lidenové mě po několika posledních let bombarduje mnoha opravdu na úrovni formulovanými dotazy, oficiálními i neoficiálními žádostmi o laskavé přispění v záležitostech celosvětového zájmu a apely na mé občanské uvědomění. Od samého počátku jsem pro cíle skupiny měl plné pochopení a se snahami jejích pracovníků jsem cítil, nicméně jsem se před nimi nikdy netajil svou bytostnou skepsí nad vyhlídkou takového bádání. Mimoto mi bylo nad slunce jasnější, že materiály a informace, které mám k dispozici já, nemohou skupině Lidenové přinést žádný užitek, a tak jsem se až do poslední chvíle účasti na spolupráci s tímto týmem všemožně vyhýbal.

Avšak teď, z důvodů, jež lze považovat za víceméně osobní, se mě zmocnila naléhavá potřeba přece jen shromáždit, utřídit a předložit vše, co je mi o prvních dnech Velkého zjevení známo, zvědavému zájmu každého, kdo bude cítit nutkání se věcí zabývat.

Jenže stačilo přečíst si po sobě předešlý odstavec, a hned jsem nucen vlastní výroky korigovat. Za prvé samozřejmě ani zdaleka nedávám ve známost opravdu všechno, co je mi známo. Některé materiály jsou povahy příliš speciální, než abych považoval za možné se tu o nich šířit. Některá jména podržím v tajnosti z důvodů povýtce etického rázu. Zdržím se i zmínek o části jistých profesionálních postupů, k nimž jsem se uchýloval ve své tehdejší funkci vedoucího oddělení mimořádných událostí (MU) Komise pro kontrolu (Komkon-2).

Za druhé musím podotknout, že události roku devětadevadesátého nebyly doslova a do písmene prvními dny Velkého zjevení, ale naopak jeho dny posledními. A tady jsme u toho, co, jak se odvažuji soudit, nechápou či snad si nepřejí uznat pracovníci skupiny Lidenové - ani přes mou usilovnou snahu o co nejpřesvědčivější argumentaci.

Osobnost Toiva Glumova pochopitelně vyvolává zvláštní, řekl bych dokonce ryze odborný zájem pracovníků skupiny Lidenové. Velmi dobře jim rozumím - zejména proto jsem tuto postavu učinil těžištěm celého vyprávění.

Samozřejmě nejen proto, a vlastně ani ne tolik proto. Ať už si na ty dny vzpomenu z jakéhokoli důvodu, ať je to cokoli z oné doby, vždy mi před očima vytane Toivo Glumov, vidím jeho asketickou, vždy tak vážnou mladou tvář, šedé průzračné oči, věčně přistíněné dlouhými světlými řasami, slyším jeho jakoby strojeně rozvláchnou řeč, znovu na mě doléhá bezhlasý a bezmocný, ale nesmlouvavý nápor, který z něho tryskal jako nezvučný křik: »Tak co je s tebou? Proč nic nepodnikáš? Naříd' něco!«, a naopak stačí vzpomenout si z jakéhokoli důvodu na něj, a okamžitě se, jako vytržení ze spánku neurvalým kopancem, probouzejí »vzteklí psi vzpomínek«, všechna hrůza těch dnů, všechno zoufalství těch dnů, veškerá bezmoc těch dnů - hrůza, zoufalství, bezmoc, které jsem na vlastní kůži pociťoval jen já sám, protože nebylo s kým se o ně rozdělit.

Úhelnými kameny předkládaných pamětí jsou dokumenty. Většinou jde o normalizovaná informační hlášení mých inspektorů, ale tu a tam narazíte i na ukázky oficiální korespondence, jež uvádím především z toho důvodu, abych se pokusil oživit klima zmíněných dnů. Puntičkářský a skutečně kompetentní badatel bez zvláštních potíží zjistí, že mnoho dokumentů, které s případem nějak souvisely, se do paměti nedostalo, zatímco bez některých, které v textu jsou, by se celá věc koneckonců docela dobře obešla. Ve snaze předejít takové výtce bych rád poznamenal, že materiály jsem vybíral v souladu s určitými principy, jež do hloubky pitvat nehodlám, a ani si nemyslím, že by to bylo nezbytné. Dále - dosti rozlehlou část textu tvoří kapitoly obsahující poznatky tak či onak rekonstruované. Tyto kapitoly jsem napsal já a jsou co nejdetailnějším popisem scén a dějů, jejichž bezprostředním svědkem jsem se nestal. Svědectví o takových událostech jsem střipek po střipku skládal na základě vyprávění, fonozáznamů a pozdějších vzpomínek lidí, kteří byli přímými účastníky líčených příběhů, jako například Glumova žena Asja, jeho kolegyně, jeho známí a podobně. Uvědomuji si, že pro pracovníky skupiny Lidenové je faktografická hodnota těchto kapitol nevalná, ale co naplat, mně připadá obrovská.

Nu a nakonec bych rád podotkl, že text čistě informativní povahy jsem si dovolil lehce naředit vlastními reminiscencemi, které by měly čtenáři přiblížit spíše osobnost tehdy osmapadesátiletého Maxima Kammerera než podivuhodnou historii, která je pravým předmětem našeho zájmu. Chování tohoto člověka v přívalu popisovaných zážitků dnes dokonce i mně samotnému připadá přinejmenším zaznamenáníhodné.

Když jsem se definitivně rozhodl pro sepsání těchto pamětí, rázem jsem se ocitl před otázkou: Čím začít? Co a kdy se stalo počátkem Velkého zjevení?

Chceme-li být opravdu důkladní, na počátku byl již před dvěma staletími nálezkem prázdného tunelového města z jantarinu hluboko pod povrchem Marsu - tehdy poprvé zazněl pojem Poutníci.

To je nepochybné. Leč příliš povšechné. Se stejným úspěchem bychom mohli tvrdit, že na počátku Velkého zjevení stál Velký třesk.

Tak kdy tedy? Před padesáti lety? V případě nalezenců? Kdy problém Poutníků poprvé získává příchut' tragičnou, kdy se zrodil a od úst k ústům rozlétl pichlavě opovržlivý pojem »Sikorského syndrom«? Kdy zavládl komplex nezřízeného strachu před možným vpádem tajemné poutnické civilizace? I to je pravda. A je to mnohem blíže k jádru věci. Jenže já tehdy ještě nebyl šéfem oddělení pro mimořádné události a ani samo oddělení ještě zdaleka neexistovalo. Navíc nepíší dějiny fenoménu Poutníci.

Pro mne osobně všechno začalo v květnu třiadevadesátého, kdy jsem podobně jako všichni ostatní vedoucí oddělení mimořádných událostí ve všech sektorech Komkonu-2 obdržel informát o případu na Tisse. (Nikoli na řece Tise, která mírumilovně unáší své vody pod obloukem Karpatského hřebene, ale na planetě Tisse, oběžnici hvězdy EN 63061, kterou krátce předtím objevili chlapci ze Skupiny volného průzkumu. Informát celou záležitost vykládal jako případ náhlého a nevysvětlitelného pomínutí smyslů všech tří členů expedice, která před dvěma týdny přistála na rozsáhlé náhorní plošině (její jméno mi už vypadlo z hlavy). Všechny tři se nečekaně zmocnilo přesvědčení, že ztratili rádiové spojení se základnou a vůbec s čímkoli a kýmkoli s výjimkou orbitální lodi, jejíž vysílač v automatickém režimu bez ustání opakoval zprávu, že Země se stala obětí jakéhosi kosmického kataklyzmatu a veškeré obyvatelstvo Periférie že

vymřelo na neznámé zlověstné epidemie.

Detaily už dnes nemohu sloužit, jen mi maně táhne myslí, že dva členové skupiny se pokusili o sebevraždu a nakonec uprchli do pouště - v zoufalství z beznadějnosti a absolutní bezvýhodnosti další existence. Zato velitel skupiny se projevil jako tvrdý chlap. Zaťal zuby a přinutil se žít dál - jako kdyby lidstvo nevyhynulo, jako by jen on sám havaroval tak spolehlivě, že je od rodné planety odříznut navždy. Později vyprávěl, že čtrnáctý den tohoto šíleného bytí ho poctil návštěvou kdosi v bílém a oznámil mu, že on, tedy velitel, se ctí obstal v prvním kole zkoušek a tímto se stává kandidátem na příslušnost v komunitě Poutníků. O den později na náhorní plošině přistál havarijní člun z mateřské orbitální lodi a atmosféra supermezní situace rychle vyprchala. Oba uprchlíky se v poušti podařilo bez větších problémů najít, všichni si uchovali zdravý rozum a i jinak nikdo nedošel žádné zvláštní újmy. Svědectví těch tří se kryla do nejmenších podrobností. Všichni tři například stejně reprodukovali výslovnost automatu, který údajně vysílal osudnou zprávu. Subjektivně celý zážitek vnímali jako impozantní, nezvykle věrohodnou divadelní inscenaci, jejímiž jednajícími postavami se nenadále a proti své vůli stali. Hlubková mentoskopie tento jejich subjektivní dojem potvrdila, a dokonce ukázala, že hluboko v podvědomí nikdo z nich nepochyboval, že celá situace je jen skvěle naaranžovaný přelud.

Nakolik je mi známo, mí kolegové v ostatních sektorech přijali zmíněný informát jako vcelku vágní mimořádnou událost, nevysvětlenou mimořádnou událost, jaké se v prostorách Periférie odehrávají jako na běžícím pásu. Všichni zůstali živi a zdraví. Další asanační práce v oblasti, kde k MU došlo, nebyly nevyhnutelné, tím spíš, že nebyly nevyhnutelné ani před ní. Zájemci o rozluštění celé záhady se nenašli. Oblast MU byla evakuována. MU byla zaprotokolována a řádně archivována.

Jenže já, já byl odchovancem nebožtíka Sikorského! Dokud žil, často jsem s ním v duchu i docela otevřeně polemizoval, zejména když se řeč stočila na možné ohrožení lidstva zvenčí. Ovšem jedna jeho teze se vyvracela těžko, a já ji upřímně řečeno ani vyvracet nechtěl: »Jsme pracovníci Komkonu-2. Je nám dovoleno vysloužit si pověst polovzdělanců, mystiků a pověřivých zabeďněnců. Jediné, co nám dovoleno není, je podceňovat nebezpečí. A pokud v domě náhle ucítíme pach síry, jsme prostě povinni předpokládat, že někde nablízku se potuluje čert, a podniknout veškeré nezbytné kroky až po zorganizování výroby svěcené vody v průmyslovém měřítku.« A tak sotva jsem zaslechl, že postava v bílém řeční jménem Poutníků, ovanul mi chřípí smrad škvířící se síry a já se ošil jako stará dělostřelecká kobyla při břeskném trylku polnice.

Rozeslal jsem příslušné dotazy po příslušných kanálech. Bez zvláštního údivu jsem zjistil, že v lexikonu instrukcí, pokynů a organizačních výhledů našeho ctihodného Komkonu-2 se slovo Poutník vůbec nevyskytuje. Dostalo se mi přijetí u našich vrcholných instancí a tady - tentokrát už bez sebemenšího údivu - jsem se přesvědčil, že viděno očima těch vůbec nejodpovědnějších představitelů je problém progresorské činnosti Poutníků v soustavě lidstva málem passé, něco jako úspěšně vymýcená dětská choroba. Jako by tragédie Lva Abalkina a Rudolfa Sikorského jakýmsi nevysvětlitelným způsobem stavěla Poutníky navždy mimo jakékoli podezření.

Jediným člověkem, v němž můj neklid vyvolal alespoň stín určitého porozumění, ba soucitu, byl nakonec prezident našeho sektoru a můj bezprostřední nadřízený Athos-Sidorov. Ten z moci svého úřadu potvrdil a svým podpisem uvedl v život téma Návštěva staré dámy, s jehož projektem jsem za ním přišel. Povolil mi, abych sestavil zvláštní skupinu, která bude na tomto tématu pracovat. Mám-li být upřímný, dal mi zkrátka volnou ruku.

Začal jsem tím, že jsem získal znalecké posudky řady nanejvýš kompetentních vědců z oblasti xenologie. Předsevzal jsem si jasný cíl - vytvořit co nejpravděpodobnější model progresorské činnosti Poutníků v soustavě pozemského lidstva. Ale abych zbytečně nezabíhal do detailů: všechny získané materiály jsem zaslal známému historikovi vědy a proslulému polyhistorovi Isaacu Brombergovi. Dnes už si ani pořádně nevzpomenu, proč jsem to vlastně udělal, vždyť Bromberg se v té době xenologii už léta nezabýval. Pravdě nejbližší bude, že většina specialistů, které jsem svým dotazníkem obeslal, jednoduše odmítla korespondovat se mnou o něčem takovém na skutečně seriózní úrovni (prosím vás, to už známe, Sikorského syndrom!), kdežto Bromberg, jak je doposud všeobecně známo, měl »vždycky pár dobře míněných slov v záloze«, ať už šlo o cokoli.

Tak či onak mi doktor Bromberg zaslal obšírnou odpověď, známou dnes profesionálům a zasvěcencům pod názvem Brombergovo memorandum.

Tím všechno začalo.

A začnu já i já.

DOKUMENT I

Komkon-2

sektor Ural-Sever

Maximu Kammererovi osobně

věc služební

Datum: 3. června 94

Autor: I. Bromberg, starší poradce Komkonu-1, doktor historických věd, laureát Hérodotovovy ceny (za léta 63, 69 a 72), profesor, laureát Malé ceny Jana Ámose Komenského (za rok 57), doktor xenopsychologie, doktor sociotopologie, řádný člen Sociologické akademie (Evropa), člen korespondent Tagorského Laboratoria (tamní Akademie věd), magistr realizace Parsifalových abstrakcí

Téma: Návštěva staré dámy

Obsah: Funkční model progresorské aktivity Poutníků v soustavě pozemského lidstva

Drahý Kammerere!

Především Vás snažně prosím, abyste nepovažoval za projev stařecké nadutosti onu oficiální hlavičku, již jsem byl opatřil toto své poselství. Hodlal jsem jen tímto způsobem akcentovat, že mé poselství, ač výlučně osobní, má zároveň povahu listiny navýsost oficiální. Hlavička Vašich informačních hlášení mi v hlavě vězí již od dob, kdy těmito elaboráty přede mnou o stůl coby (dosti ubohými) argumenty třískal náš nešťastný Sikorski.

Můj vztah k Vaší organizaci se nezměnil ani v nejmenším, tím jsem se ostatně nikdy netajil, a Vám je tento můj poměr ke Komkonu-2 bezesporu velmi dobře znám. Přesto jsem však materiály, které jste mi tak laskavě postoupil, s velkým zájmem prostudoval. Děkuji Vám. Rád bych Vás zároveň ujistil, že při takovémto (ovšem výlučně při takovémto!) zaměření Vaší práce najdete v mé osobě toho nejvášnivějšího příznivce a spolupracovníka.

Nemám tušení, zda je to jen náhodná shoda okolností, ale Váš přehled modelů se mi dostal do rukou právě ve chvíli, kdy jsem se sám odhodlával ke shrnutí vlastních mnohaletých úvah o tom, co jsou to Poutníci, a o nevyhnutelnosti jejich střetu s pozemskou civilizací. Když už jsme u toho - podle mého nejhlubšího přesvědčení náhody neexistují. Zdá se, že tato otázka s konečnou platností došla do stadia, kdy by měla být zodpovězena.

Nemám čas ani chuť zabývat se detailní kritikou Vašeho dokumentu. Přesto si nemohu odpustit ujištění, že modely Chobotnice a Conquistador mě svým vpravdě anekdotickým primitivismem uvrhly do záchvatu bezuzdného řehotu, zatímco model Nový vzduch, ač na první pohled působí dojmem konstrukce ne právě triviální, je zcela prost alespoň náznakem respektováníhodného argumentačního aparátu. Osm modelů! A osmáct autorů, mezi nimiž září i takové veličiny jako Karibanov, Jasuda či Mikić! Při takové konstelaci jsme snad měli právo očekávat něco o citelné poznání hodnotnějšího, aby to kat spral! Myslete si co chcete, Kammerere, ale ve mně teď naprosto přirozeně klíčí podezření, že se Vám nepodařilo těmto veleduchům naoktrojovat své »obavy diktované naší všeobecnou nepřipraveností na tomto poli«. Ti lidé na věci nepracovali, prostě Vám vyhověli.

Tímto tedy přináším na piedestal Vaší ctěné pozornosti jakousi stručnou anotaci své nové knihy, již hodlám nazvat »Monokosmos: Vrchol, nebo první krok? Poznámky k evoluci evoluce«. I tentokrát musím trvat na svém počátečním konstatování, že nemám čas ani chuť opatřovat své základní teze nějakým podrobnějším komentářem. Mohu Vás však ujistit, že každou z těchto tezí lze již dnes podpořit svrchovaně zevrubným důkazovým aparátem, takže pokud by Vás mé úvahy přiměly k jakýmkoli dalším dotazům, milerád Vám je zodpovím. (Mimochodem, nejsem s to zdržet se připomínky, že Vaše rozhodnutí obrátit se s žádostí o konzultaci na mne bylo možná prvním a zatím opravdu jediným opravdu veřejně prospěšným aktem Vaší organizace za celou dobu její existence.).

Tak tedy: MONOKOSMOS.

Jakýkoli rozum, ať už technologický, rousseauovský či dokonce gerontokratický, prochází v procesu evoluce prvního řádu cestou od maximální rozrůzněnosti (brutalita, vzájemná nevraživost, ubohost emotivního rejstříku, všeobjímající nedůvěra) ke stavu maximální jednoty myslitelné za předpokladu plného uchování lidské individuality (vzájemná přízeň, vysoká kultura mezilidských vztahů, altruismus, nespokojování se s dosaženým). Tento proces je řízen zákony biologickými, biosociálními a specificky sociálními. Je velmi dobře prostudován a pro nás je ve zkoumaném případě zajímavý jen potud, že nás inspiruje k otázce: Ale co dál? Když ponecháme stranou romantické trylkování teoretiků vertikálního pokroku, nacházíme pro každý Rozum jen dvě reálné, leč jednoznačně protichůdné eventuality. Buď stagnace, sebeuspokojení, egocentrismus, ztráta zájmu o svět jako takový. Nebo pak vykročení po cestě evoluce druhého řádu, po cestě evoluce plánované a řízené, po cestě vedoucí k Monokosmu.

Syntéza rozumů je nevyhnutelná. Přinese nesčetné množství nových rozměrů vnímání a chápání světa, což povede k zatím jen velmi těžko představitelnému zvýšení množství, ale především kvality použitelných informací, které zase bude znamenat zásadní minimalizaci lidských útrap a rozhojnění pozitivních emocí na úroveň, o níž dnes rovněž nemáme odpovídající představu. Pod pojem »domov« se najednou vejde celý vesmír. (Snad právě proto se do oběhu dostal ten naprosto povrchní a nezodpovědný název - Poutníci!) Vznikne zásadně nový metabolismus, v jehož důsledku budou život a zdraví prakticky věčné. Věk každého jedince bude srovnatelný se stářím kosmických těles. Psychické opotřebení a únava se stanou čímisi naprosto neznámým. Monokosmická individualita se dokonale obejde bez tvořivé iniciativy jiných jedinců. Bude sama sobě tvůrcem i spotřebitelem veškerých kulturních hodnot. Monokosmos bude schopen nejen utvořit si z jediné kapky vody představu o celém oceánu, ale i o celém světě bytostí, které ho obývají, včetně bytostí myslících. Toto vše v podmínkách nepřetržitého, neukojitelného senzorického hladu.

Každý nový jedinec vzniká jako výtvar synkretického umění: na jeho vzniku se podílejí fyziologové, genetici, inženýři, psychologové, estetici, pedagogové i filozofové Monokosmu. Tento proces nepochybně trvá několik desítek pozemských let a - jak jinak - patří k nejúchvatnějším a nejúčtyhodnějším poutnickým aktivitám. Moderní lidstvo nezná analogie k umění takového druhu, snad s výjimkou v dějinách tak vzácných případů Velké lásky.

TVOŘ, ANIŽ BYS BOŘIL! - taková je základní premisa Monokosmu.

Monokosmos nemůže jinak než považovat svou cestu vývoje a svůj modus vivendi za jediné správné a možné.

Představa rozrůzněných rozumů, které ještě nedozrály k tomu, aby se k němu mohly připojit, v něm vyvolává bolest a zoufalství. Je nucen čekat, dokud rozum v rámci evoluce prvního řádu nepokročí do stadia celoplanetární pospolitosti. Protože teprve za tohoto předpokladu lze započít se zásahy do biostruktury, jejichž smyslem je příprava nositele rozumu na přechod k monokosmickému organismu Poutníka. Protože zásah Poutníků do osudu rozpolcených civilizací k ničemu dobrému vést nemůže.

Je tu jedna pozoruhodně mnohoznačná situace: Když věc domyslíme do důsledku, pozemští progresori, vyslaní ke skomírajícím civilizacím, se snaží urychlit historický proces především vytvářením dokonalejších sociálních struktur. A tím de facto vytvářejí nové zásoby výchozího materiálu pro budoucí rozvoj Monokosmu.

Dnes známe tři civilizace, které se považují za úspěšné a zdárné.

Leonidáné: Civilizace je to bezesporu prastará (její věk odhaduji minimálně na 300 000 let, ať si nebožtík Pak Hin tvrdil co chtěl). Jde o klasický příklad tzv. »pomalé civilizace«, která ustrnula na stupni harmonie s přírodou.

Tagořané: Planetární komunita, vyznačující se hypertrofovanou prozíravostí. Tři čtvrtiny veškerých existujících kapacit soustřeďují na studium a předcházení škodlivým důsledkům, které mohou vyplynout ze zásadního objevu, nového vynálezu, netradiční technologie a podobně. Tato civilizace nám připadá zvláštní jen proto, že nejsme schopni pochopit, jak nesmírně zajímavá a podnětná může být prevence neblahých následků, jakou záplavu intelektuální a pocitové rozkoše nám poskytuje. Brzdit pokrok je stejně strhující jako snaha takový proces vytvářet - vše závisí jen na filozofických východiscích a na výchově. Výsledkem takového uvažování je výhradně veřejná doprava, neexistence letecké techniky a dokonale rozvinutá kabelová komunikační síť.

Třetí civilizací, o níž bude řeč, je ta naše, a my už chápeme, proč Poutníci musejí zasáhnout především a právě do našeho života. My se POHYBUJEME. Pohybujeme se, což znamená, že se můžeme zmýlit ve volbě správného směru pohybu.

Dnes už nikdo ani nevzdechne po někdejších »postrkovačích«, kteří se s fanatickým zápalem pokoušeli urychlovat pokrok civilizací Tagory a Leonidy. Dnes už dávno chápeme, že »postrkovat« takové svým způsobem dokonalé humanoidní pospolitosti je počinání stejně nesmyslné a neperspektivní, jako snaha urychlit růst stromu, řekněme dubu, tím, že ho budeme za větve vytahovat k nebi. Poutníci ovšem nejsou žádní »postrkovači«, ti si jistě nepředsevzali a ani předsevzít nemohli takový cíl jako prosté urychlování pokroku. Jejich snahou je vyhledávání, vyčleňování, příprava k přivtělení a nakonec monokosmické vstřebání jedinců, kteří už k něčemu takovému dozráli. Nevím, podle jakých zásad Poutníci tento výběr provádějí, a to je velice smutné, protože ať chceme nebo ne, máme-li hovořit přímo, bez okolků, kudrlinek a vědátorského slovíčkaření, jde o následující:

Za prvé: Vstup lidstva na cestu evoluce druhého řádu prakticky znamená proměnu druhu homo sapiens v Poutníka.

Za druhé: Pro takovou proměnu je vhodný zdaleka ne každý příslušník zmíněného druhu.

Závěr:

- lidstvo bude rozštěpeno na dvě nestejně části;
- lidstvo bude rozštěpeno na dvě nestejně části podle parametru, který neznáme;
- lidstvo bude rozštěpeno na dvě nestejně části podle parametru, který neznáme, přičemž menší část pronikavě a navždy předstihne tu větší;
- lidstvo bude rozštěpeno na dvě nestejně části podle parametru, který neznáme, menší část pronikavě a navždy předstihne tu větší a stane se tak z vůle a díky schopnostem a možnostem supercivilizace lidstvu po všech stránkách cizí.

Drahý Kammerere! Jako sociopsychologické cvičení Vám k analýze nabízím následující projekt, který, jak jistě uznáte, obsahuje nejen jeden nový prvek.

Teď, když jsou Vám základy progresorské strategie Monokosmu víceméně jasné, nejspíš dokážete lépe než já určit stěžejní směry kontrastrategie a taktiky vyjevování známek činnosti poutnické civilizace. Je přirozené, že hledání, vyčleňování a příprava jedinců zralých pro přivtělení musí být provázeny jevy a událostmi, které vnímavému pozorovateli rozhodně neujdou. Očekávat se dá například vznik masových fobií, nových mesianistických věroučných systémů, častější výskyt jedinců s neobvyklými schopnostmi, nevysvětlitelné případy mizení lidí, náhlého, doslova zázračného procitnutí netušených vloh u osob doposud povytce průměrných atd. Důrazně Vám doporučuji nespouštět z očí rovněž Tagořany a Hlaváky akreditované na Zemi - jejich citlivost vůči všemu cizorodému a neznámému je mnohem vyšší než naše. (V tomto ohledu je stejně důležité sledovat chování pozemských zvířat, zejména stádních a vykazujících zárodky intelektu.)

Těžištěm Vaší pozornosti by přirozeně neměla být jen Země, ale i Sluneční soustava jako celek, Periférie, a především pak nejnovější Periférie.

Hodně úspěchů přeje

Váš Isaac Bromberg

DOKUMENT 2

Prezidentovi sektoru Ural-Sever

Datum: 13. června 94

Autor: M. Kammerer, vedoucí oddělení MU

Téma: 009 Návštěva staré dámy

Obsah: Smrt I. Bromberga

Prezidente!

Profesor Isaac Bromberg náhle skonal v sanatoriu Běžinova luka 11. června t.r. ráno.

Žádné poznámky k modelu Monokosmos a vůbec žádné poznámky týkající se Poutníků nebyly v jeho osobním archivu nalezeny. Pátrání pokračuje.

Lékařskou zprávu o úmrtí přikládám.

M. Kammerer

Přesně v tomto poradí si uvedené dokumenty přečetl můj mladý stážista Toivo Glumov počátkem roku 95 a je pochopitelné, že podobné listiny na něj nevyhnutelně musely udělat zcela jednoznačný dojem a stejně nevyhnutelně ho musely inspirovat ke zcela jednoznačným předpokladům, tím spíš, že potvrzovaly jeho nejčernější očekávání. Sémě padlo do úrodné půdy. Bez meškání vyhledal zmíněnou lékařskou zprávu, a když z ní nevytěžil nic, co by potvrzovalo jeho podezření, jež se zdála tak samozřejmá a přirozená, vyžádal si slyšení u mě.

Velmi dobře si na to ráno vzpomínám: bylo šedé, zasněžené, s pravou uralskou vánicí za okny mé pracovny. Možná

právě pro ten kontrast, proto, že tělem jsem byl tady, na zimním Urale, a mé oči nepřítomně sledovaly pramínky roztálé vody na sklech, kdežto zraku mé mysli se vybavila tropická noc nad teplým oceánem a uprostřed té noci se ve fosforeskující pěně, která měkce nabíhala na písčitou pláž, pohupovalo nahé mrtvé tělo. Právě jsem dostal z ústředí zprávu o třetím smrtelném případě na ostrově Matuku.

V tom okamžiku přede mnou stanul Toivo Glumov, já zaplašil chmurné vidiny a vybědl jsem ho, aby se posadil a svěřil mi, co má na srdci.

Bez dlouhých círářů se mě zeptal, zda se vyšetřování okolností smrti doktora Bromberga považuje za uzavřené. S mírným podivem jsem odpověděl, že ke skutečnému vyšetřování vlastně ani nedošlo, stejně jako nebyly zjištěny žádné podezřelé okolnosti úmrtí starce téměř stopadesátiletého.

A kde jsou v takovém případě doktorovy skici a poznámky k modelu Monokosmos?

Vysvětlil jsem mu, že podobné poznámky s největší pravděpodobností nikdy neexistovaly. Nejsprávnější bude předpokládat, že dopis doktora Bromberga je plodem čiré improvizace. Doktor Bromberg byl skvělý improvizátor. Má tedy všemu rozumět tak, že dopis doktora Bromberga a hlášení M. Kammerera o jeho smrti Prezidentovi se vedle sebe ocitly náhodou?

Díval jsem se na něj, na jeho tenké, velice rozhodně sevřené rty, na umíněné čelo, do něhož padal pramen světlých vlasů, a bylo mi dokonale jasné, CO by ode mě momentálně chtěl slyšet. »Ano, Toivo, ano, můj chlapče,« očekával Toivo od svého šéfa. »Já si myslím přesně totéž co ty. Bromberg mnohé tušil, to proto ho Poutníci odrovnali a zmocnili se jeho neocenitelných poznámek.« Jenže já si pochopitelně nic takového nemyslel a pochopitelně nic takového svému chlapci Toivovi neřekl. A neměl jsem ani zdání, proč se ty dva dokumenty ocitly pohromadě. Nejspíš opravdu náhodou. Což jsem hned dodal na vysvětlenou.

Nato se mě otázel, zda se Brombergovým myšlenkám dostalo alespoň náznaku nějakého praktického ověření.

Odpověděl jsem, že některé aspekty Brombergova memoranda se v současné době zkoumají. Všech osm modelů, zmiňovaných v memorandu, je už při trochu kritičtějším pohledu snadno zranitelných. Nu a pokud jde o Brombergovy závěry, okolnosti se nezdají příliš příznivé tomu, abychom je brali vážně.

Křečovitě se nadechl a odhodlaně zaútočil otázkou, zda se studiu Brombergových myšlenek hodlám věnovat třeba já, vedoucí oddělení Maxim Kammerer. Konečně se mi tak naskytla možnost ho potěšit. Uslyšel ode mě, co slyšet chtěl.

»Ano, můj chlapče,« řekl jsem mu. »Právě proto jsem tě do svého oddělení přijal.«

Odešel oblažen. Ani on, ani já jsme tehdy neměli potuchy, že Toivo právě v tuto minutu učinil první krok k Velkému zjevení.

Jsem psycholog-praktik. Ať mi do rány přijde kdokoli na světě, mohu bez falešné skromnosti konstatovat, že v každém okamžiku umím velice přesně odhadnout jeho náladu, stavy ducha, směr toku jeho myšlenek a jsem s to dosti spolehlivě předvídat, jak se dotyčný zachová. Kdyby mě ovšem někdo vybědl, abych vysvětlil, jak to dělám, kdybych měl slovy vyložit a vykreslit, co se v mém vědomí odehrává, ocitl bych se ve velmi nezávadlivé situaci. Jako každý empirický psycholog bych se musel utíkat k analogiím ze světa umění a literatury. Odvolával bych se na hrdiny Shakespearovy, Dostojevského, Strogovy, Michelangelovy či na hrdiny Johanna Surda.

Toivo Glumov mi nejnápadněji připomínal Mexikána Riveru. Na mysli mám čítankovou povídku Jacka Londona. Z dvacátého století. Nebo možná z devatenáctého, už si přesně nevzpomínám.

Původním povoláním byl Toivo Glumov progresor. Odborníci na tuto oblast lidského konání mi sdělili, že z něj mohl vyrůst progresor světové extratřídy. Progresorské eso. Měl k tomu ty nejlepší předpoklady. Skvěle se ovládal, byl to muž kromobyčejně chladnokrevný, se vzácně bleskovou reakcí, a navíc to byl rozený herec a mistr improvizace. Jenže zhruba po třech letech progresorské práce si bez sebemenšího zjevného důvodu zažádal do výslužby a vrátil se na Zemi. Sotva prošel rekondiční kúrou, napojil se na VCI a bez většího úsilí dospěl k závěru, že jedinou organizací na naší planetě, která by mohla mít něco společného s jeho novými životními cíli, je Komkon-2.

Poprvé jsem ho spatřil v prosinci čtyřiaředesátého roku; sršel mrazivým odhodláním znovu a znovu odpovídat na mé otázky, proč právě on, takový dokonale zdravý a všemožně podporovaný příslib, najednou opustí svou práci, dosavadní patrony i kamarády, boří pečlivě připravené osobní plány a hatí naděje, které se do něho všeobecně vkládaly... Na nic takového jsem se ho samosebou neptal. Vlastně mě ani nezajímalo, proč už nechce být progresorem. Spíš mi vrtalo hlavou, proč zničehonic zamířil ke kontraprogresorům, dá-li se to tak říct.

Jeho odpověď se mi zaryla hluboko do paměti. Proti mysli je mu sama myšlenka progresorství. Pokud na tom netrvám, nerad by se obíral podrobnostmi. Je prostě progresor, který má k progresorství jednoznačně negativní vztah. A tam (ukázal palcem přes rameno) ho cele opanovala jedna veletriviální představa: zatímco on, mávaje kordem, hopká po kočičích hlavách arkanarských náměstí, tady (píchl si ukazovákem pod nohy) si to nějaký číperka v módním duhově zbarveném pláštiku a s metavizírkou přes rameno vykračuje po náměstích řekněme dnešního Sverdlovska. Nu a pokud to on, tedy Toivo Glumov, může posoudit, tahle prostíká myšlenka zřejmě osloví jen málokoho, a když už by náhodou oslovila, pak pohříchu v praštěném humoristickém či romantickém hávu. Kdežto jemu, Toivovi Glumovovi, tato představa už dlouho nepopřává klidu: Nesmíme žádným bohům dovolit, aby zasahovali do našich pozemských záležitostí, protože »přítelem bohů je vítr, jenž plachty vzdouvá, však rovněž bouře rozdmýchává«. (Později jsem tento citát s obrovskými nesnázemi vyhledal - pocházel z Verbliebena.)

I necvičené oko by v podobné situaci hravě postřehlo, že patří na katolíka, jehož katolicismus jde mnohem dál než papežův - v tomto případě můj. Tak jsem ho bez dlouhých průtahů přijal do oddělení a nasadil na téma Návštěva staré dámy.

Byl to perfektní pracovník. Energický, iniciativní, neznající únavy. A měl ještě jednu vlastnost, v jeho věku velmi vzácnou - neúspěchy ho nepřipravovaly o elán a chuť do práce. Negativní výsledky pro něj neexistovaly. A co víc, negativní poznatky pátrání mu dělaly stejnou radost jako ty tolik vzácné pozitivní. Jako by se hned od počátku smířil s

tím, že za jeho života se stejně na nic určitého nenarazí, a uměl těžit profesionální uspokojení ze samotné (často dosti nudné) procedury analytického rozboru i MU podezření téměř nevyvolávajících. Výtečné bylo i to, že mí ostřílení spolupracovníci Gríša Serosovin, Sandro Mtbevari, Andrijuša Kikin a další se díky jeho přítomnosti v oddělení jaksi ukáznili, přestali šaškovat, viditelně polevili v planém ironizování, zato přidali na věčnosti, a ne že by si z něj snad přímo brali příklad - o tom nemohlo být ani řeči, byl pro ně příliš mladý a příliš neopeřený - ale jako by je nakazil svou seriózností, zdravou zažraností do tématu, a nejvíc je, myslím, vždy ohromovala ona těžká nenávist vůči objektu jeho práce, která doslova prýštila ze všech póru jeho těla a již oni sami byli dokonale prosti. Jednou jsem se jen tak mezi řeči zmínil před Gríšou Serosovinem o snědém chlapci Riverovi a brzy nato jsem zjistil, že všichni tuto Londonovu povídku vyhledali a přečetli si ji.

Stejně jako Rivera neměl ani Toivo žádné přátele. Obklopovali ho věrní a spolehliví kolegové, a také on sám byl věrný a spolehlivý partner do jakéhokoli podniku, ale opravdové kamarády si nikdy nepořídil. Asi proto, řekl bych dnes, že být jeho přítelem bylo příliš nesnadné: Nikdy a v ničem se sebou nebyl spokojen, takže nikdy a v ničem neslevil ani těm ostatním. Žila v něm taková ta nelitostná zaměřenost na cíle, jakou jsem dřív zaznamenával jen u velkých vědců a špičkových sportovců. Při které na nějaké kamarádčkování není pokdy...

Ačkoli, jednoho přítele přece jen měl. Vlastně přítelkyni. Mám na mysli jeho ženu Asju Stasovovou, jinak též Anastasju Pavlovnu. Když jsem se s ní seznámil, byla to okouzující drobná osůbka, živá jako rtuť, s jazykem jako meč, nadobýčej náchylná k překotným soudům a nepředloženým názorům. Proto se atmosféra jejich domácnosti téměř vždy blížila bojové a považovalo se za vyslovenou rozkoš sledovat (samozeřejmě zpovzdálí) jejich neustále propukající slovní potyčky.

Byla to podívaná o to rozkošnější, že v normálním, rozuměj pracovním, ovzduší Toivo působil dojmem člověka spíše pomalého a nemluvného. Jako by ho neustále zaměstnávala nějaká velice důležitá, zevrubně promyšlená idea. Ale v Asjině společnosti to neplatilo. Jedině v její společnosti. Vedle ní se z něj stával Démsthénés, Cicero, apoštol Pavel: hlásal věčné pravdy, budoval maximy a - ať se na místě propadnu, jestli to tak nebylo! - dokonce špičkoval...! Bylo těžké si jen představit, nakolik různí byli tihle dva lidé - mlčenlivý a rozvázný Toivo Glumov Zaměstnaný, a jiskřivě duchaplný, řečný, filozofující, beznadějně omylný a své omyly zapáleně hájící Toivo Glumov Domácí. Doma dokonce i jedl s chutí. Dokonce byl ochoten u jídla střechkovat a vymýšlet si. Asja pracovala jako gastronomka a degustátorka a vařila zásadně sama. Tak to chodilo v domácnosti její matky a stejně to vypadalo i u její babičky. Celá tradice, již se Toivo nikdy nepřestával nadšeně obdivovat, vyvěrala v rodině Stasovové z hlubin staletí, z oněch nemyslitelných dob, kdy ještě neexistovala molekulární kuchyně a docela obyčejný karbanátek bylo nutno zhotovovat v přísné posloupnosti nepředstavitelně složitých a nepřiliš vábných procedur...

A pak měl Toivo také maminku. Dennodenně, ať pracoval na čemkoli, si vždy našel pár minut, aby se s ní po videokanálu spojil a vyměnil s ní alespoň několik slov. Říkali tomu kontrolní zavolání. S Májou Glumovovou jsem se dlouhá léta znal, ale okolnosti našeho seznámení byly natolik smutné a tísnivé, že později jsme se již nikdy nesetkali. Nikoli mou vinou. Vlastně ničí vinou. Stručně řečeno o mně měla to nejhorší mínění a Toivo o tom věděl. Nikdy o ní se mnou nemluvil. S ní o mně ovšem hovořil nejdnou - to jsem se dověděl až mnohem později...

Tahle rozdvojenost ho bezpochyby dráždila a deptala. Nemyslím, že by se před ním Maja o mé osobě vyslovovala nějak nelichotivě. A za naprosto nepravděpodobný považuji předpoklad, že by synovi vyprávěla strašlivý příběh smrti Lva Abalkina. Nejspíš to vypadalo tak, že když Toivo zavedl řeč na svého bezprostředního nadřízeného, prostě se tomuto tématu chladně vyhnula. Jenže pro něj bylo i tohle ažaž.

Vždyť Toivo se na mě nedíval jen jako na normálního šéfa. Protože on mě chápal jako jedinou spřízněnou duši, jako jediného člověka v celém Komkonu-2, jenž zcela vážně a bez jakýchkoliv úlev respektoval problém, který Toiva bezesbýtku pohltit. Mimoto se ke mně choval s obrovskou pietou. Říkejte si co chcete, ale jeho šéfem byl legendární Mak Sim! Toivo ještě ani nebyl na světě, a Mak Sim už na Sarakši vyhazoval do vzduchu paprskové retranslační věže a zápolil s fašisty... Stal se z něho nepřekonatelný Bílý Vezír... Organizátor operace Virus, po jejímž skončení ho sám Velkoprezident poctil přezdívkou Big Bag! Toivo byl ještě školáček, a Big Bag už pronikl do Ostrovní říše, přímo do Metropole... jako první pozemšťan... a ostatně i jako poslední... To všechno samozeřejmě byly hrdinské skutky čackého progresora, jenže přece stojí psáno: Progresora může překonat zase jen progresor! A Toivo Glumov byl nekritickým vyznavačem téhle prosté myšlenky.

A ještě něco. Toivo neměl nejmenší zdání, co bude podnikat, až bude zásah Poutníků do záležitostí Země s naprostou jistotou dokázán a potvrzen. Tady historické analogie ze stoletých dějin pozemského progresorství neplatily. Pro vévodu Irukánského byl odhalený pozemský progresor démonem nebo praktikujícím černokněžníkem. Pro kontrašpionáž Ostrovní říše byl stejný progresor obrátním agentem, vyslaným z Pevniny. Ale jak nazírat odhaleného poutnického progresora ze zorného úhlu pracovníka Komkonu-2?

Bývá zvykem odhaleného černokněžníka postavit na hranici, i když k zahoeení není ani zavřít ho do kamenné kobky a tam ho nutit, aby vlastní výkaly přeměnil ve zlato. V případě odhaleného špióna z Pevniny zase bývá zvykem přetáhnout ho na svou stranu nebo zlikvidovat. K jakému zvyku se však uchýlit v případě odhaleného Poutníka?

Toivo odpovědi na tyto a další jim podobné otázky neznal. Odpovědi na takové otázky nemohl poskytnout ani nikdo z okruhu jeho kolegů a známých. Většina lidí vlastně nepovažovala celou tuto historii za dostatečně seriózní. »To máš stejně, jako by ses ptal, co máš dělat, když se do lodního šroubu tvého člunu zamotá hastrmanův plnovous. Máš ho trpělivě rozmotávat? Nelitostně uříznout? Nebo vodníka popadnout za límec a vytáhnout na hladinu?« Se mnou Toivo o podobných zádrhelech nerozprávěl. A nerozprávěl o nich podle mého názoru proto, že už od samého počátku přesvědčil sám sebe, že Big Bag, že fenomenální Bílý Vezír, že rafinovaný Mak Sim už tohle všechno dávno a dávno promyslel, proanalyzoval veškeré představitelné varianty, navrhl detailně propracované postupy a nechal si je u nejvyšších instancí schválit.

Nechal jsem ho při tom. Alespoň prozatím.

Je třeba říct, že Toivo Glumov byl celkem vzato člověk apriorních názorů. (A jak taky jinak, při jeho fanatismu?) Například si za žádnou cenu nechtěl připustit nějaký vztah mezi tématem Návštěva staré dámy a už drahnou dobu zpracovávaným programem Rip Van Winkle. Případy náhlých a naprosto nevysvětlitelných zmizení mnoha lidí v sedmdesátých a osmdesátých letech a jejich stejně nečekaných a nepochopitelných znovuobjevení byly jediným bodem Brombergova memoranda, který Toivo rezolutně odmítal zkoumat a vůbec ho brát na vědomí. »To se musel přepsat,« tvrdil Toivo. »Nebo mu jen dobře nerozumíme. K čemu by Poutníkům bylo, aby lidé bez vysvětlení mizeli?« A to pro něj Brombergovo memorandum bylo účinným katechismem, pracovním programem na celý zbytek života... Zřejmě nemohl a nepřál si připustit, že by Poutníci měli takovou téměř nadpřirozenou sílu a moc. Podobné uznání by jeho práci nadobro degradovalo a zbavilo ji jakékoli ceny. A vskutku, jaký smysl by mělo pokoušet se sledovat, vypátrat, popřípadě polapit bytost, která je kdykoli schopna rozpadnout se ve vzduchu a zase se dát dohromady na libovolném jiném místě...?

Ale při všem svém tíhnutí k předpojatosti se nikdy nepokoušel táhnout proti již zjištěným a potvrzeným faktům. Vzpomínám si, jak mě ještě jako holobradý novokřtěnec naši branže přesvědčil, abychom se zapojili do vyšetřování tragédie na ostrově Matuku.

Tímto případem se přirozeně zabýval sektor Oceánie, kde o nějakých Poutnících nechtěli ani slyšet. Ale záležitost to byla svrchovaně unikátní, bez sebemenší analogie v minulosti (a pevně doufám, že k ničemu podobnému nedojde ani v budoucnu), takže mě i Toiva začlenili do týmu bez námitek.

Na ostrově Matuku odnepaměti čněl k nebi starý, teď již zpola zhroutený radioteleskop. Kdo a proč ho tam vybudoval, se přes veškeré úsilí nepodařilo zjistit.

Ostrov byl považován za neobydlený, navštěvovaly ho jen nahodilé party delfinářů a snad také náhodné pářečky, které v průzračných zátokách na severním pobřeží ostrova zasněně pátraly po perlách. Brzy se však přišlo na to, že několik posledních let žila na ostrově zdvojená rodina Hlaváků. (Dnešní generace už pomalu zapomíná, kdo jsou to Hlaváci, proto připomínám, že je to rasa inteligentních kynoidů z planety Sarakš, která po jistou dobu udržovala s pozenšťany velmi těsné kontakty. Tito velkohlaví mluvící psi nás ochotně doprovázeli po celém vesmíru a na naší planetě dokonce měli cosi jako diplomatické zastoupení. Před nějakými třiceti lety se však z blízkosti lidí stáhli a víc už s nimi styky nenavazovali.)

Na jižní straně ostrova se rozkládal okrouhlý záliv vulkanického původu. Byl nepředstavitelně špinavý a jeho břehy se potáhly odpornou pěnou. Všechno to svinstvo bylo s největší pravděpodobností organického původu, protože k sobě lákalo nespočetná hejna mořských ptáků. Jinak ovšem byly vody zálivu bez života. Dokonce i vodní řasy se tu množily jen zdráhavě a neochotně.

A na tomhle ostrově docházelo k vraždám. Jedni lidé zabíjeli jiné lidi, a to bylo natolik příšerné, že se po dlouhé měsíce nenašel nikdo, kdo by se odvážil něco takového oznámit hromadným sdělovacím prostředkům.

Dosti rychle se ukázalo, že viníkem, přesněji řečeno příčinou tragédií byl obrovitý silurský měkkýš, obludný reliktní hlavonožec, který se usadil na dně zálivu. Zřejmě ho tam před časem přivál tajfun. Biopole tohoto netvora, který čas od času vyplaval nad hladinu, mělo na psychiku všech vyšších živočichů osudový vliv. Konkrétně u lidí toto biopole vyvolávalo katastrofální pokles pozitivních motivací, člověk se v jeho dosahu měnil v asociální individuum schopné zabít přítele jen proto, že jeho košili upustil do moře. A individua opravdu zabíjela.

Nu a Toivo si vzal do hlavy, že zmíněný hlavonožec je ve skutečnosti Brombergův Monokosmik v zárodečné fázi. Nutno přiznat, že hlavně zpočátku, kdy jsme neměli po ruce žádná fakta, vypadaly jeho konstrukce dosti přesvědčivě (pokud vůbec lze mluvit o přesvědčivosti logiky budující na fantastických předpokladech). A museli byste vidět, jak jen krůček za krůčkem dotčeně ustupoval pod tlakem stále nových údajů, jež poskytovali otřesení znalci hlavonožců a paleontologové...

Definitivně ho dorazil jeden student biologie, který kdesi v Tokiu vyhrabal japonský manuskript ze třináctého století, uvádějící popis této nebo takovéto stvůry (cituji podle vlastního deníku): »V mořích na straně sluneční spatřiti lze katacumoridako barvy purpuru, se spoustami dlouhých tenkých oudův, kterak vyhřezají z okrouhlé mušle s čepelemi a hroty, oči hnílné, tělo všecko ohavnými boláky pokryté. Když netvor ten na hladinu vyplouvá, leží na ní ostrůvku podoben, pach nevýslovný kol sebe šíří a dští cos bílého, aby ryby a ptactvo všeliké přivábil. Když se shromáždí, lape je oudy svými bez výběru a živí se jimi. Za měsíčních nocí se kolíše na vlnách s očima k nebesům pozdvíženým a rozjímá o propastných vodách, co vyvrhly ho vzhůru. Dmy tyto jsou natolik chmurné, že deptají člověka kdejakého a ten se pak tygru připodobňuje.«

Vzpomínám si, že když to Toivo dočetl, několik minut v hlubokém zadumání mlčel, nakonec si povzdechl - přísahal bych, že s úlevou - a řekl:

»Ne, to nebude ono. A je to dobře, protože to by bylo příliš odporné.« V jeho představách by Monokosmos klidně mohl být odporný, ale přece jen ne takhle strašlivě. Monokosmos reprezentovaný silurskou chobotnicí se do jeho způsobu uvažování jaksí nemohl vměstnat. Mimochodem naprosto stejně, jako se tehle měkkýš - se svým jeduplným biopolem, s rozevíratelným pancířem a zejména pak věkem odhadovaným na čtyři sta miliónů let - nevměstnával do naprosto žádných představ povoláných odborníků.

Takže první závažný případ, do kterého se Toivo Glumov zakousl, skončil víceméně ničím. Takových plácnutí do vody se později dopracoval nejednou, ale uprostřed roku 98 mě požádal o svolení zabývat se materiály o masových fobiích. Souhlasil jsem.

č. 011/99

Komkon-2

Ural-Sever

Datum: 20. března 99

Autor: T. Glumov, inspektor

Téma: 009 Návštěva staré dámy

Obsah: Kosmofobie, »tučňáčí syndrom«

Při studiu vzniku kosmických fobií za posledních sto let jsem dospěl k závěru, že v rámci tématu 009 pro nás mohou být zajímavé souhrnné zprávy, věnované takzvanému »tučňáčímu syndromu«.

Prameny:

A. Möbius, Referát na XIV. kosmopsychologické konferenci, Riga 84

A. Möbius, »Tučňáčí syndrom«, PKP (Problémy kosmické psychologie), 42, 84

A. Möbius, Znovu o podstatě »tučňáčího syndromu«, PKP, 44, 85

Životopisná informace:

MUDr. Asmodeus Mathias Möbius, člen korespondent Evropské akademie lékařských věd, ředitel pobočky Světového ústavu kosmické psychopatologie (Viedeň). Nar. 26. 04. 36 v Innsbrucku. Vzdělání: fakulta psychopatologie, Sorbonna; Druhý institut kosmické medicíny, Moskva; Vyšší kursy bezpřístrojové akvonautiky, Honolulu. Stěžejní oblasti vědeckých zájmů: mimovýrobní kosmo- a akvafobie. V letech 81-91 náměstek předsedy Hlavní lékařské komise při Správě kosmické flotily. V současné době všeobecně uznávaný zakladatel a vůdčí osobnost školy tzv. »polymorfni kosmopsychopatologie«.

7. října 84 na konferenci kosmopsychologů v Rize doktor Asmodeus Mathias Möbius referoval o novém druhu kosmofobie, které dal název »tučňáčí syndrom«. Tato fobie představuje neškodnou psychickou anomálii, spočívající v utkvělých představách, které nemocného sužují ve spánku. Stačí, aby si pacient na chvíli zdříml, a okamžitě spatří sebe sama vznášet se ve vzduchoprázdnu, naprosto bezmocného a neschopného cokoli podniknout, osamocného, všemi opuštěného a zapomenutého, vydaného napospas bezduchým a nezvládnutelným silám. Fyzicky prodělává stavy mučivé dusnosti, cítí, jak jeho tělo skrz naskrz propalují destruktivní tvrdá záření, jak se mu v těle tenčí a rozpouštějí kosti, jak se začíná vařit a odpařovat jeho mozek, zmocňuje se ho neslýchané, co do intenzity jen těžko představitelné zoufalství a pacient se probouzí.

Doktor Möbius nepovažoval za nutné přiřadit toto onemocnění k nebezpečným chorobám za prvé proto, že je nedoprovázejí žádné poruchy psychiky ani somatické změny, a za druhé je lze úspěšně léčit ambulantní psychoterapií.

»Tučňáčí syndrom« upoutal pozornost doktora Möbia především proto, že šlo o zásadně nový jev, zatím ještě nikdy a nikým nepopsaný. Zajímavé bylo i to, že nemoc postihuje lidi bez rozdílu pohlaví, věku a povolání, a neméně pozoruhodné se mu zdálo, že se nedala vysledovat žádná souvislost syndromu s genetickým indexem pacienta.

Doktor Möbius se přirozeně zajímal i o etiologii tohoto záhadného onemocnění, podrobil shromážděné údaje (celkem prozkoumal na 1200 případů) polyfaktorové analýze zahrnující 18 položek a se zadostiučiněním konstatoval, že v 78% případů se syndrom dostavoval u lidí, kteří absolvovali dálkové kosmické lety na lodích typu FANTOM-17-PINGVIN.

»Něco takového jsem čekal,« prohlásil doktor Möbius. »Není to za můj zatím nedlouhý život zdaleka jediný případ, kdy konstruktéři pustí do výroby nedostatečně odzkoušenou techniku. Proto jsem syndrom pojmenoval podle typu lodi a doufám, že to pro povolané bude dostatečným mementem.«

Na základě referátu dr. Möbia řížská konference dospěla k závěru, že je třeba dočasně zakázat provoz lodí typu FAN-TOM-17-PINGVIN až do spolehlivého odstranění závad způsobujících zmíněnou fobii.

1. Zjistil jsem, že lodi řady FANTOM-17-PINGVIN byly podrobeny hloubkovým prověrkám, při nichž se na nějaké podstatnější konstrukční vady a omyly nepřišlo, takže bezprostřední příčina vzniku »tučňáčího syndromu« i nadále zůstala skryta v mlze a tmách. (Mimoходом: Správa kosmické flotily ve snaze snížit další možná rizika stáhla pingviny z osobních linek a přestavěla je na autopilotní ovládání.) Případů »tučňáčího syndromu« nápadně ubylo, pokud je mi známo, poslední onemocnění tohoto typu bylo zaznamenáno před třinácti lety.

To mi však nestačilo. Starost mi dělalo především oněch 22% zkoumaných osob, jejichž vztah ke kosmickým lodím typu FANTOM-17-PINGVIN zůstal nejasný. 7% osob podle údajů doktora Möbia rozhodně nemělo s pingviny nic společného a zbylých patnáct nemohlo k tomuto problému uvést nic konkrétního: buď se prostě nepamatovali, nebo se nikdy nezajímali o typy kosmických plavidel jimiž cestovali vesmírem.

Statistická argumentace hypotézy o podílu pingvinů na vzniku fobie samozřejmě nevyvolává žádné pochybnosti.

Zmíněných 22% však na druhé straně také není málo. Proto jsem Möbiovy materiály znovu podrobil polyfaktorové analýze o dvaceti nových položkách, přičemž jsem, to se dobrovolně přiznám, parametry volil do značné míry nahodile, protože už jsem v rezervě neměl vůbec nic, ani tu sebedivocější teorii. Mezi novými položkami se objevila například data startů s přesností na měsíc, místo narození s přesností na region, koníček pacienta s přesností na charakter záliby apod.

Případ to nakonec byl docela jednoduchý a jen odvěká víra lidstva v izotropii vesmíru znemožnila dr. Möbiovi připadnout na to, co jsem po novém šetření vyhmátl já. Ukázalo se totiž následující: »Tučňáčí syndrom« se dostavoval u lidí, kteří cestovali na dálkových kosmických trasách směřujících k Saulu, Redutu a Kassandře, jinak řečeno podprostorovým sektorem vstupu 41/02.

FANTOM-17-PINGVIN se tedy v našem případě ocitl docela nevině... Drtivá většina těchto kosmoletů se obvykle přímo z doku přesouvala na pravidelné linky Země - Cassandra - Zefir a Země - Redut - EN 2105: V té době obsluhovaly tyto tratě z 80% právě pingviny. Tak se dá vysvětlit oněch Möbiovyých 78%. Pokud jde o zbývající postižené, 20%

absolvovalo tyto trasy v kosmických plavidlech jiných typů a zůstala nám 2%, která neletěla nikdy a nikam, ale to už nehrálo nijak závažnou roli.

2. Poznatky dr. Möbia jsou nade vše pochybnost neúplné. Za pomoci anamnéz, které shromáždil a také z údajů Správy kosmické flotily se mi podařilo zjistit, že ve sledovaném období se po sledovaných trasách přepravilo oběma směry celkem 4512 lidí, z nichž 183 (jde především o členy posádek) absolvovalo cestu tam a zpět několikrát. Více než dvě třetiny těchto osob se předmětem Möbiových šetření vůbec nestaly. Nabízí se vysvětlení, že to byli buď lidé, kteří jsou vůči »tučňáčímu syndromu« imunní, nebo ti, kdo z nejrůznějších důvodů nepovazovali za nutné vyhledat lékaře. V této souvislosti považuji za krajně naléhavé zjistit:

- zda se mezi příslušníky zkoumané skupiny našli jedinci vůči syndromu imunní;

- pokud ano, pak mě zajímá, není-li možné stanovit příčiny této imunity nebo alespoň biopsychologické parametry, podle kterých lze takové osoby odlišit od postižených.

Tyto dvě nanejvýš důležité otázky jsem položil přímo dr. Möbiovi. Odpověděl mi, že podobný problém ho nikdy nezajímal, ale intuitivně se kloní k názoru, že existence biopsychologických dispozic tohoto druhu mu připadá krajně nepravděpodobná. Jinak mi ovšem vyšel vstříc a souhlasil s tím, že z tohoto hlediska problém přezkoumá jedna z jeho laboratoří; zároveň mě upozornil, že výsledky nelze očekávat dříve než za dva až tři měsíce.

Abych zbytečně neztrácel čas, obrátil jsem se o pomoc do archivu Správy kosmické flotily a pokusil jsem se analyzovat údaje o všech 124 pilotech, kteří pravidelně létali na zkoumaných trasách ve zkoumaném období.

Už povšechná analýza ukázala, že přinejmenším u pilotů hrozí »tučňáčí syndrom« asi v třetině případů NEZÁVISLE na počtu průletů »nebezpečným« sektorem. Proto se zdá víc než pravděpodobné, že: a) dvě třetiny lidí jsou vůči »tučňáčímu syndromu« imunní; b) člověku nevybavenému takovou odolností syndrom hrozí s jistotou téměř stoprocentní. Právě proto je otázka rozeznání imunního jedince od neimunního obzvlášť naléhavá.

3. Považuji za nezbytné v plném znění ocitovat poznámku dr. Möbia k jeho vlastnímu článku Znovu k podstatě »tučňáčího syndromu«. Dr. Möbius uvádí: »Zajímavé poznatky mi sdělil kolega Krivoklykov (Krymská pobočka Druhého IKM). Po zveřejnění mého referátu z Rigy mi napsal, že již po řadu měsíců vídá ve spánku sny, které se svým obsahem téměř kryjí s tíživými vidinami lidí postižených "tučňáčím syndromem" - zdává se mu, jako by se vznášel ve vzduchoprázdnu daleko od planet a hvězd, necítí tělo, ale přitom je může nerušeně pozorovat stejně jako nesčetné kosmické objekty, a to jak reálné, tak smyšlené. Na rozdíl od našich pacientů však přitom nezakouší žádné negativní emoce. Jemu kupodivu vše, co se v podobném snu odehrává, připadá zajímavé a příjemné. Stává se ve snu autonomním kosmickým tělesem, které se pohybuje po vlastní, předem zvolené trajektorii. Požitek mu přináší už sám pohyb, protože vede k dosažení jistého cíle, který se zdá být zdrojem čehosi netušeného a zajímavého. Už pohled na vzdálená souhvězdí a hvězdokupy mihotající v bezedném prázdnu v něm evokuje pocity nevysvětlitelné euforie. Původně mě napadlo, že v případě kolegy Krivoklykova jsem narazil na jakousi inverzi "tučňáčího syndromu", která by ve světle úvah vyložených v mém článku mohla být zejména z teoretického hlediska nesmírně zajímavá. Dočkal jsem se však velkého zklamání - ukázalo se, že kolega Krivoklykov nikdy v životě necestoval kosmoletem typu FANTOM--17-PINGVIN. Přesto se ani dnes nevzdávám naděje, že inverze "tučňáčího syndromu" reálně existuje jako konkrétní projev lidské psychiky, a budu povděčen každému lékaři, který bude tak laskav a sdělí mi nové údaje k tomuto problému.«

Životopisná informace:

MUDr. Ivan Georgijevič Krivoklykov, směnový psychiatr základny Lemboy (EN 2105), ve sledovaném období několikrát absolvoval trasu Země - Redut - EN 2105 v kosmoletech různých typů. Podle údajů VCI se momentálně nalézá na základně Lemboy.

Během rozmluvy s dr. Möbiem jsem se dověděl, že za poslední léta narazil na dva další případy pozitivní inverze »tučňáčího syndromu«. Odvolal se však na zákony lékařské etiky a jejich jména mi neposkytl.

Nehodlám jev inverze »tučňáčího syndromu« komentovat do důsledku, ale připadá mi pravděpodobné, že nositelů takové inverze chodí po světě podstatně víc, než je vědě prozatím známo.

T. Glumov

DOKUMENT 3 neuvádím jen proto, že to bylo jedno z nejslibnějších hlášení, které Toivo Glumov kdy předložil. Když jsem si jej několikrát po sobě přečetl, uvědomil jsem si, že jsme zřejmě poprvé narazili na skutečnou stopu, i když tehdy jsem ještě netušil, že právě toto hlášení stojí na počátku řetězce událostí, který sehraje rozhodující úlohu v mém podílu na zrodu Velkého zjevení.

21. března jsem si přečetl Toivovo hlášení o »tučňáčím syndromu«.

25. března Čaroděj tvrdě demonstroval svou nelibost v Ústavu podivínů (což jsem se dověděl až o několik dní později).

27. března mi Toivo položil na stůl hlášení o fukamifobii.

DOKUMENT 4

Informační hlášení

č. 013/99

Komkon-2

Ural-Sever

Datum: 26. března 99

Autor: T. Glumov, inspektor

Téma: 009 Návštěva staré dámy

Obsah: Fukamifobie, geneze novely Zákona o povinné bioblokádě

V průběhu prošetřování vzniku masových fobií za posledních sto let jsem dospěl k závěru, že v rámci tématu 009 by se předmětem našeho zájmu měly stát i okolnosti, které provázely zrod známé novely Zákona o bioblokádě, již Světová rada schválila 2. 02. 85.

V potaz je třeba vzít zejména tato fakta:

1. Bioblokáda (známá také pod názvem Tokijská procedura) se na Zemi i v celé Periférii systematicky aplikuje už asi 150 let. Termín »bioblokáda« nutno považovat za neprofesionální, přejatý z novinářského slovníku. Odborníci Tokijské procedury říkají nejčastěji fukamizace, na počest sester Natálie a Hosiko Fukamiových, které tuto metodiku poprvé teoreticky zdůvodnily a prakticky ověřily. Smyslem fukamizace je zvýšení přirozené úrovně přizpůsobivosti lidského organismu vnějším podmínkám (bioadaptace). Ve své klasické podobě se fukamizační zásah do organismu uplatňuje výhradně u novorozenců, počínaje poslední fází prenatalního vývoje plodu. Z informací, které se mi podařilo získat, vyplývá (samozřejmě za předpokladu, že jsem všemu správně porozuměl), že celý fukamizační cyklus se skládá z dvou etap.

Použití séra UNBLAF (kultura »živonosné bakterie«) několikanásobně zvyšuje odolnost organismu vůči všem známým virovým, bakteriálním i sporovým infekcím a také vůči všem jedům organického původu. (V tom vlastně spočívá podstata bioblokády.)

Odjištění hypothalamu mikrovlnným zářením rapidně zmnožuje schopnost lidského těla adaptovat se na takové fyzikální činitele vnějšího prostředí, jako je tvrdá radiace, nepříznivé plynné složení atmosféry nebo vysoká teplota. Mimoto se výrazně rozšiřují možnosti organismu při regeneraci poškozených vnitřních orgánů, zvětšuje se rozsah viditelného spektra, prohlubuje se citlivost na psychoterapii a podobně.

Úplný text fukamizační instrukce uvádím níže.

2. Fukamizační procedura se do roku 85 na základě Zákona o bioblokádě prováděla povinně. Roku 82 byl Světové radě předložen návrh novely tohoto zákona, který počítal se zrušením povinné fukamizace novorozenců narozených na Zemi. Novela, předpokládala náhradu fukamizace takzvaným »dospělostním očkováním«, určeným osobám, jež dosáhnou věku šestnácti let. Roku 85 Světová rada (s převahou pouhých 12 hlasů) novelu Zákona o povinné bioblokádě schválila. V souladu s novelou byla povinná fukamizace zrušena a rozhodování o jejím provedení či neprovedení se tak ocitlo plně v kompetenci rodičů. Jediněcům, kteří se v kojeneckém věku fukamizaci nepodrobili, se dostalo práva později odmítnout i »dospělostní očkování«, ovšem v tomto případě ztráceli možnost působit v profesích předpokládajících velké fyzické a psychické vypětí. Podle údajů VCI žije dnes na Zemi asi milión adolescentů, kteří neprošli fukamizací, a zhruba dvacet tisíc osob, které odmítly »dospělostní očkování«.

Instrukce

k provádění etapové prenatalní

a postnatalní fukamizace novorozenců

1. Metodou celého sudého čísla určíme přesný termín počátku porodu. (Doporučované diagnostické pomůcky: rádioimunitní analyzátor NYMBUS, diagnostické sady FDH-4 a FDH-8.)

2. Nejméně 18 hodin před započítáním primárních stahů určíme objem plodu a obsah plodové vody (každou z uvedených hodnot ZVLÁŠT).

Poznámka:

POVINNĚ uvažujeme Lazarevičovu korekci. Propočty provádíme VÝHRADNĚ podle nomogramů Ústavu bioadaptace, které respektují rasové difference.

3. Stanovíme odpovídající dávku séra UNBLAF. Úplné, stabilní a trvalé imunizace vůči bílkovinným podnětům a organickým sloučeninám bílkovinné a haploidní struktury dosahujeme dávkou 6,8094 gamamolů na gram lymfatické tkáně.

Poznámka:

a) Stoupne-li objemový index nad 3,5, dávku zvyšujeme o 16%.

b) Při vícenásobném porodu se celková dávka séra naopak snižuje o 8% na každý další plod (tedy u dvojčat o 8%, u trojčat o 16% atd.).

4. 6 hodin před započítáním primárních stahů břišního svalstva rodičky vstříkneme přední stěnou břišní o-injektorem vypočtenou dávku séra UNBLAF, zásadně ze strany proti zádičkům plodu.

5. 15 minut po porodu provedeme scintigrafii novorozenceva brzlíku. Pokud zjistíme hodnotu brzlíkového indexu nižší než 3,8, vpravíme do pupeční šňůry doplňkovou dávku 2,6750 gm/g séra UNBLAF-U.

6. Při zvýšené teplotě novorozence OKAMŽITĚ umístíme do sterilního boxu. První přirozené krmení se povoluje nejdříve 12 hodin po odeznění zvýšených teplot.

7. 72 hodiny po porodu přistupujeme k mikrovlnnému odjištění hypothalamických zón adoptogeneze. Topografické vymezení zón stanovujeme za pomoci programu BINAR-I. Obsahy hypothalamických zón musí odpovídat těmto hodnotám:

1. zóna: 36 - 42 neurony

2. zóna: 178 - 194 neurony

3. zóna: 129 - 135 neuronů

4. zóna: 460 - 570 neuronů

5. zóna: 460 - 510 neuronů

Poznámka:

Jakmile ukončíme všechna měření, přesvědčíme se o ÚPLNÉM vstřebání porodního hematomu.

Získané informace poskytujeme BIOFAK-IMPULSU.

RUČNÍ KOREKCE IMPULSU JE KATEGORICKY ZAKÁZÁNA!

8. Novorozence umístíme do operační komory BIOFAK-IMPULS. Při orientaci hlavičky OBZVLÁŠTĚ DŮSLEDNĚ DBÁME, aby odchylka na stupnici »stereotaxis« nepřekročila hodnotu 0,0014.

9. Mikrovlnné odjišťování hypothalamických zón adaptogeneze provádíme po dosažení B-hladiny hloubky spánku, což odpovídá 1,8-2,1 mV alfa-rytmu na encefalogramu.

10. Veškeré propočty POVINNĚ zanášíme do osobní karty novorozence.

K podstatě událostí, které v únoru roku 85 vedly ke schválení novely Zákona o bioblokádě, jsem shromáždil tato upřesnění:

1. Za půldruhé století fukamizační praxe nebyl zaznamenán jediný případ, kdy by tento zásah způsobil fukamizované osobě sebemenší újmu na zdraví. Není proto divu, že až do jara 81 byly případy, kdy matka fukamizaci odmítla, mimořádně vzácné. Naprostá většina lékařů, s nimiž jsem tuto záležitost konzultoval, do uvedené doby o něčem takovém nikdy neslyšela. K útokům na fukamizaci z pozic teoretické a propagandistické povahy ovšem došlo nejednou. Připomeňme si alespoň nejmarkantnější příklady tohoto druhu v našem století:

Ch. Debouques: Smíme sestrojovat člověka? Lyon 32

Posmrtné vydání poslední knihy významného (dnes již pozapomenutého) antieugenika. Druhá část knihy se cele soustřeďuje na kritiku fukamizace jakožto »nepokrytý úskočný vpád do přirozených poměrů v lidském organismu«. Zdůrazňuje se tu nezvratný charakter způsobených změn vyvolaných fukamizací (»...nikdy a nikomu se ještě nepodařilo znovu zajistit jednou odjištěný hypothalamus...«), ale hlavní důraz se klade na okolnost, že tato typicky eugenická procedura, již je pozhnána autoritou celosvětového zákonodárství, funguje po dlouhá desetiletí jako nepěkný a vábívy precedens pro další eugenické experimentování.

K. Pumiwur: Rider - práva a povinnosti, Bangkok 15

Autor této publikace, viceprezident Vsesvětové riderské asociace, příznivec a propagátor co nejaktivnějšího podílu riderů na stěžejních snahách lidstva, se proti fukamizaci staví na základě vlastních statistik. Tvrdí, že fukamizace v člověku údajně potlačuje rozvoj riderpotence, a přestože se procentuální zastoupení riderů v epoše fukamizace nesnížilo, nenašel se za celé toto období ani jediný rider, který by se co do výkonnosti dal srovnat s ridery, kteří působili koncem 21. a počátkem 22. století. Proto volá po zrušení povinné fukamizace pro začátek alespoň v případě riderského potomstva. (Veškeré materiály, s nimiž operuje uvedená kniha, jsou ovšem beznadějně zastaralé - ve třicátých letech se zaskvěla celá plejáda riderů neuvěřitelné výkonnosti: Alexander Soleba, Piotr Dziomny a další.)

A. Xesis: Kámen úrazu, Athény 37

Známý teoretik a věrozvěst noofilismu věnoval svou brožuru ostré kritice fukamizace, ostatně kritice spíše poetické než racionální. V rámci představ noofilismu, pojímaného jako svěbytná vulgarizace Jakowitzovy teorie, je vesmír nejvlastnějším působištěm nookosmu, do něhož se po fyzické smrti přelévá mentálně emocionální kód osobnosti člověka. Zdá se, že Xesis podstatu fukamizačního zásahu vůbec nepochopil. (Podle záznamů VCI po schválení novely ani jediný člen Kongregace noofilistů nepřipustil fukamizaci svých dětí.)

J. Tosiwill: Člověk troufalý, Birmingham 51

Tato monografie je dosti typickým vzorkem celé knihovny knížek a brožur propagujících postupné zmrazování technologického pokroku lidstva. Pro všechny publikace tohoto druhu je příznačná apologetika ustrnulých civilizací typu světa tagorského nebo biocivilizace Leonídanů. Technologický pokrok Země je označován za překonanou etapu, jejíž historická mise skončila. Expanze lidstva do vesmíru se tu vykládá jako sociální marnotratnictví sui generis, které perspektivně neslibuje nic než strašlivé zklamání. Člověk moudrý se postupně mění v člověka troufalého, který v honbě za kvantitou racionálních a emocionálních informací obětuje kvalitu. (Implicitně se tak naznačuje, že informace o psychokosmu mají nesrovnatelně vyšší cenu než informace o vnějším kosmu v nejširším smyslu tohoto slova.) Fukamizace prokazuje lidstvu špatné služby zejména proto, že napomáhá přerodu člověka moudrého v člověka troufalého, jelikož rozšiřuje a fakticky stimuluje jeho tíhnutí k rozpínavosti. Autor navrhuje, aby se lidstvo v první etapě vzdalo alespoň odjištění hypothalamu.

C. Oscoview: Pohyb po vertikále, Kalkata 61

C. Oscoview je pseudonym vědce nebo skupiny vědců, kteří zformulovali a uvedli v život dnes už všeobecně známou myšlenku takzvaného vertikálního vývoje lidstva. Dešifrovat pseudonym se mi zatím nepodařilo. Mám však mnoho důvodů pro předpoklad, že se za ním skrývá buď předseda Komkonu-I G. Komov nebo někdo z jeho souvěrců z Akademie sociální prognostiky. Uvedený titul je první »vertikalistickou« monografií. Celá šestá kapitola tohoto díla je věnována podrobnému zkoumání veškerých aspektů fukamizace - biologických, sociálních i etických - z pohledu základních teoretických východisek hnutí za vertikální vývoj. Za největší nebezpečí fukamizace je v tomto případě považována možnost jejího nekontrolovatelného vlivu na genotyp. Jako důkaz této teorie se poprvé (alespoň pokud se mi podařilo zjistit) uvádějí údaje o četných případech dědičného přenosu vlastností fukamizovaného organismu. Poukazuje se tu na víc než sto případů, kdy biologický mechanismus plodu již v mateřském lůně začal konstituovat antičástice, které normálně v organismu vytváří sérum UNBLAF, a přes dvě stě případů, kdy se dítě narodilo s již odjištěným hypothalamem. Nadto bylo údajně zaregistrováno asi třicet případů přenosu této dispozice už na třetí generaci. Zdůrazňuje se tu, že ač takové jevy zatím nepředstavují bezprostřední nebezpečí pro rozhodující část lidstva, stávají se výmluvnou ilustrací faktu, že fukamizace není ani zdaleka prozkoumána tak dobře, jak tvrdí její agilní propagátoři. Je třeba říct, že celé toto pojednání je vybudováno nesmírně kvalifikovaně a pečlivě a zformulováno tak, aby zapůsobilo s patričním efektem. Několik působivých odstavců je věnováno například takzvaným G-alergikům, pro

kteřé může být odjištění hypothalamických zón škodlivé, ba smrtelně nebezpečné. G-alergie je neobyčejně vzácný stav organismu, snadno identifikovatelný už u plodu v matčiných útrokách, a proto nepředstavující žádnou hrozbu; takový novorozenec se prostě druhé fázi fukamizace nepodrobí. Ovšem v případě, kdyby G-alergik odjištěný hypothalamus zdědil po někom z předků, bude medicína bezmocná a na svět přijde nevyléčitelně nemocný člověk. C. Oscoviewovi se podařilo vypátrat jeden takový případ a nelituje barev na jeho plastické vyličení. Ještě apokalyptičtější obraz autor načrtává, když vypodobňuje svět nedaleké budoucnosti, v němž se fukamizované lidstvo rozpoltí na dva genotypy. Tato monografie vyšla v několika vydáních a při diskusi k novele zřejmě sehrála ne právě bezvýznamnou úlohu. Zajímavé že, že poslední vydání této knihy (Los Angeles 99) už neobsahuje ani jedinou zmínku, která by se týkala fukamizace: patrně bychom tomu měli rozumět tak, že novela autora plně uspokojila, zatímco osudy 99,9% lidstva nadále fukamizovaného ho nezajímají.

Poznámka:

V závěru tohoto oddílu považuji za důležité zdůraznit, že uvedené příklady jsem vybíral a anotoval podle toho, nakolik závažné připadaly mně osobně. Snažně proto prosím o prominutí, kdyby snad má chatrná erudice vyvolala nelibost.

2. První odmítnutí fukamizace, které stálo u zrodu celé odmítací epidemie, bylo zaznamenáno v porodním pokoji vesnice K'Sava v rovníkové Africe. 17. 04. 81 všechny tři rodičky, které byly během dne na pokoj přijaty, nezávisle jedna na druhé a každá jinou formou, ale naprosto kategoricky personálu zakázaly provádět na jejich budoucím dítěti fukamizační proceduru. Rodička A (první porod) zdůvodnila své rozhodnutí přáním manžela, který nedlouho předtím nešťastnou náhodou zahynul. Rodička B (první porod) se odmítnutí ani nesnažila nějak motivovat, avšak už sebemenší pokusy ji to rozmluvit u ni vyvolávaly hysterické stavy. »Nechci, a dost!« opakovala. Rodička C (třetí porod, odmítla poprvé) byla velice uvážlivá, klidná a svůj postoj zdůvodňovala neochotou rozhodovat o osudu dítěte bez jeho vědomí a souhlasu. »Až vyroste, vyřeší si to sám,« prohlásila.

Zmíněné motivace uvádím proto, že jsou typické. S nepatrnými odchylkami a variacemi se k nim »odmítačky« uchýlovaly v 95% případů. V literatuře se ustálila následující klasifikace. Odmítnutí typu A: Zcela racionální, ale v zásadě neověřitelný motiv, 25%. Odmítnutí typu B: Fobie v krystalické podobě - hysterické, iracionální chování, 65%. Odmítnutí typu C: Etické důvody, 10%. Odmítnutí typu V (vzácné): Co do formy i obsahu neověřitelně rozmanité poukazy na náboženské přesvědčení, přívrženectví k exotickým filozofickým školám apod., asi 5%.

18. dubna došlo ve stejné nemocnici k dalším dvěma odmítnutím a identické případy hlásily i jiné porodní pokoje regionu. Koncem měsíce už se případy nesouhlasu s fukamizací daly počítat na stovky, vyskytovaly se ve všech regionech zeměkoule a 5. května přišlo první sdělení o nesouhlasu s fukamizací mimo Zemi (Mars, Velký Syrt). Epidemie odmítání fukamizace pokračovala chvílemi intenzivněji, chvílemi slaběji až do roku 85, takže v okamžiku schválení novely celkový počet »odmítaček« dosáhl 50 000 (0,01% všech rodiček).

Zákonitosti vzniku a šíření této epidemie byly velmi dobře a s vysokým stupněm věrohodnosti fenomenologicky prozkoumány, ale tyto výzkumy nakonec žádné přesvědčivé vysvětlení nepřinesly.

Podařilo se například zjistit, že epidemie měla dvě hlavní ohniska: jedno v rovníkové Africe a druhé na severovýchodní Sibiři. Nabízí se analogie s pravděpodobnými ohnisky šíření lidstva, ale taková analogie přirozeně vůbec o ničem nevypovídá.

Druhý příklad. Odmítnutí byla vždy individuální, ovšem v postiženém porodním pokoji jako by jeden nesouhlas automaticky plodil další. Tento jev dal vzniknout termínu »N-člákový řetězec odmítnutí«, přičemž N mohlo dosahovat dosti vysokých hodnot. V porodním pokoji govekajské gynekliniky »řetězec« propukl 11. 09. 83, ustal až 21. 09. a postihl všechny rodičky, které postupně do pokoje přicházely, takže celkovou délku »řetězce« vytvořilo devatenáct žen.

V některých nemocnicích epidemie vznikaly a zase zanikaly opakovaně. Například v Bernském kojeneckém paláci se epidemie vyskytla celkem dvanáctkrát.

Přesto prese všechno v drtivé většině porodních pokojů na Zemi o odmítacích epidemiích v životě neslyšeli. Stejně tak nebylo o nesouhlasech s fukamizací nic známo ani ve většině mimozemských enkláv. Ovšem v místech, kde epidemie byly zaznamenány (Velký Syrt, základna na Saulu, Lázně), probíhaly přesně podle, zákonitostí typických pro Zemi.

3. Příčinám vzniku fukamifobie je věnována obsáhlá literatura. Seznámil jsem se s nejsolidnějšími pracemi, které mi doporučil profesor Derujod z Lhaského psychologického ústředí. Nejsem dostatečně kompetentní k tomu, abych mohl připravit přehled těchto prací, ale kloním se k závěru, že nějaká všeobecně uznávaná teorie vzniku fukamifobie neexistuje. Proto se omezím na to, že doslovně uvedu část svého rozhovoru s profesorem Derujodem.

OTÁZKA: Považujete za možný vznik této fobie u zdravé a úspěšné ženy?

ODPOVĚĎ: Přísně vzato je to nemožné. U zdravého člověka se fobie vždy dostavuje jako důsledek přílišného fyzického nebo psychického vypětí. A takto postiženého jedince můžeme jen těžko označit za zdravého a úspěšného. Jiná věc je, že člověk, zejména v našich převratných dobách, si zdaleka ne vždy uvědomuje, že je blízek zhroucení... Subjektivně se může považovat za úspěšného a dokonce spokojeného, takže z laického hlediska může vznik fobie vypadat jako jev naprosto nevysvětlitelný...

OTÁZKA: A co v případě fukamifobie?

ODPOVĚĎ: Víte, v jistém smyslu gravidita ještě dnes zůstává obestřena tajemnem... Pro ilustraci snad stačí uvést, že jsme teprve nedávno pochopili, že psychika těhotné ženy je psychikou binární, výsledkem d'ábelsky složitých interakcí definitivně zformovaného vědomí dospělého člověka a prenatalní psychiky plodu, o jejichž zákonitostech zatím nevíme prakticky nic. A pokud si k tomu přičteme nevyhnutelné fyzické stresy, nevyhnutelné neurotické jevy... To vše zkrátka a dobře vytváří velmi příznivou půdu pro vznik fobií. Ovšem činit z toho závěr, že s přispěním takto laděných úvah jsme alespoň zčásti nastínili vysvětlení tak podivuhodného úkazu... To by bylo ukvapené. To by bylo krajně ukvapené a neseriózní.

OTÁZKA: Dá se mluvit o nějakých rozdílech mezi »odmítačkami« a ostatními rodičkami? Na mysli mám třeba fyziologické difference, nebo psychické... Probíhaly už podobné výzkumy?

ODPOVĚĎ: Spousty. Ale dokázat něco konkrétního se nepodařilo. Já osobně jsem vždy měl a doposud mám za to, že fukamifobie je univerzální, stejně jako například nulapřepravní fobie. Jenže nulapřepravní fobie je jev velice rozšířený - podvědomý strach z prvního nulového přesunu zakouší víceméně každý, bez ohledu na pohlaví a profesi, a pak tento strach beze stopy mizí... zatímco fukamifobie je stav - naštěstí! - kromobyčejně vzácný. Zdůrazňuji naštěstí, protože léčit tuto fobii jsme se zatím ještě nenaučili.

OTÁZKA: Pokud jsem vám dobře rozuměl, profesore, zatím nebyla objevena ani jediná konkrétní příčina, která by fukamifobii vyvolávala.

ODPOVĚĎ: Spolehlivě ne. Ovšem nejroztodivnějších teorií a hypotéz už tu bylo plno, celé desítky.

OTÁZKA: Například...

ODPOVĚĎ: V podezření byla například propaganda odpůrců fukamizace. Na citlivou duši, k tomu ještě poznamenanou těhotenstvím, taková propaganda mohla mít určitý vliv. Nebo dejme tomu hypertrofovaný mateřský pud, instinktivní potřeba ochránit své dítě před veškerými myslitelnými vlivy vnějšího prostředí včetně těch prospěšných... Chcete něco namítnout? Nemusíte. Naprosto s vámi souhlasím. Všechny podobné předpoklady v nejlepším případě objasňují jen velice úzký okruh otázek. Nikdo ještě nedokázal vysvětlit ani takový úkaz jako »řetězec«, ani geografické zvláštnosti výskytu... a už vůbec nikdo nechápe, proč to všechno propuklo zrovna na jaře jedenaosmdesátého roku, a to nejen přímo na Zemi, ale i velmi daleko od ní...

OTÁZKA: A proč to všechno skončilo v pětáosmdesátém - to se objasnit dá?

ODPOVĚĎ: Představte si, že ano. Představte si, že už samotný fakt schválení novely zcela prokazatelně sehrál rozhodující roli v náhlém zastavení epidemie. I tady samozřejmě zůstává mnoho nejasného, ale to už jsou jen podružnosti.

OTÁZKA: Co o tom soudíte vy - nemohla epidemie vzniknout jako důsledek nějakých neopatrných experimentů?

ODPOVĚĎ: Teoreticky se to připustit dá. Ovšem svého času jsme si ověřovali i tuto hypotézu. V současné době se na Zemi žádné pokusy, které by mohly vyvolat masové fobie, neprovádějí. A navíc nezapomínejte, že fukamifobie prakticky zároveň zasáhla i kolonie mimo Zemi...

OTÁZKA: Jaké pokusy by případně byly s to epidemií vyvolat?

ODPOVĚĎ: Zřejmě jsem se nevyjádřil dost přesně. Mohl bych vám vyjmenovat celou řadu, mám-li se tak vyjádřit, technických postupů, jejichž pomocí lze i u vás, dokonale zdravého člověka, vypěstovat nějakou fobii. Ale pozor, zdůrazňuji NEJAKOU! Dejme tomu, že ve vašem případě uplatníme určitý režim ozařování neutrinovým koncentrátem - po jistém čase se dostaví fobie. Ale jaká? Bude to strach z prázdnoty? Nebo strach z výšky? Či dokonce strach ze strachu? To vám předem zaručit nemohu. Takže o tom, že by se snad v člověku dal vyvolat nějaký přísně vyhraněný druh tísně jako fukamifobie, strach z fukamizace... Ne, o tom nemůže být řeč. Leda snad v součinnosti s hypnózou. Ale jak takovou kombinaci navodit prakticky...? Ne, ne, to by bylo příliš vágní a neseriózní.

4. Při vši své geografické (a taky kosmografické) rozšířenosti případy fukamifobie zůstávaly přece jen jevem v lékařské praxi mimořádně vzácným a samy o sobě by sotva vedly k nějakým změnám v jurisdikci. Fukamifobická epidemie se však z problému medicínského velmi rychle stala událostí zabarvenou aspekty sociálními.

Srpen 81. První zaznamenané protesty otců, zatím ještě povytce soukromé povahy (stížnosti adresované místním a regionálním zdravotnickým správám, jednotlivé interpelace u místních Rad).

Říjen 81. První společná petice 129 otců a dvou porodníků, adresovaná Komisi pro ochranu matky a dítěte při Světové radě.

Prosinec 81. Na XVII. světovém kongresu Asociace porodníků se proti fukamizaci poprvé staví skupina lékařů a psychologů.

Leden 82. Ustavuje se akční skupina VEPI (pojmenovaná podle iniciál zakladatelů), sjednocující praktické lékaře, psychology, sociology, filozofy a právníky. Nu a právě skupina VEPI zahájila a do úspěšného konce dovedla kampaň za schválení novely.

Únor 82. První mítink odpůrců fukamizace před budovou Světové rady.

Červen 82. Formální vznik opozice proti zákonu přímo uvnitř Komise pro ochranu matky a dítěte.

Další chronologie událostí, jak se zdá, už tak zajímavá není. Doba, kterou Světová rada potřebovala na všestranné posouzení a schválení novely (tři a půl roku), je vcelku typická. O to netypičtější mi připadá poměr mezi počtem řadových přívrženců novely a mohutností profesionálního štábu. Normálně čítá skupina požadujících změnu zákona nebo zákon nový přinejmenším deset miliónů lidí, zatímco profesionální tým, který kvalifikovaně reprezentuje jejich zájmy (právníci, sociologové a odborníci na danou oblast lidského vědění), tvoří několik málo desítek osob. V případě hnutí za novelu, jehož se zúčastnily samy »odmítačky«, jejich manželé, příbuzní a přátelé, prostě sympatizující a lidé, kteří se k této iniciativě přidali ze světonázorových či náboženských důvodů, vlastně nikdy nešlo o akci opravdu masovou. Celkový počet členů hnutí se pohyboval kolem půl miliónu. Zato pokud jde o sbor specialistů, jen samotná skupina VEPI měla v okamžiku schválení novely ve svých řadách 536 mužů a žen.

5. Po schválení novely nesouhlasy s fukamizací neustaly, i když jejich výskyt rapidně poklesl. Nejpodstatnější však je, že během roku 85 se od základu změnil charakter epidemie. Celý jev už od této chvíle nelze dost dobře za epidemií označovat. Veškeré doposud platné zákonitosti (»řetězce odmítnutí, geografická ohniska) najednou vymizely. Každé odmítnutí je teď naprosto nahodilé a ojedinělé, přičemž motivace typu A a B se neuplatňují vůbec a »odmítačky« se rozhodující měrou odvolávají na novelu. To je zřejmě důvod, proč dnes lékaři odmítnutí fukamizace za projev nějaké fobie prostě nepovažují. Pozornost však na druhé straně zasluhuje fakt, že četné rodičky, které svého času fukamizaci kategoricky zatracovaly a čile se angažovaly v prosazování novely, najednou o tento problém úplně ztratily zájem a při

porodu se vydobytoho práva vůbec nedovolávají. Z žen, které v letech 81- 85 fukamizaci odmítly, jich při dalších porodech učinilo totéž sotva 12%. Třetí odmítnutí fukamizace nutno považovat za raritu: za posledních 15 let bylo registrováno jen několik málo případů.

6. Považuji za nezbytné zvlášť zdůraznit dvě okolnosti:

a) Téměř úplné vymizení fukamifobie po přijetí novely se obvykle vysvětluje dobře známými psychosociálními mechanismy. Moderní člověk je ochoten akceptovat jen taková omezení a povinnosti, které vyplývají ze základních etických postulatů společnosti. Jakákoli omezení nebo povinnosti jiného druhu jsou přijímány s pocity (nereflektované) nepřízně a (instinktivního) vnitřního protestu. Je proto přirozené, že po dosažení dobrovolnosti fukamizace člověk ztrácí pro odpor důvod a začíná se vůči ní chovat neutrálně jako vůči každému jinému lékařskému zákroku.

Tyto představy plně chápu a víceméně respektuji, přesto se však nemohu ubránit jiné eventuální interpretaci, která by pro nás v rámci tématu 009 byla nesmírně zajímavá. Stručně ji lze vyjádřit takto: výše uvedenou genealogii zrodu a zániku fukamifobie lze bez jakýchkoli potíží vykládat jako výsledek cílevědomého, dobře promyšlené akce jistě inteligentní síly.

b) Fukamifobická epidemie se časově dokonale kryje s náhlým výskytem »tučňáčího syndromu« (viz mé hlášení č. 011/99).

Sapienti sat.

T. Glumov

Dnes už mohu se skálopevnou jistotou tvrdit, že právě toto informační hlášení Toiva Glumova má na svědomí onen posun v mém vědomí, který mě nakonec přivedl až k Velkému zjevení. A přestože to dnes může vypadat komicky, tento posun započal přívalem tichého bezděčného vzteku, který ve mně vyvolaly drsné a nedvojsmyslné Toiovovy narážky na údajně zlověstnou úlohu »vertikalistů« v historii novely. V originále hlášení jsem tyto řádky podtrhl tlustými čarami; moc dobře si pamatuji, že jsem mladého stážístu tenkrát hodlal řádně vypeskovat za nezřízené fantazírování. Jenže mezitím už na můj stůl dospěly první informace o Čarodějově návštěvě v Ústavu podivínů, v hlavě se mi konečně rozsvítilo a hned jsem měl plno důležitějších starostí než vláčet chudáky podřízené na kobereček.

Ocitl jsem se v kruté krizi, protože jsem neměl s kým takovou pohromu probrat. Za prvé mě nenapadala vůbec žádná účinná opatření. A za druhé jsem si nedovedl představit, s kým za těchto okolností o věci mluvit můžu a s kým ne. Až mnohem později jsem se chlapců vyptával, jestli jim v těch (pro mne) příšerných dnech roku 99 něco v mém chování nepřípadalo podivné. Sandro tenkrát po uši vžehl v tématu Rip van Winkle, sám se potácel ve stavech blízkých šoku, a tak si ničeho nevšiml. Gríša Serosovin tvrdil, že jsem tehdy častěji než jindy inklinoval k tomu, abych jeho otázky a názory ponechával bez odpovědi a na veškeré iniciativy z jeho strany reagoval jen záhadným úsměvem. No a Kikin, ten zůstává vždy a za všech okolností Kikinem - už tenkrát mu přece všechno »bylo jasné«. Toiva Glumova muselo mé tehdejší chování bezesporu přivádět na pokraj šílenství. A taky přivádělo. Jenže já tehdy skutečně neměl ani nejmenší představu, jak se zachovat: Své spolupracovníky jsem jednoho po druhém vyháněl do Ústavu podivínů a pokaždé jsem čekal, co se z toho vyklubá, jenže ono se pořád nic neklubalo, já do Charkova vyštval dalšího a znovu jsem čekal. V té době Gorbovskij doma v Kraslavě umíral. V té době se Athos-Sidorov znovu chystal k dlouhodobému pobytu v nemocnici a nikdo nemohl zaručit, zda se z ní ještě někdy vrátí.

V té době se Daňa Logovenko poprvé po mnohaleté odluce vnutí ke mně domů na šálek čaje, celý večer se oddával vzpomínkám a překotně přitom drmolil strašlivé banality.

V té době jsem se ještě pro nic konkrétního nerozhodl.

A vtom beztak neklidnou hladinu rozčeřily události v Malé Peše.

V noci z 5. na 6. května mě vytáhla z postele havarijní služba. V Malé Peše (na říčce Peše, vlévající se do Českého zálivu v Barentsově moři) se zničehonic vyrojily nějaké nestvůry, které způsobily nepředstavitelnou paniku mezi obyvatelstvem chatové osady. Do postiženého prostoru se okamžitě vypravila havarijní skupina, vyšetřování probíhá. Podle litery předpisů a v duchu zvyklostí bylo mou povinností vyslat na místo takové události svého inspektora.

Vyslal jsem Toiva.

Informační hlášení inspektora Glumova o situaci v Malé Peše a krocích, které hned na místě podnikl, se bohužel ztratilo.

V každém případě se mi nepodařilo je najít. Nu, a protože bych si moc přál ukázat čtenáři, jak Toivo při tomto vyšetřování postupoval, pokud možno co nejpodrobněji, nezbyvá mi než rekonstruovat veškeré tehdejší dění v Malé Peše na základě vlastních vzpomínek a debat s dalšími aktéry celé téhle nevšední historie.

Každý jistě snadno nahlédne, že rekonstrukce, kterou právě na stránkách svých pamětí předkládám (a vlastně také všechny rekonstrukce následující), obsahují kromě naprosto věrohodných faktů také lecjaké popisy, metafory, epiteta, dialogy a mnohé další náležitosti beletristického jazyka. Nic naplat, přece jen moc potřebuji, aby čtenář před sebou spatřil živého Toiva, takového, jakého si ho pamatuji já. A na to by jen dokumenty nestačily. Ostatně, pokud je někomu libo, může mé rekonstrukce považovat za svého druhu svědeckou výpověď.

MALÁ PEŠA

6. KVĚTNA 99, BRZYRÁNO

Při pohledu shora osada Malá Peša vypadala tak, jak by před čtvrtou hodinou ranní normálně vypadat měla. Ospale. Mírumilovně. Pustě. Desítka různobarevných střeš v půlkruhu, před nimi prostranství zarostlé trávou, několik bez ladu a skladu rozestavených glyderů, u srázu nad řekou žlutý pavilón klubu. Řeka se zdála nehybná, velmi chladná a nepřívětivá, u protějšího břehu visely nad rákosím cáry bělavé mlhy.

Na schůdcích před klubem stál se zakloněnou hlavou nějaký muž a sledoval glyder. Jeho tvář připadala Toivovi známá, ale na tom nebylo nic divného, Toivo znal hodně chlapců z havarijních čet, možná každého druhého.

Posadil stroj hned vedle klubu a vyskočil do vlhké trávy. V tak časnou jitřní hodinu tu bylo skutečně zima. Havárkář měl na sobě obrovskou teplou bundu se záplavou speciálních kapes a kapsiček s pouzdry pro všelijaké ty jejich tlakové nádoby, regulátory, hasicí přístroje, zplameňovače a další propriety nezbytné pro účinný výkon havarijní služby.

»Dobrý den,« pozdravil ho Glumov. »Vý jste Basil, že?«

»Buďte zdrav, Glumove,« ozval se muž a podal mu ruku. »Nemýlíte se, jsem Basil. Kde jste se tak zdržel?«

Toivo mu vysvětlil, že nulapřeprava tady v Malé Peše z nějakého důvodu nepřijímá a že se tedy ocitl v Dolní Peše, tam si musel vzít glyder a dobrých čtyřicet minut sem letět podél řeky.

»No baže,« pokýval hlavou Basil a ohlédl se na pavilón. »To jsem si mohl myslet. Víte, ti lidi v panice nulakabinu tak zmrdovali...«

»Chcete říct, že zatím se nikdo z nich nevrátil?«

»Přesně tak.«

»A jinak už se tu nic nedělo?«

»Nic. Naši tu asi tak před půldruhou hodinou dokončili zevrubnou prohlídku, nenarazili na nic, co by stálo za řeč, tak vyrazili zpátky, chtěli se hned pustit do analýz. Mě tu nechali, abych sem nikoho nepustil, a já celou tu dobu opravoval nulakabinu.«

»A opravil jste ji?«

»Spíš ano než ne.«

Domky v Malé Peše byly staré - utilitární architektura minulého století, zpřirodnělá organika, barvy stářím jedovatě zjasnělé. Kolem každého stavení neproniknutelná změt střemchy, šefíků, zapolárních jahodníků a hned za půlkruhem domů les, žluté stožáry obrovitých borovic, chvojnaté koruny v šedozelené mlze a nad nimi, na severovýchodě, už dost vysoko nachový disk slunce...

»O jakých analýzách jste to mluvil?« zeptal se Toivo.

»No, zůstalo tu poměrně hodně stop... Ta ohavnost vylezla zřejmě z támhleté chaty a roztekla se na všechny strany...«

Basil živě gestikuloval rukama. »Na keřích, v trávě a někde i na verandách zůstal zpola zaschlý sliz, nějaké šupiny, hrudky takového nějakého...«

»Dobře, ale co jste viděl vy sám?«

»Nic. Když jsme se sem přihnali, bylo tu všechno úplně stejné jako teď, jen na řece se válela mlha.«

»Takže svědkové tu nezbyli žádní...« »Nejdřív jsme si taky mysleli, že úplně všichni vzali nohy na ramena. Jenže pak se ukázalo, že to tak není, támhle v tom domku nad břehem si docela spokojeně vegetuje úctyhodně přestárlá osoba, kterou ani nenapadlo, že by měla někam utíkat...«

»Proč?« podivil se Toivo.

»To nemám ponětí!« opáčil podle pravdy Basil, povytáhl obočí a rozhodil rukama. »Umíte si to představit? Kolem blázinec, všichni jančí hrůzou, dveře nulakabiny vyvrátili z pantů - a ona nic... Nato se přičítáme my, rozvineme se do rojnic, šavle hore, bodák vztyč - a ona se pěkně vystrachá ze dveří jako by se nechumelilo a dosti nedůtklivě a komisně nás žádá, abychom se chovali trochu tišeji, protože pro ten hrozný rámus, co tu tropíme, nemůže spát, abyste tomu rozuměl...«

»To se tu opravdu strhla taková panika?« nehnul brvou Toivo.

»No to bych prosil!« zvolal Basil a nabádavě zvedl dlaň. »Když ta mela začala, bylo tu celkem osmnáct lidí. Devět jich plácho v glyderech. Pět se jich dostalo pryč kabinou. A tři se bezhlavě vrhli do lesa a tam zabloudili, dalo nám dost práce, než jsme poztrácené ovečky sehnali zpátky do ohrady. O tom nepochybujte, že tu byla panika. Ta tu teda byla... Panika, nějaké příšery, i stopy po nich zůstaly. Ale proč se toho nelekla ta babka, to nám teda zůstává rozum stát. Ona ta babka je vůbec divná. Na vlastní uši jsem slyšel, jak našemu veliteli řekla: "Přišli jste moc pozdě, holenkové. Teď už jim ničím nepomůžete, všichni zahynuli..."«

Toivo se zamyslel a zeptal se:

»Co měla na mysli?«

»To nevím,« broukl Basil nespokojeně. »Přece vám říkám, že je to prapodivná stařenka.«

Toivo pohlédl na křiklavě růžovou chatu, obsahující nepochopitelnou stařenku. Zahrádka přede dveřmi byla o poznání úpravnější než ostatní. Hned vedle stál glyder.

»Ani bych vám neradil, abyste ji vyrušoval,« doporučil mu Basil. »Radši počkejte, až se sama vzbudí, a teprve pak...«

V tom okamžiku se inspektora Glumova zmocnil pocit, jako by se za jeho zády něco pohnulo, a bleskově se otočil. Ze dveří klubu svítila bledá tvář s široce otevřenýma vylekanýma očima. Neznámý několik vteřin mlčel, pak se jeho bezkrevné rty pohnuly a on sípavě pronesl:

»Pěkně hloupá příhodička, co vy na to?«

»Počkat, počkat!« zarazil ho dobromyslně Basil a vykročil k němu s dlaněmi výstražně napřaženými před sebe.

»Nezlobte se, ale sem nesmíte. Já jsem od havárky.«

Neznámý přesto překročil práh, ale vzápětí zůstal stát.

»Já vlastně ani nehodlám...« začal a v půli fráze si odkašlal. »Ovšem okolnosti mě nutí... Prosím vás pěkně, Grigorij s Elou už se vrátili?«

Vypadal dosti bizarně. Měl na sobě mohutný kožich až na paty a pod jeho rozevírajícími se cípy se mihly bohatě vyšívané polárnícké vysokačky. Na prsou byl kožich rozepnutý a odhaloval pestrou letní síťovinovou košili, jakou v těch dobách s oblibou nosili obyvatelé stepních oblastí. Na první pohled mu mohlo být tak čtyřicet pětáctýřicet let,

tvář měl trochu prostoduchou a příjemnou, snad jen nepřírozeně zbělalou - možná úlekem, možná rozpaky.
»Ne, to ne,« zarmoutil ho Basil a přikročil až těsně k němu. »Sem se nikdo nevrátil, teď tu probíhá vyšetřování a nikoho sem nepouštíme...«

»Počkejte, Basile,« přitlumil jeho snaživost Toivo. »Kdo to má být, ten Grigorij a Ela?« zeptal se neznámého.

»Tak to jsem se asi zase natrefil někam jinam, než jsem chtěl...,« zaskuhral neznámý téměř zoufale a ohlédl se přes rameno, kde se v hloubi pavilónu leskly hladké plochy nulakabiny. »Promiňte, prosím, ale jsem tady dobře v... nnóó... U všech všudy, já už to snad zase zapomněl... Malá Peša? Nebo ne?«

»Ano, jste v Malé Peše,« přikývl Toivo.

»Ale v tom případě byste měl vědět... Grigorij Jarygin... Pokud jsem mu dobře rozuměl, tráví tu vždycky celé léto...«

Najednou potěšeně vyjel a zabodl ukazovák do vzduchu: »No prosím, to je ona, to je jeho chata! A na verandě dokonce visí můj plášť!«

Všechno se okamžitě vyjasnilo. Neznámý muž byl svědek, očitý svědek. Jmenoval se Anatolij Krylenko, povoláním byl zootechnik a pracoval skutečně ve stepním pásmu - konkrétně v Azgínském agrokomplexu. Včera na výroční výstavě zemědělských novin v Archangelsku šťastnou shodou okolností doslova vrazil do svého kamaráda ze školy Grigorije Jarygina, kterého neviděl už dobrých deset let. Jarygin ho přirozeně zatáhl k sobě domů, do téhle... hrome, už se mi to zase vykouřilo z hlavy... jo, správně, do Malé Peši. Strávili tu báječný večer ve třech - on, Jarygin a Jaryginova manželka Ela - zajezdili si na loďce, prošli se po lese, asi tak v deset večer se vrátili domů, do tamté chaty, navečeřeli se a uvelebili se na verandě, že si tam vypijí čaj. Venku bylo krásně světlo, od řeky k domku doléhaly dětské hlásky, večer sliboval být příjemně vlhý a všude kolem kouzelně voněly jahody. A pak Anatolij znenadání spatřil oči...

V této pro celý případ nejpodstatnější pasáži svého vyprávění se Krylenko zdál mírně řečeno poněkud vyšinutý. Jako by marně usiloval o srozumitelné vyličení odporného, zašmodrchaného snu.

Ty oči se dívaly ze zahrady... hrnuly se blíž a blíž, ale přitom pořád zůstávaly v zahradě... Dvě obrovské oči, ze kterých se člověku už při pouhém pohledu dělalo nanic... Neustále po nich cosi stékalo... A vlevo, kousek stranou, bylo ještě třetí... počkat, byly tři...? A něco se valilo, valilo se to a valilo přes zábradlí verandy, až to přikynulo až ke schůdkům přede dveřmi... A člověk se nemohl hnout z místa. Grigorij se někam ztratil, toho nebylo vidět. Ela musela být někde nablízku, ale vidět ji nebylo taky, jen slyšel, jak hystericky vřeští... nebo že by se chtěla...? Ale to už se rozlétlý dveře. Pokoj byl do výše pasu zaplaven roztřesenými huspeninovými těly nějakých živočichů, jen oči těch zvířat byly tam, venku, za keři...

Anatolij pochopil, že začíná to nejstrašnější. Vytrhl nohy ze sandálů, které se přilepily k podlaze, přeskočil stůl, překulil se do lesa, ale kdovíproč se ocitl na prostranství před domy... Uháněl rovnou za nosem a najednou spatřil pavilón s klubem, z otevřených dveří mu do očí šlehl šefíkový lesk stěn nulakabiny a on pochopil, že je zachráněn. Vřítel se do kabiny jako bomba a naslepo mačkal klávesu za klávesou, dokud nezapojil automat...

Tady tragédie končí a zvrťte se spíš ve frašku. Nulapřeprava Anatolije vyvrhla v osadě Roosevelt na ostrově Petra I. To je v Bellingshausenově moři, na teploměru minus čtyřicet devět, rychlost větru osmáct metrů za sekundu, osada vzhledem k zimnímu období téměř prázdná.

Dlužno podotknout, že automatika v klubu byla i přesto v provozu, všude teplo a útulno, v baru jako bájná duha svítí nádoby s tekutinami, jejichž posláním je prozářit tmou polárních nocí. Anatolijovi ve strakaté košilce a šortkách, ještě celému mokrému od čaje a prožitého děsu, se dostává tolik potřebné chvíle oddechu a on se pomaloučku vzpamatovává. Když se vzpamatoval docela, zmocňuje se ho, jak se ostatně dalo očekávat, nesnesitelný stud. Chápe, že v nastalém zmatku pelášil pryč jako poslední ze zbabělců - o takových zbabělcích doposud jen čítal v historických románech. Vzpomněl si, že opustil Elu a přinejmenším ještě jednu ženu, kterou zahlédl ve vedlejší chatě. Vzpomněl si na dětské hlásky u řeky a uvědomil si, že ty děti taky ponechal napospas osudu. Zmocňuje se ho zoufalý poryv čínorodosti, ale pozoruhodné na tom poryvu jsou hned dvě věci: to volání svědomí v duchu nevyvstalo ani zdaleka okamžitě, a když pak přece jen vyvstalo, dosti dlouho koexistovalo s nesnesitelnou představou, že nezbývá než vrátit se tam, na verandu, před ty hrůzostrašné oči, k odporným horám huspeniny...

Hlučná parta glaciologů, která se z mrazivé pláně nahrula do klubu, našla Krylenka, jak skličně prolamuje spletené prsty: ještě se k ničemu definitivnímu neodhodlal. Glaciologové jeho vyprávění vyslechli s plným porozuměním a okamžitě pojali šlechetný úmysl vrátit se na děsivou verandu společně s ním. Jenže mezitím se ukázalo, že chudák Anatolij nezná nejen nulový index osady, ale zapomněl i její název. Mohl říct jen tolik, že je to nedaleko Barentsova moře, na břehu malé řeky v pásmu borových lesů za polárním kruhem... Glaciologové ho tedy chvatně vystrojili v souladu s místním podnebím a kvílející vánicí ho vlekli do štábu osady - hlava nehlava, přes vysokánské závěje, v doprovodu obrovských medvědovitých psů... Nu a na štábu u terminálu VCI jeden z polárníků dostal v tu chvíli zřejmě nejzdravější a nejrozzumnější nápad, že tohle není žádná legrace. Ty obludy určitě buď uprchly z nějakého zvěřince, nebo - hrůza jen na něco takového pomyslet - z některé laboratoře specializované na vývoj a stavbu biomechanismů. Ať už je to cokoli, mládenci, tady by amatérská fušeřina nebyla k ničemu, já bych to nahlásil havarijní službě.

A tak vše oznámili Ústřední havarijní službě. Tam jim poděkovali a řekli jim, že případ berou na vědomí. Za půl hodiny dozorcí operátor služby sám navázal spojení se štábem, sdělil, že jejich zpráva se potvrdila, a poprosil, aby se Krylenko posadil k obrazovce. Anatolij mu alespoň v obecných rysech popsal, co se s ním dělo a jak se proti své vůli ocitl u břehů Antarktidy. Operátor ho uklidnil sdělením, že žádné oběti nejsou hlášeny, manželé Jaryginovi že jsou živi a zdraví a že ráno už s největší pravděpodobností bude možné vrátit se do Malé Peši, kdežto teď by Anatolij udělal nejlíp, kdyby spolkl něco pro uklidnění a uložil se k spánku.

Anatolij poslechl, zdříml si rovnou na pohovce ve štábu, ale nespál snad ani hodinu, když opět spatřil rozteklé oči nad zábradlím verandy, uslyšel hysterický Elin chechtot a procitl trýznivým pocitem hanby.

»Ne, nesnažili se mě tam držet. Zřejmě pochopili, jak mi je... Nikdy by mě nenapadlo, že se mi něco takového může stát.

Samozřejmě nejsem stopař ani progresor..., ale i já v životě zažil všelijaké ztrachtilé patálie, a vždycky jsem z nich vyšel přinejmenším se ctí... Vůbec nechápu, co se to se mnou stalo. Pokouším se nějak to všechno zdůvodnit sám sobě, ale nejde to... Je to jako neodbytná noční můra...« Najednou zatěkal očima. »Třeba teď s vámi sice mluvím, ale uvnitř mám všechno jako z ledu... Že bychom se tu všichni něčím otrávilí?«

»Nejste ochoten připustit, že to byla třeba halucinace?« zeptal se Toivo.

Anatolij zimomřivě škubl rameny a pohlédl k chatě Jaryginových.

»Ne-nevím...,« vysoukal ze sebe. »Ne, nic takového tvrdit nemohu.«

»No dobře, tak se tam půjdeme podívat,« navrhl mu inspektor.

»Já taky?« zajímal se Basil.

»Nemusíte,« odpověděl Toivo. »Asi se tu budu potulovat dlouho. Vy zatím budete hájit pevnost.«

»A co zajatci, zajatce bereme?« otázal se Basil věčně.

»Rozhodně!« zvolal Toivo. »Ty potřebujeme. Každého, kdo něco viděl.«

A spolu s Anatolijem vykročili přes travnaté prostranství. Z nešťastného Krylenka vyzařovala energie a odhodlání, ale jak se blížil k domku, byla jeho tvář stále křečovitější, na lících kostech vystoupily boule žvýkacích svalů a spodní ret si skousl, jako by musel překonávat krutou bolest. Toivo pochopil, že mu musí pomoci, aby se trochu uvolnil. Asi padesát kroků od živého plotu se zastavil - naoko proto, aby si ještě jednou pořádně prohlédl celé okolí, a začal svého společníka poklidně zpovídat. Viděl někoho v té chatě napravo? Ach tak, tam byla tma A co vlevo? Jaká žena...? Ano, ano, už si vzpomínám, něco takového jste říkal... Takže jen ta žena a jinak nikdo? Nestál tu někde poblíž glyder?

Toivo se vyptával, zatím jediný svědek odpovídal a Toivo s vážnou tváří horlivě příkyvoval a všemožně naznačoval, jak podstatné je pro vyšetřování všechno, co právě poslouchá. Anatolij poznenáhlu pookřál, vnitřní napětí pominulo a na verandu už vstupovali málem jako kolegové.

Byl tam pěkný zmatek. Stůl stál nakřivo, jedna židle převrácená, cukřenka se zakutálela do kouta a za sebou nechala pěšinku krystalového cukru. Toivo se dotkl samovaru - byl ještě horký. Tázavě zašilhal po Krylenkovi. Ten už byl zase bledý a usilovně zatínal zuby. Zrak upíral na sandály, které se k sobě osířele tiskly pod nejvzdálenější židli. Patřily zřejmě jemu. Oba byly zapnuté a zdálo se nepochopitelné, jak z nich jejich majitel dokázal vyprostit nohy. Ovšem nějaké zbytky slizu ani na nich, ani pod nimi, ani nikde okolo Toivo nepostřehl.

»Tady se asi domácí kybeři nepěstují,« podotkl suše, aby Anatolije vrátil ze světa prožité hrůzy zpátky do atmosféry všedního dne.

»Ano...,« zamumlal tázaný. »Vlastně... Ale kdo je dneska ještě uznává...? Vidíte, to jsou moje sandály...«

»Vidím...,« ozval se lhostejně Toivo. »Co ta okna, to byla všechna takhle vytažená?«

»Už si nevzpomínám. Ale támhleto určitě bylo, tudy jsem vyskočil.«

»Rozumím,« broukl Toivo a vyhlédl do zahrádky.

Ano, stopy tu byly. A bylo jich dost: pocuchané a polámané keře, zubožený květinový záhon, tráva pod zábradlím vypadala tak, jako by se po ní váleli koně. Pokud se tu pohybovala nějaká zvířata, pak to byli tvorové neohrabaní, těžkopádní a k domu se rozhodně nekradli, spíš vše pod sebou drtili jako tanky. A mířili z travnatého prostranství křovím, šikmo přes záhon a otevřenými okny rovnou do domku.

Toivo přešel přes verandu a strčil do dveří vedoucích do chaty. Tam žádný nepořádek neshledal. Přesněji řečeno nepořádek, který by po sobě zanechala masivní těla.

Pohovka. Tři křesla. Stolek nikde, ale dalo se předpokládat, že bude zabudovaný do zdi nebo do podlahy. Servisní pult tu byl jen jeden - v pravém opěradle křesla patřícího zřejmě pánovi téhle letní domácnosti. Ve zbylých dvou křeslech a v pohovce našel jen příruční servopanely soustavy Polykrystal. Na zdi proti dveřím visela Levitanova krajina, stará chromofotonová kopie s dojemným trojúhelníčkem v levém spodním rohu, aby se nějaký znalec nedej bože nedomníval, že má před sebou originál. Na stěně vlevo perokresba zasazená do amatérsky vyrobeného dřevěného rámu, pohněvaná ženská tvář. Mimochodem - hezká...

Při důkladnější prohlídce místnosti Toivo na podlaze zahlédl stopy podrážek, někdo z havárkářů patrně prošel obývacím pokojem do ložnice. Zpátky stopy nevedly, muž od havarijní služby nejspíš vylezl z ložnice oknem. Ale dál - podlahu v obývacím pokoji pokrývala dosti silná vrstva jemnoučkého nahnědlého prachu. A nejen podlahu. Také opěradla křesel. Okenní parapety. Pohovku. Nepoznamenané zůstaly jen zdi.

Toivo se vrátil na verandu. Anatolij zničeně seděl na schůdcích přede dveřmi. Polárnický kožich už si stáhl, kdežto na vysoké kožešinové boty zřejmě zapomněl, takže skýtal dosti zvláštní podívanou. Sandálů se ani nedotkl, zůstaly pod židli, tak jak byly. A zase - nikde kolem žádné stopy slizké vlhkosti, ovšem jak sandály, tak podlahu kolem nich pokryl jako hnědavý pudr týž jemný prach.

»Tak jak se tu cítíte?« zavolal na něj Toivo od prahu.

Anatolij se i přesto zachvěl a prudce se otočil.

»Ale... už je to lepší, pomalu se dávám dohromady...«

»No výborně. Víte co, vezměte si svůj plášť a klidně jeďte domů. Nebo chcete počkat na Jaryginovy?«

»Ani nevím,« odpověděl Anatolij nerozhodně.

»Jak si přejete, to je vaše věc,« pokrčil Toivo rameny. »V každém případě už tu nebezpečí nehrozí a hrozit nebude.«

»Rozumíte aspoň něčemu?« odhodlal se Anatolij k otázce a vstal.

»Něčemu ano. Obludy tady opravdu byly, ale ve skutečnosti nejsou nebezpečné. Mohou člověka vylekat, nic víc.«

»Chcete tedy říct, že byly umělého původu?«

»Vypadá to na to.«

»Ale proč? A kdo by něco takového měl zapotřebí?«

»Tím se teď budeme zabývat,« slíbil mu Toivo.

»Tak vy se tím budete zabývat, a oni mezitím... zase někoho... vylekají...«

Anatolij si vzal ze zábradlí svůj plášť a chvíli jen tak postál s pohledem upřeným na kožešinové boty. Vzbuzoval obavy, že si znovu sedne a začne je zuřivě rvát z nohou. Jenže on je asi vůbec nevnímá.

»Vy říkáte, že mohou vylekat,« procedil pomalu skrz zuby s očima dál sklopenýma k zemi. »Kdyby jen vylekat, ti vás klidně dokážou zlomit!«

Rychle na Toiva pohlédl, ale hned zase pohledem uhnul, už mu přestal věnovat pozornost docela a vydal se pomalu dolů z verandy, do zdupané trávy, přes zohavený živý plot, šikmo přes volné prostranství, celý shrbený, maskara v polárnických vysokáčkách a veselé košilce stepního dobytkáře, šel krokem stále chvatnějším ke žlutému pavilónu klubu, ale na půl cestě náhle uhnul vlevo, skočil do glyderu zaparkovaného před sousedním domkem a strmě odstartoval k bledomodrému nebi.

Bylo čtvrt pět ráno.

Takhle tedy vypadá můj první pokus o beletrizovanou rekonstrukci. Moc jsem se snažil. Má práce byla o to složitější, že v těch dávných dobách jsem se do Malé Peši osobně nikdy nepodíval, ale naštěstí zůstalo k dispozici značné množství videozáznamů, které pořídil Toivo Glumov, havárkáři a Flemingův tým. Takže za topografickou přesnost můžu ručit každopádně. A považuji za možné převzít záruky i za přesnost znění uvedených dialogů.

Mimo jiné jsem tu chtěl demonstrovat, jak tehdy vypadal typický začátek typického vyšetřování. Událost proběhne. Dostaví se havárkáři. Přijíždí inspektor oddělení MU. První dojem (obvykle správný): něčí nepořádnost nebo jalový vtip. A stále rostoucí zklamání: zase nic, zase jen planý poplach, nejlepší by bylo nad tím vším mávnout rukou, vrátit se domů a dospat. Ostatně si myslím, že nic takového v mé rekonstrukci přímo nezaznělo. Říkal jsem si, že si to čtenář domyslí sám.

Teď několik slov o Flemingovi.

To jméno se v mých vzpomínkách mihne ještě několikrát, ale předem upozorňuji, že tento muž k Velkému zjevení žádný vztah neměl. V té době bylo jméno Alexandra Jonathana Fleminga v análech Komkonu-2 legendou. Byl to jeden z nejvýznamnějších odborníků na konstrukci umělých organismů. Ve svém sídelním ústavu v Sydney a také v řadě poboček tohoto vědeckého pracoviště s nepopsatelným elánem a troufalostí mísil, hnětl a pekl celé veletucty prapodivných tvorů, na jejichž zplazení už matička příroda neměla dost obrazotvornosti. Jeho spolupracovníci ve svém usilování neustále porušovali platné zákony a omezení diktované Světovou radou pro oblast mezních experimentů. Při veškerém našem čistě lidském obdivu k Flemingovu géniu jsme ho nemohli vystát pro humpoláckou náтуру, neomalenost a drzé čelo, to vše rafinovaně propletené s přímo fenomenální prohnaností. Dnes už každý školák ví, co jsou to Flemingovy biokomplexy nebo řekněme Flemingovy živé studně. V dobách, o nichž je řeč, měla jeho proslulost mezi ctěným publikem přidech spíše skandální.

Pro můj výklad je však podstatné, že jedna z filiálek sydneyského Flemingova ústavu ležela právě v ústí řeky Peši, ve vědeckém městečku Dolní Peša, sotva čtyřicet kilometrů od Malé Peši. Nakolik věci rozumím, tak jakmile se můj milý Toivo něčeho takového dopídl, nemohl nezbystřit pozornost a v duchu si neříct: Aha, tak už víme, odkud vítr vane... Ale abych nezapomněl. Kraboraci, o nichž bude řeč dále a kteří díky jeho snahám spatřili světlo světa, když byl Fleming ještě obyčejným mladým zaměstnancem rybí farmy na Oněžském jezeře, patří k vědcovým nejužitečnějším výtvorům. Tito kraboraci se mohou pochlubit přímo zázračnými chuťovými vlastnostmi svého křehkého masa, ale na celém Severu se bůhvíproč uchytili jen na několika malých přítocích Peši.

MALÁ PEŠA

6. KVĚTNA 99, 6.00 RÁNO

Pátého května kolem tříadvacáté hodiny vznikla panika v chatové osadě Malá Peša (třináct domků, osmnáct obyvatel). Bezprostřední příčinou této paniky se stal neznámý počet kvazibiologických bytostí mimořádně odpuzivého, ale ještě spíše hrůzného vzezření, které se znenadání objevily v osadě. Bytosti zaútočily na osadu z chaty č. 7 v devíti dobře patrných směrech. Dráhy jejich postupu lze snadno vysledovat podle zválené trávy a skvrn zaschlého slizu na obkladových deskách, vnějších stěnách domů i na oknech. Všech devět tras končí v obytných místnostech dalších chat, konkrétně v chatách č. 1, 4 a 10 (na verandách), 2, 3, 9 a 12 (v obývacích pokojích) a 6, 11 a 13 (v ložnicích). Chaty č. 4 a 9 jsou podle všech známek neobydlené.

Pokud jde o chatu č. 7, odkud obludy vpád zahájily, tam někdo určité ubytován byl a zbývalo jen zjistit, co je to zač - zda potrhlý vtipálek nebo neodpovědný moulá. Aktivizoval embryoschránky úmyslně, nebo propásl spontánní samovývoj? A pokud ho propásl - stalo se tak z trestuhodné nedbalosti, nebo ze zanedbanosti?

Dvě věci však celou záležitost komplikovaly. Toivo nikde nenašel nejmenší stopu po embryoschránkách. To za prvé. A za druhé zpočátku nemohl zaboha nikde vydolovat žádné údaje o obyvateli (nebo obyvatelích) chaty č. 7.

Leč naše ekumena je zřízena vcelku spravedlivě. Na prostranství se náhle ozvaly zvukné rozhořčené hlasy a během minuty se vysvětlilo, že hledaný obyvatel chaty č. 7 se dostavil zrovna v nejlepším, a navíc ne sám, ale s hostem. Byl to rozložitý muž, napohled jako odlitý z houževnatého, odolného kovu, navlečený do expediční kombinézy a s celtovým batohem na zádech, z něhož se linuly podivné šelestivé a skřípavé zvuky. Jeho host velmi živě připomínal starého dobrotivého Duremara, který se zrovna vynořil z rybníka tetky Tortilly - dlouhý, dlouhovlasý, dlouhonosý, vyzáblý, v hábitu neurčité barvy, polepeném zpola zaschlým žabincem. Rychle se vyjasnilo, že odlitý obyvatel chaty č. 7 se jmenuje Ernst Jürgen, pracuje jako vrtmistr na Titanu, na Zemi je na dovolené, protože na Zemi každoročně tráví oba volné měsíce - měsíc v zimě a měsíc v létě, no a na ten letní počítá výhradně s Pešou, dokonce vždy se stejnou chatou... Cože, jaké obludy? Jářku, mladý muži, a koho míníte těmi obludami? Vám snad straší ve věži, obluda v Malé

Peše, uvažujte trochu: prokristaboha, a tohle si říká havárkář, to nemáte nic lepšího na práci, nebo co?

Duremar se naopak uvedl jako bytost plně pozemská. A co víc, bytost téměř domorodá. Jmenoval se Tolstov, křestním jménem Lev. Avšak nejpozoruhodnější na něm bylo něco docela jiného. On totiž pracuje a trvale žije sotva čtyřicet kilometrů odsud, v Dolní Peše, kde, věřte tomu nebo ne, už několik let prosperuje malá pobočka ne právě neznámé instituce jistého Fleminga...!

Z dále řečeného vyplynulo, že Ernst Jürgen a jeho starý kamarád Lev Tolstov jsou nezřízení labužníci. Rok co rok si dávají sraz tady v Malé Peše, protože pouhých pět kilometrů proti proudu řeky se do Peši vlévá jeden nenápadný přítok, kde žijí kraboraci. To proto tráví Ernst Jürgen každou letní dovolenou v Malé Peše, proto včera večer odjeli i s přítelem Lvem Tolstovem na člunu lovit ty své kraboraky, a právě proto by Ernst i Lev byli havarijní službě opravdu povděční, kdyby je ráčila laskavě nechat na pokoji, protože kraboraci (a Jürgen zatřásl těžkým vakem, vydávajícím ty nepochopitelné zvuky) jsou poctivě a nefalšovaně čerství jen jednou, a to hned po ulovení...

Ten zábavný hluchý chlapík si za žádnou cenu nedokázal představit, že by se na Zemi - ne tam u nich na Titanu, ne někde na Pandoře, ani na Jajle, ne, skutečně na Zemi! - mohlo vyskytnout něco, co může vyvolat děs a paniku.

Mimořádně zajímavý typ dobyvatele kosmu! Vidí, že osada je úplně prázdná, vidí před sebou havárkáře, pracovníka Komkonu-2 vidí taky, respektuje jejich autoritu, ale vysvětlení pro jejich přítomnost je ochoten hledat v čemkoli, jen aby nemusel přistoupit na fakt, že na jeho hřejivě vlídné rodné Zemi taky občas není všechno v pořádku...

Později, když se ho po dlouhém snažení přece jen podařilo přesvědčit, že se tu opravdu odehrála taková menší mimořádkka, se cítil málem podveden - nasupil se jako ukřivděné dítě, našpulil rty, vzdálil se demonstrativně od ostatních, vláčeje za sebou po zemi měch se vzácnými kraboraky, usadil se na schůdkách svého domku bokem ke skupince mužů, odvrátil se od nich a už si zřejmě nepřál nikoho vidět a nikoho slyšet, jen chvílemi krčil rameny a úsečně vyplivoval: »A tomuhle prosím někdo bude říkat dovolená... Člověk se sem přivleče jednou za rok, a tumáš...! To mi snad někdo dělá naschvál...!«

Toivo mimochodem víc zajímala reakce jeho přítele Lva Tolstova, Flemingova spolupracovníka a odborníka na konstruování a oživování umělých organismů. Odborníková reakce byla totiž takováto. Nejdřív naprostá zmatenost, chaos myslí, bezděčné pomňikávání a nejistý úšklebek člověka, který pojal podezření, že si z něho někdo střílí, a to nepříliš oduševněle. Další fáze: Zaraženě svraštlé obočí, pohled prázdný, jakoby upřený do vlastního nitra, zamyšlené pohyby spodní čelisti. A nakonec výbuch profesionálního pobouření: Máte vůbec ponětí, o čem to mluvíte? Máte alespoň elementární představu o problémech, do kterých tu strkáte nos? Viděl jste prosím vás někdy nějaký umělý organismus? Ach tak, jen v televizních novinách... Tak mě pozorně poslouchejte: Umělé bytosti, které by byly s to lézt okny do lidských ložnic, nikdy neexistovaly a ani dnes neexistují. Především jsou na takové výkony příliš pomalé a málo obratné, a pokud se snad občas pohybují, pak nikdy směrem k lidem, ale naopak od nich, protože přirozené lidské biopole je pro ně škodlivé, a vlastně klidně stačí pouhé kočičí... Dál by Lev Tolstov rád slyšel, co je myšleno výrokem »asi tak velikosti krávy«. Pokusil jste se alespoň odhadnout, jakou energii potřebuje embryoschránka, aby se rozrostla v takovou horu biologické hmoty třeba za hodinu?! Prosím vás, vždyť tady by nezůstal kámen na kameni, natož nějaké krávy, vypadalo by to jako normální hodně silný výbuch...!

Připouští Tolstov, že tu došlo k oživení embryoschránek typu, který mu není znám?

Vyloučeno. Takové embryoschránky v přírodě neexistují.

A co se tu tedy podle jeho mínění semlelo?

Lev Tolstov nechápal, co se tu semlelo. Potřeboval by se tu porozhlédnout, aby byl vůbec s to dospět k nějakým inteligentním závěrům.

Toivo ho tedy nechal porozhlédnout se po osadě a sám společně s Basilem zamířil do klubu něco sníst.

Dali si každý obložený chléb s kusem masa, Toivo šel vařit kávu, a vtom to přišlo:

»Ho hu hheh?« zahuhlal najednou Basil s napěchovanými ústy.

Násilně polkl zvířecí sousto a s očima zahleděnými někam za Toiva už jasným hlasem nařídil:

»Stroj zastavit! Kampak máme namířeno, junáku?«

Toivo se otočil. Za nimi stál asi tak dvanáctiletý kluk v krátkých kalhotkách a rozhalence, ušatý a opálený. Ryčný Basilův pokyn ho zmrazil těsně před východem z pavilónu.

»No domů!« odsekl vyzývavě.

»Tak pojď nejdřív sem ke mně, buď tak hodný,« vybídl ho havárkář.

Chlapec se k němu váhavě přiblížil a s rukama za zády zůstal stát kousek od něj.

»Ty tu bydlíš?« otázal se Basil, tentokrát trochu lísavě.

»My jsme tu bydleli,« odpověděl chlapec. »V šestce. Ale teď už nebudem.«

»Koho myslíš tím my?« vmísil se do hovoru Toivo.

»No mě, mámu a tátu. Teda my bydlíme v Petrozavodsku, sem jen jezdíme na chatu.«

»A kde je máš - mámu a tátu?«

»Spěj. Doma.«

»Aha. Spěj...,« opakoval Toivo. »Jak se jmenuješ?«

»Kir.«

»Vědí tvoji rodiče, že jsi tady?«

Hoch se ošil, přešlápl z nohy na nohu a řekl:

»Já se vrátil jen na chvílinku. Musím si tu vzít galéru, stavěl jsem ji celej měsíc.«

»Tak galéru...,« pokýval hlavou Toivo a se zájmem si ho prohlížel.

V chlapcově tváři se nezračilo nic kromě trpělivé znučenosti. Ze všeho bylo znát, že starosti mu dělá jedno jediné: aby si co nejdřív vzal svou galéru a vrátil se domů, dokud rodiče spí.

»Kdy jste odsud odjeli?«
»Dneska v noci. Všichni jeli pryč, tak jsme jeli taky. A galéru jsme tady zapomněli.«
»A proč jste tak najednou všichni odjeli?«
»Tady byl hroznej cirkus. Copak vy nic nevíte? Tady se teda děly věci! Máma byla celá pryč a táta řek: No to je skandál... A nasedli jsme do glyderu a odletěli... Tak já bych šel... Nebo se to nesmí?«
»Věnuj nám laskavě ještě chvíli. Co myslíš, proč se tu strhl ten cirkus?«
»Protože přišly ty zvířata. Vyšly z lesa nebo z řeky... A lidi se jich lekli, to teda nechápu, lítali sem tam jako splašený... Já spal, vzbudila mě máma.«
»A nelekl ses?«
Trhl ramenem.
»No,... nejdřív jsem se kapku lek... z rozespalosti... Všichni děsně vřeštěj, řvou, běhají, člověk z toho nebyl moudřej...«
»A pak?«
»Dyť vám to říkám: sedli jsme do glyderu a odletěli.«
»A co ta zvířata, ta jsi viděl?«
Kluk se neočekávaně rozesmál:
»No jasně, že jsem je viděl... Jedno k nám vlezlo rovnou do okna, takový rohatý, akorát že ty rohy nebyly tvrdý, spíš jako šnečí, hrozně legrační...«
»Takže ty ses toho nelekl...«
»To ne, dyť vám to říkám: nejdřív jsem samosebou měl trochu strach, a ne že ne, co bych lhal. Máma vběhla ke mně do pokoje celá bílá, už jsem se bál, že se stalo nějaký neštěstí, třeba s tátou...«
»Chápu, chápu. Ale těch zvířat ses nelekl, jestli jsem ti dobře rozuměl.«
Kir rozmrzele protáhl:
»A proč bych se jich jako měl bát? Byly hodný, legrační... ty jsou přece měkký, takový hedvábný, jako mangusty, jenže bez srsti... Co na tom, že jsou velký? No bože, to je toho! Tygr je taky velkej, a to se ho mám kvůli tomu bát? Slon je velkej, velryba je velká a delfini taky někdy bejvaj hodně velký... Kdežto tyhle zvířata rozhodně nejsou větší než normální delfin, a jaký jsou hodný!«
Toivo pohlédl na Basila. Ten podivného chlapečka poslouchal s pokleslou spodní čelistí a nakousnutý krajíc držel nepohnutě ve vzduchu.
»A jak krásně voněj!« pokračoval Kir zapáleně. »Po všelijakejch lesních plodech. Já bych řek, že se živěj malinama, ostružinama a tak... Ty by se měli ochočit, a ne před nima utíkat... co to má za cenu?« Povzdechl si. »Asi utekli. Teď už je v tajze nikdo nenajde... Ani se tomu nedivím. Tady na ně všichni řvali, dupali, mávali rukama. To se pak člověk nemůže divit, že se báli a utekli! Teď to asi bude těžký přilákat je nějak zpátky...«
Sklonil hlavu a oddal se trudným úvahám. Toivo řekl:
»Rozumím ti. Ale rodiče s tebou zřejmě zajedno nejsou, nemám pravdu?«
Kir beznadějně mávl rukou.
»Nojo... S tátou by to ještě šlo, ale máma o tom nechce ani slyšet: prej už tam ani nepáchnu, nikdy, ani zanic! Tak letíme do Lázní. A tam určitě nic takovýho nežije... Nebo žije? Nevíte, jak se jmenujou?«
»Nevím, Kire,« přiznal Toivo.
»A to tady nezůstal ani jeden?«
»Ani jeden.«
»To jsem si mohl myslet,« povzdechl si chlapec znovu a zeptal se: »A můžu si vzít tu galéru?«
Ze zcepenění se konečně probral i Basil. Hřmotně se zvedl a řekl:
»Tak jdem, doprovodím tě. Můžu?« otočil se na Toiva.
»Samozřejmě.«
»A proč byste mě jako měl doprovázet?« obořil se na něj oprávněně Kir, ale to už Basilova dlaň dosedla na jeho rameno.
»Jen pojď, pojď,« chlácholil ho. »Celý život sním o tom, jak si jednou prohlédnu opravdickou galéru.«
»Nojo, jenže tahle není opravdická, to je jen model...«
»Tím spíš. Celý život jsem doufal, že jednou někde uvidím model opravdické galérie.«
Odešli. Toivo dopil šálek kávy a také pavilón opustil.
Slunce už citelně připalovalo, na nebi nikde ani mráček. Nad vysokou trávou před domky se mihotaly modré vážky. A skrze toto kovové mihotání jako divuplný denní přízrak plula k pavilónu vznešená stařena s výrazem absolutní nepřístupnosti v úzké hnědé tváři.
Přidržujíc si (pekelně elegantně) čokoládovým ptačím spárkem lem hladké upjaté sněhobílé róby, doplula až k Toivovi, jako by se trávy ani nedotýkala, a zastavila se před ním, převyšujíc ho přinejmenším o hlavu. Toivo se zdvořile uklonil a ona mu v odpověď také pokynula, a to svrchovaně blahosklonně.
»Můžete mi říkat Albína,« pronesla milostivě příjemným barytonem.
Toivo se chvatně představil. Nakrčila hnědé čelo pod bujnou bílou hřívou.
»KOMKON?! No tak dobrá, když KOMKON, tak KOMKON. Milý Toivo, nebyl byste tak laskav a nesdělil mi, jak mi ten váš KOMKON tohle všechno hodlá objasnit?«
»Co konkrétně máte na mysli?« otázal se Toivo.
Otázka ji poněkud podráždila.
»Na mysli mám zejména to, můj drahý, jak se mohlo stát, že v naší době, na konci tohoto století, se u nás na Zemi živí tvorové, kteří se u člověka dovolávali pomoci a milosrdenství, nejen nedočkali ani milosrdenství, ani pomoci, ale

naopak se stali obětí úkladů, štvanic, zastrašování, a dokonce i přímého fyzického násilí nejhrubšího zrna?! Nechtěla bych jmenovat, ale ti lidé do nich tloukli hráběmi, zuřivě na ně řvali, a dokonce se pokoušeli nalétávat na ně glydery. Nikdy bych něčemu takovému neuvěřila, kdybych to tu nespatriila na vlastní oči. Je vám znám pojem brutalita? Tak tohle byla pravá zvířecí brutalita. Hanbím se do hloubi duše!«

Umlkla, ale pronikavý pohled sverpých, uhlově černých a velice mladých očí dál ulpíval na Toivovi. Čekala na odpověď a on jen zamumlal:

»Smím vám přinést křeslo?«

»Nesmíte,« zarazila ho příkře. »Já se tu rozhodně nechystám s vámi vybavovat. Prála bych si jen slyšet váš názor na to, co se stalo s obyvateli této osady. Váš profesionální názor. Co jste zač? Sociolog? Pedagog? Psycholog? Tak mi to prosím vysvětlíte. Ráda bych, abyste mi správně porozuměl - mně se nejedná o případné sankce. Musíme se ale přece vyznat v tom, jak se mohlo stát, že lidé ještě včera skvěle vychovaní a civilizovaní... dokonce bych byla ochotna tvrdit báječní... dnes znenadání ztratí lidskou podobu! Víte, čím se člověk liší od všech ostatních pozemských živočichů?«

»Ééé... zřejmě inteligenci, ne?« plácl Toivo první, co mu slina na jazyk přinesla.

»Nikoli, můj drahý! Milosrdenstvím. Mi-lo-sr-den-stvím!«

»Ach ano, bezesporu máte pravdu,« přikývl horlivě. »Ale z čeho plyne, že bytosti, které se tu tak nečekaně vyrojily, očekávaly od lidí právě milosrdenství?«

Pohlédla na něj téměř opovrhlivě.

»Poslyšte, viděl jste je vůbec?«

»Ne.«

»Tak jak se opovažujete o tom něco soudit?«

»Já se rozhodně nechystám o tom něco soudit,« bránil se Toivo. »Já se snažím spolehlivě zjistit, co chtěli.«

»Řekla bych, že jsem vám již dostatečně jasně naznačila, že ta boží hovádka, ti chudáčkové doufali v naši pomoc! Ocitli se na pokraji zkázy! Během několika minut měli zahynout! A taky zahynuli, copak vám to není známo? Umírali přímo před mýma očima, měnili se v nic, v prach, a já nemohla nic podniknout, jsem baletka, ne lékařka, ani bioložka, volala jsem, ale copak mě v tom zmatku, v tom hodokvasu brutality a krutosti mohl někdo slyšet? A pak, když se pomoc konečně dostavila, bylo už pozdě, nikdo z nich to nepřežil. Nikdo! A ti divoši...! Opravdu nevím, jak si jejich jednání vysvětlit... Snad to byla nějaká masová psychóza... nebo otrava... Vždycky jsem se stavěla proti houbám v normálním zdravém lidském jídelníčku... Když přišli zase k sobě, nejspíš se zastyděl a někam se rozutekli, každý rovnou za nosem. Našli jste je?«

»Ano,« přikývl Toivo.

»Mluvil jste s nimi?«

»S některými ano. Ne se všemi.«

»Snad byste mi tedy mohl sdělit, co se s nimi stalo. Co předpokládáte, alespoň předběžně?«

»To máte tak... madam...«

»Můžete mi říkat Albína.«

»Jste velice laskavá. Věci se totiž mají tak... že... pokud jsme k podobným závěrům oprávnění, vypadá to na to, že většina vašich sousedů chápala tento vpád... tuto příhodu poněkud jinak než vy.«

»Přirozeně!« děla povzneseně Albína. »Což jsem koneckonců měla tu čest vidět na vlastní oči!«

»Tak jsem to nemyslel. Chci jen říct, že se lekli. K smrti se vyděsili. Hrůzou ztráceli zdravý úsudek. Došlo to tak daleko, že se bojí vrátit zpátky. Někteří po tomto zážitku hodlají opustit Zemi navždy. Pokud tomu dobře rozumím, jste jediný člověk, který to úpěnlivé volání o pomoc postřehl...«

Poslouchala ho majestátně, ale pozorně.

»Inu ano,« zamyslela se. »Asi se stydí tak mučivě, že jim nezbyvá než vymlouvat se na strach... Nevěřte jim, můj drahý, nevěřte! To je ta nejprimitivnější, ta nejostudnější xenofobie... Něco jako rasové předsudky. Vzpomínám si, že v dětství jsem se panicky bála pavouků a hadů... A tohle je totéž.«

»Dost možná. Ale něco bych si s vaší pomocí přece jen rád upřesnil. Ty bytosti žadonily o pomoc. Dovolávaly se milosrdenství. V čem ten jejich naléhavý apel spočíval? Pokud jsem vše správně pochopil, tak vůbec nemluvíly, dokonce ani nesténaly...«

»Můj milý chlapče! Všichni byli nemocní, oni umírali! Co na tom, že umírali mlčky? Delfínek vyhozený na pláž také nevydá ani hlásku... každopádně ho nikdo z nás neslyší... a přesto chápeme, že potřebuje naši pomoc, a spěcháme, abychom mu ji co nejdříve poskytli... Podívejte se, třeba tamhle jde nějaký chlapec, vy na tomto místě neslyšíte, co říká, ale chápete, že má výtečnou náladu, že je veselý a šťastný...«

Od chaty č. 6 se k nim blížil Kir, opravdu ve skvělé náladě, veselý a šťastný. Basil, který kráčel po jeho boku, uctivě nesl v rukou velký černý model antické galéry a zřejmě pokládal otázky odpovídající situaci, Kir mu odpovídal, rukama naznačoval nějaké rozměry, nějaké tvary, nějaké složité vzájemné vztahy. Člověk by si řekl, že také Basil musí být velkým příznivcem lodního modelářství specializovaného na antická plavidla.

»U všech všudy,« zadívala se Albína na blížící se dvojici. »To je přece Kir!«

»Ano,« přikývl Toivo, »vrátil se pro svou loď.«

»Kir je hodný chlapec,« prohlásila Albína. »Ovšem jeho otec se zachoval nechutně... Buď zdrav, Kire.«

Kir, cele zaujatý svými problémy, ji zpozoroval teprve teď, zastavil se a plaše pozdravil: »Dobré jitro...« Oživení se z jeho tváře vytratilo. Z Basilovy ostatně taky.

»Jak se cítí tvoje matka?« informovala se společensky Albína.

»Děkuju, dobře. Teď spí.«

»A táta? Kde je tvůj otec, Kire? Je snad někde tady?«

Kir mlčky zakroužil hlavou a nasupil se.

»Ty jsi celou tu dobu zůstal tady, vid'?'« zvolala stařena nadšeně a s triumfem v oku si změřila Toiva.

»Vrátil se pro model,« připomněl jí inspektor.

»Na tom nesejde. Ale že ses nebál sem vrátit, Kire?'«

»Proč bych se jich měl bát, babičko Albíno?'« zavrčel rozzlobeně Kir a už zřejmě přemítal, jak důstojnou starou dámu co nejbezbolestněji minout.

»To nevím, chlapče, to mi bohužel není povědomo,« odsekla Albína hašteřivě. »Například tvůj otec...«

»Táta se náhodou nelek ani trochu! Teda lek se, ale jen kvůli mně a mámě. Prostě si v tom blázinci nevším, že jsou hodný.«

»Hodní nebyli, oni byli nešťastní!« opravila ho káravě Albína.

»Ale co vás nemá, babičko Albíno,« dohřál se konečně Kir a legračně rozhodil rukama v gestu tragéda od smíry. »Ty jsou naopak veselý, chtěly si hrát! A jak se panečku lísaly!«

Babička Albína se shovívavě usmívala.

Nejsem s to se opanovat a prostě musím zdůraznit okolnost, která Toiva Glumova velice přesně charakterizuje jako profesionála. Být na jeho místě nějaký neostřílený stážísta, odnesl by si z debaty s Duremarem skálopevné přesvědčení, že dlouhán se snaží kamuflovat a zamlžovat a že obrázek, jaký si je třeba o věci učinit, je jasný jako facka: Fleming vyvinul embryoschránku nového typu a jeho nestvůry nedopatřením unikly na svobodu, takže se může jít v klidu dospávat a ráno se vše nahlásí nadřízeným.

Zkušený komkoňácký harcovník, dejme tomu Sandro Mtbevari, by se také s Basilem neposadil k šálku kávy; embryoschránka nového typu není žádná legrace, okamžitě by rozeslal nějakých pětadvacet oficiálních dotazů a demarší všem instancím a sám by uháněl do Dolní Peši - popadnout u krku ty Flemingovy výtržníky a flákače, dřív než by si stačili nazkoušet divadýlko s uraženou nevinností v hlavní roli.

Kdežto Toivo Glumov se nehnul z místa. A proč? Protože jeho chřípí už zachytilo pach síry. Vlastně to ještě ani nebyl pach, spíš jen závan. Nevídaná embryoschránka? Opravdu vážná věc, o tom není sporu. Jenže to není ten pach síry. A co hysterie a panika? To už je pravdě blíž. Příhořivá. Ale to nejpodstatnější je někde jinde - prapodivná stařena z chaty č. 1. To je to pravé! Kolem zuří nezvládnutelná hysterie, všichni jsou na úprku, všeobecný zmatek znásobují havárkáři, a ona si požaduje, aby se tu nehlukelo a aby se jí nepřekáželo v klidném spánku. To byla epizoda v rámci tradičních představ nevysvětlitelná. A Toivo se ani nesnažil něco vysvětlovat. Prostě tu zůstal a čekal, až stará dáma vstane, aby ji mohl položit několik otázek. Zůstal tu a byl po zásluze odměněn. »Kdyby mě nenapadlo, že bych mohl posnídat s Basilem,« vyprávěl mi později, »kdybych se rozjel s hlášením za vámi hned po rozhovoru s tím Tolstovem, zůstal bych pod vlivem dojmu, jako by se v Malé Peše nestalo nic záhadného, snad s výjimkou divoké paniky vyvolané útokem umělých živočichů. Jenže vtom se vynořili chlapec Kir a babička Albína a vnesli do tohoto vzrušeného, ovšem trochu primitivního schématu podstatnou disonanci...«

»Kdyby mě nenapadlo posnídat s Basilem« - takhle to pojmenoval. Ze všeho nejspíš proto, aby zbytečně neztrácel čas na pokusy o verbální vyjádření oněch mlhavých a jitrivých pocitů, jež byly tím jediným, co ho donutilo zdržet se v osadě.

MALÁ PEŠA

TÉHOŽ DNE, 8.00 RÁNO

Kir s galérou v náručí se jen s obtížemi nasoukal do nulakabiny a zmizel do svého Petrozavodska. Basil si stáhl teplou velebundu, svalil se do stínu na trávník a patrně si zdříml. Babička Albína odplula do svého sídla v chatě č. 1. Toivo do pavilónu vůbec nevstoupil, prostě se s nohama po orientálsku zkříženýma pod sebe posadil do trávy a vyčkával.

V Malé Peše se nic převratného neodehrávalo. Kovový Jürgen čas od času hýkl cosi z útrob domku č. 7 - cosi stran počasí, pak cosi stran řeky a taky cosi stran dovolené. Albína, stále celá v bílém, vyšla na verandu před svou chatou a usadila se pod slunečníkem. K Toivovi dolehl její hlas, melodický a tlumený - zřejmě s někým rozmlouvala videotelefonem. Několikrát se Toivovu zraku zjevil Duremar Tolstov. Pobíhal mezi chatami, co chvíli klesal do podřepu, prohlížel si hlinu, nořil se do křovin, a místy dokonce lezl po čtyřech.

V půl osmé Glumov vstal, vstoupil do klubu a spojil se s maminkou. Normální kontrolní telefonát. Obával se, že den bude rušný a on už si těžko najde chvíli, kdy by se jí mohl ozvat. Pohovořili si jen tak o všem možném. Toivo vyprávěl, že tu potkal prastarou baletku jménem Albína. Nemohla by to náhodou být ta Albína Veliká, co mu její jméno bzučelo v uších celé dětství? Probrali spolu tento problém a dospěli k závěru, že je to docela dobře možné, ale vlastně tu byla ještě jedna velká baletka Albína, možná o padesát let starší než Albína Veliká... Pak se do zítřka rozloučili.

Zvenčí sem dolehl mocný řev:

»A co raci...? Ljovo, kde jsou raci...?'«

Ljova Tolstov se chvatným krokem blížil ke klubu a jen podrážděně mával levou rukou, pravou tiskl k hrudi jakýsi objemný balík. U vchodu do pavilónu zůstal stát a pisklavým falzetem vřiskl směrem k chatě č. 7: »Proboha, já se přece vrátím! Hned se vrátím!« Ale to už si povšiml, že ho Toivo sleduje, a vysvětlil, jako by se omlouval:

»Nebývale zvláštní historie. Tomu musím přijít na kloub.«

Zavřel se v nulakabině a pak se ještě chvíli nedělo vůbec nic. Toivo se rozhodl počkat do osmi hodin.

Pět minut před touto lhůtou se nad lesem vynořil glyder, opsal nad Malou Pešou několik rozmáchlých kruhů, každý vždy o něco nižší než ten předešlý, až měkce dosedl před chatou č. 10, tedy před tou, v níž podle neklamných známek

žila rodina malíře. Z glyderu vyskočil urostlý muž, lehce vyběhl po schůdcích na verandu, otočil se a křikl: »Všechno v pořádku! Nikdo a nic tu není!« Než k nim Toivo přes travnaté prostranství došel, vystoupila z glyderu mladičká žena s vlasy ostříhanými hodně nakrátko a ve fialovém kabátku těsně nad kolena. Rozhodně se neměla k tomu, aby se na verandu nějak hrnula, naopak zůstala vedle glyderu a držela se otevřených dvířek.

Z dalšího rozhovoru vyplynulo, že tím malířem v rodině je právě ona, jmenuje se Zoša Ljadovová a na zdi v chatě rodiny Jaryginových viděl Toivo její autoportrét. Mohlo jí být tak kolem pětadvaceti, studovala na Akademii u Komovského-Korsakova a nic významného zatím nevytvořila. Byla krásná, mnohem krásnější než autoportrét. Toivovi čínski připomínala jeho Asju - i když, pravda, Asju ještě nikdy v životě nezažil takhle vylekanou.

Muž se jmenoval Oleg Pankratov, zaměstnán byl jako lektor sytyvkarského výukového okruhu, kdežto předtím působil třicet let jako astroarcheolog, pracoval ve Fokinově skupině, zúčastnil se expedice na Kala-i-Mug (jinak zvanou rovněž »paradoxní planeta Morohasi«) a vůbec viděl celý boží bílý svět, jakož i svět černý, šedý a světy mnoha dalších barev. Nápadně klidný, snad až trochu flegmatický chlap, ruce jak lopaty, spolehlivý, pevný, fortelný v každém ohledu, buldozer s ním nepohne, ale ve tváři přitom rumělec na bílé pleti, modré oči, nos jako brambora a vousiska jako Ilja Muromec...

A rozhodně nebylo nic zvláštního na tom, že během nočních událostí si manželé vedli každý dokonale jinak. Oleg se při pohledu na ty živé cíchy, které se cpaly do okna ložnice, samosebou nemálo podivil, ale nejevil ani nejmenší známky nějakého úleku. Snad proto, že si hned vzpomněl na malou filiálku v Dolní Peše, kterou svého času několikrát osobně navštívil, pocit nebezpečí v něm nevyvolával ani samotný vzhled oblud. Jediné, co si uvědomoval, byla štítivost. Štítivost a odpor, rozhodně ne strach. Zapřel se do nich dlaněmi, nepustil cíchy do ložnice a vyšťouchl je zpátky do zahrádky, což bylo protivné, kluzké a lepkavé, pod dlaněmi mu ty cíchy připadaly nepříjemně poddajné a pružné, a ze všeho nejvíc připomínaly vnitřnosti nějakého obřího živočicha. Teprve pak začal pobíhat po ložnici a snažil se najít něco, do čeho by si ruce utřel, jenže to už se na verandě rozkřičela Zoša a on měl jiné starosti než tu odpornou vazkost na rukou...

Ano, nikdo z nás se nemůže pochlubit, že by se zachoval jaksepatří, ale sesypat se jako někteří, to nejde. Leckdo se z toho ještě pořádně nesebral, Frolova jsme rovnou v Sulu museli hospitalizovat a z glyderu jsme ho doslova dolovali po částech, ten nadobro ztratil lidskou tvář... a Grigorjanovi s dětmi se v Sulu nezdrželi ani okamžik, všichni čtyři se o překot vrhli k nulakabině a namířili si to rovnou do Mirza-Čarle. Grigorjan na rozloučenou jen křikl: »Kamkoli, jen aby to bylo co nejdál a navždy...«

Zato Zoša Grigorjanovým rozuměla až moc dobře. Pokud jde o ni, ještě nikdy v životě takovou hrůzu nezažila. A vůbec nešlo o to, zda ty nestvůry byly nebezpečné nebo ne. »Tvrším-li, že nás všechny štvála hrůza... Ty se do toho laskavě nepleť, Olegu, já mluvím o nás, o obyčejných, totálně nepřipravených smrtelnících, a ne o takových hromotlucích jako ty... Tak tedy tvrdím-li, že nás všechny štvála hrůza, rozhodně to nebylo proto, že bychom se báli sežrání, zadušení, spolykání zaživa a tak dále... Ne, to byl docela jiný vjem!« Zoše však dělalo velké potíže své dojmy popsat.

Nejsrozumitelnější byl zřejmě tento výrok: To nebyla hrůza, to bylo vědomí naprosté neslučitelnosti, nemožnosti pobytu ve stejném prostoru s těmi obludami. Ale nejzajímavější na jejím vyprávění se zdálo něco docela jiného.

Ukázalo se, že nestvůry byly ještě ke všemu nádherné! Byly natolik děsivé a ohavné, že představovaly svého druhu dokonalost samu. Dokonalost odpornosti. Estetické pomezí ideálu odpornosti a ideálu krásy. Kdosi kdysi prohlásil, že absolutní odpornost by v nás neměla vyvolávat stejné estetické prožitky jako absolutní krása. Zoša byla až do včerejšího večera přesvědčena, že je to paradox. Jenže to vůbec není paradox! Nebo že by už byla tak zvrácená...?

Ukázala Toivovi chvatné náčrtky nahozené asi dvě hodiny po té hrůze. Zabrali s Olegem v Sulu jeden volný domek, on ji nejdřív napájel tonikem a pokoušel se ji psychomasáží postavit na nohy, ale nic nepomáhalo, tak se chopila skicáku a tužky, ba ne, nějaké prabídné pero to bylo, tvrdé a rozskřípané, a jala se překotně, čára za čarou, stín za stínem, přenášet na papír to, co se jí jako příšerná vidina vznášelo před očima a zastíralo celý reálný svět...

Obrázky však neukázaly nic, co by stálo za řeč. Pavučina čar, oko tuší známé rekvizity: zábradlí kolem verandy, stůl, keře, a to vše překrývaly rozplzlé reflexy neurčitých obrysů. Ty nákrasy však navozovaly podivnou atmosféru neklidu, neútulnosti, nepohodlí... Oleg soudil, že v nich něco je, i když z jeho pohledu to všechno bylo mnohem prostší a protivnější. Když už jsme u toho, on má k umění daleko. Je jen nekvalifikovaný konzument, nic víc...

Zeptal se Toiva, co se už podařilo vypátrat. Glumov se mu světil se svými prvními předpoklady: Fleming, Dolní Peša, embryoschránka nového typu atd. Pankratov pokýval hlavou na znamení souhlasu, ale pak poněkud zasmušile oznámil, že v celé téhle patálii mu skutečně těžkou hlavu dělá... jak to vyjádřit? No, snad přílišná nervozita moderního pozenšťana. Všichni ti lidé praskli do bot jako jeden muž! Aspoň někdo kdyby zůstal a zajímal se, co se to tu pro Kristovy rány děje... Toivo nedal čest průměrného pozenšťana zašlapat do bláta a vyprávěl o babičce Albíne a chlapci Kirovi.

Oleg přímo zázračně ožil. Plácal lopatovitými rukama do opěradel křesla i do stolu, vítězoslavně pohlížel chvílemi na Toiva, chvílemi na Zošu a se spokojeným pochechtáváním vykřikoval: »Kirjucha... To je panečku chlapík... Já vždycky říkal, že z toho kluka něco vyroste... Ale ta Albína! No prosím, a pak se řekne staromódní snobská noblesa...!« Na to Zoša žlučovitě namítla, že na tom není nic divného, protože děti a starci jsou jeden za osmáct a druhý bez dvou za dvacet... »A taky kosmoprůzkum!« volal Oleg. »Nezapomeň na kosmoprůzkum, láska moje milená...!« Chvilí se ještě položertem polovážně popichovali, když najednou došlo k nečekanému incidentu.

Oleg, který až do této chvíle s papulou od ucha k uchu naslouchal své lásce milené, se jako mávnutím proutku zubit přestal a výraz veselí v jeho tváři vystřídala silná nevole, jako by jím něco do hloubi duše otřásl. Toivo se podíval tam, kam mířil Pankratovův strnulý pohled, a jeho zraku se naskytla tato podívaná: ve dveřích chaty č. 7 stojí opřen ramenem o zárubeň její dočasný obyvatel, bezútešný a krutě zklamaný Ernst Jürgen, tentokrát již ne v kraborakoloveckém skafandru, ale ve volných bezových šatech, v jedné ruce svírá plochou plechovku s pivem, v

druhé kolosální krajíc chleba s čímsi rudobílým, k ústům zvedá střídavě obě paže a žvýká a hltá a přitom nehnutě civí přes rozsáhlý trávník na vchod do klubu.

»No tak vidíš, tady máš Ernsta!« zvolala potěšeně Zoša. »A tys měl řeči!«

»Já se z toho zblázním,« pronesl pomalu Oleg se stále zakaboněným kukučem.

»Jak vidíš, Ernst se taky nelekl,« upozornila ho ještě jednou Zoša s ne právě zanedbatelným ostnem v hlase.

»To vidím,« přikývl Oleg.

Musel o tom Ernstovi něco vědět, rozhodně nečekal, že ho tu po včerejšku spatří. Ernst Jürgen tu teď neměl co dělat, neměl stát na verandě před chatou v Malé Peše, pít pivo a přikusovat k němu važené kraboraky, protože Ernstovi Jürgenovi by teď zřejmě mnohem líp slušel zbabělý úprk bez jediného ohlédnutí až někam na ten jeho Titan a možná ještě dál.

Toivo si pospíšil, aby toto nedorozumění zažehnal, a tak rychle vysvětlil, že Ernst Jürgen včera večer v osadě vůbec nebyl, protože celou včerejší noc strávil na lovu kraboraků několik kilometrů odtud. Zoša zklamaně pohasla, kdežto Oleg, na to by Toivo mohl skoro přísahat, si oddechl málem s úlevou. »No tak to je něco jiného,« zabručel s ulehčením. »To jste měl říct rovnou...« A přestože se ho na důvody jeho rozrušení nikdo nevyptával, náhle sám od sebe začal překotně vysvětlovat: prý ho z míry vyvedlo to, že v noci během paniky na vlastní oči viděl, jak Ernst Jürgen všechny rozhrnoval lokty a tím nejzavrženíhodnějším způsobem se hnál do pavilónu, k nulakabině. Teď už ovšem chápe, že se mýlil, že nic takového se odehrát nemohlo, to už je jasné, ale v prvním okamžiku, když zahlédl Ernsta s plechovkou v ruce...

Těžko říct, zda mu uvěřila Zoša, ale Toivo nebral vážně ani jediné jeho slovo. Nic takového se nestalo, žádný Ernst Jürgen se včera Olegovi nezdál, zato o tomhle Jürgenovi věděl něco jiného, mnohem poutavějšího, ale zřejmě tak ošklivého, že se ostýchá o tom třeba jen zmínit...

Ale to už na Malou Pešu dopadl stín a prostor se naplnil sametovým bzukotem, zpoza pavilónu se jako řízená střela vyřítíl Basil a v běhu se pěchoval do mamutí havárkářské bundy; nad Malou Pešou už znovu vesele planulo slunce a na prostranství majestátně, aniž by pod sebou ohnul jediné stéblo trávy, jako obrovitý bočník klesl zlatistý a lesklý pseudograv třídy Puma, jeden z nejnovějších, z těch supermoderních, a po jeho obvodu vzápětí pukly četné oválné průřezy a z nich se na trávník vyrojili dlouhonoží, opálení, věcní a hluchní muži - vyhrnuli se ven a už vyvlékali z útrobu plavidla nějaké skříňky s přísavkami, rozmotávali hadice s různými exotickými nástavci, zablýskali bleskokontakty, chvatně poletovali sem a tam a ze všech nejvíce poletoval, běhal, mával rukama, tahal bedny a rozvínoval hadice Lev-Duremar Tolstov, stále ještě v hábitu polepeném zaschlým žabincem.

PRACOVNA VEDOUCÍHO ODDĚLENÍ MU

6. KVĚTNA ASI VE 13,00

»A čehopak dosáhli s tou svou technikou?« zeptal jsem se.

Toivo se netečně obrátil k oknu a pohledem provázel Oblačné sídliště, nespěchavě proplovající někde nad jižním okrajem Sverdlovska.

»Nic, o čem už bychom neměli alespoň přibližnou představu. Dali dohromady nejpravděpodobnější podobu těch tvorů. Analýzy jim vyšly úplně stejně jako havárkářům. Lámali si hlavu nad tím, že se neuchovaly zbytky embryoschránek. Žasli nad energetickou stránkou věci a dušovali se, že to není možné.«

Přemohl jsem se a položil další otázku:

»Rozeslal jsi oficiální dotazy?«

A znovu musím upozornit na fakt, že tou dobou už jsem vše pochopil, vše věděl a všemu rozuměl, ale zatím jsem neměl sebemenší představu, co si s tím svým pochopením, věděním a poznáním počít. Nebyl jsem schopen cokoli vymyslet a mí spolupracovníci a kolegové mi jen překáželi. Zvláště pak Toivo Glumov.

Ze všeho nejvíce na světě bych si býval přál vůbec nevstat ze židle a rovnou ho poslat na dovolenou. Všechny je poslat na dovolenou, všechny do posledního praktikanta, abych já sám mohl zablokovat všechna pojitka, zakuklit se, zavřít oči a alespoň čtyřicet hodin si pohovět v naprostém odloučení od lidí. Abych nemusel přemýšlet, která má slova budou znít přirozeně a která by mohla vzbudit podiv. Abych nemusel myslet vůbec na nic a v hlavě se mi tak tvořila zející prázdnota, protože v takové prázdnotě se hledané řešení rodí samo sebou. Bylo to jako halucinace - taková, jaké se dočkáme, když musíme snášet tupou bolest. Já podobnému stavu vzdoroval už pět týdnů, síly docházely, ale zatím jsem ještě pořád byl schopen ovládat mimiku, řídit své chování a pokládat oduševnělé otázky.

»Rozeslal jsi oficiální dotazy?« zeptal jsem se Toiva Glumova.

»Dotazy jsem rozeslal,« odtušil monotónně. »Bürgermaierovi do VHI Embryomechanika. Gorbackému. Tomu osobně. A Flemingovi. Pro každý případ. Všechno vašim jménem.«

»Výborně,« pochválil jsem ho. »Počkáme.«

Teď jsem mu musel poskytnout příležitost, aby se vymluvil. Aby se vnitřně ujistil, že nic z toho, co považoval za svrchovaně důležité, pozornosti jeho šéfa neuniklo. V ideálním případě by šéf měl to hlavní vypíchnout sám, ale na to už mi nezbývala energie.

»Chceš k tomu ještě něco dodat?« otázal jsem se.

»Ano, chci.« Odcvrkl ze stolní desky neexistující smítko. »Neobvyklá technologie, to by ještě nic nebylo.

Nejzajímavější na tom všem je disperze reakcí.«

»A tím máš na mysli...« (Ty má boží prostoto, tak on se nechá ještě postrkovat!)

»Při pečlivém pozorování faktů lze konstatovat, že události v Malé Peše rozdělily svědky na dvě nestejně skupiny. A budeme-li důslední, tak dokonce na tři. Převážná část osazenstva propadla bezuzdné panice. Jako kdyby se ve

středověké dědině zjevil ďábel. Naprostá ztráta sebekontroly. Lidé neprchali jen z Malé Peši, oni prchali i ze Země. A máme tu další skupinu - zootechnika Anatolije Krylenka a malířku Zošu Ljadovovou. Ti se sice nejdřív polekali, ale pak v sobě našli sílu vrátit se zpátky, a malířka dokonce hledala v těch stvůrách nějaké zvláštní kouzlo. A nakonec je tu stará baletka a kluk Kir. A snad ještě Zošin muž Pankratov. Tihle tři se nevylekali vůbec. Dokonce naopak. Prostě disperze reakcí,« opakoval na závěr.

Chápal jsem, co ode mě očekává. Veškeré závěry se nabízely přímo na povrchu jeho výkladu, jen je sebrat. Někdo si v Malé Peši uspořádal experiment s umělým výběrem a rozdělil zkoumané osoby podle reakcí na ty, kteří jsou a kteří nejsou pro nějaký účel vhodní a využitelní. Naprosto stejně, jako ten kdosi už před patnácti lety prováděl výběr v podprostorovém sektoru vstupu 41/02. A otázka rozhodně nestojí tak, kdo je onen kdosi, v jehož rukou je soustředěna nám neznámá technologie. Protože je to bezesporu ten, jemuž se neznámo proč stala trnem v oku fukamizace... Toivo Glumov by tohle všechno mohl hravě zformulovat sám, ale z jeho hlediska by to bylo porušení služební etiky a principu »siao«. Dospívat k takovýmto závěrům je výsada vůdce či stařešiny klanu.

Já však této výsady nevyužil. Ani na to už jsem neměl dost elánu.

»Tak disperze,« snažil jsem se z posledních sil. »To zní přesvědčivě.«

V mém hlase ale zřejmě zazněly falešné tóny, protože Toivo náhle zvedl vybledlé řasy a nahlédl mi až do plic.

»Víc už pro mě nemáš nic?« zachraňoval jsem situaci.

»Ne, to je všechno.«

»Dobře. Počkám si na výsledky expertiz. A co hodláš dělat ty? Půjdeš spát?«

Povzdechl si. Sotva postřehnutelně. Aha, tak nadřizení se nedomnívají. Méně zdrženlivý člověk by na jeho místě snadno mohl z úst vypustit nějakou nepředloženost. Toivo jen prohodil:

»Nevím. Asi budu ještě chvíli pracovat. Musím dokončit to sčítání.«

»Velryb?«

»Ano.«

»Dobře,« přikývl jsem. »Jak chceš. Ale zítra bych byl moc rád, kdyby ses obtěžoval do Charkova.«

Toivo povytáhl bílé obočí vzhůru, ale neřekl nic.

»Říká ti něco název Ústav podivínů?« vyzkoušel jsem si ho.

»Ano. Kikin mi o tom vykládal.«

Tentokrát jsem obočí povytáhl já. Samozřejmě jen v duchu. Aby je všechny husa kopla. Nemá to ani za nehet morálky, ta moje chasa. To mám pokaždé a každého zvlášť upozorňovat, že má držet jazyk za zuby? Tohle není Kom-kon-2, to je klub důchodců.

»A copak ti vyprávěj náš skvělý Kikin?«

»Že je to pobočka Ústavu metapsychických výzkumů. Studují se tam mezní a mimomezní vlastnosti lidské psychiky.

Všude je tam plno všelijakých raritních lidiček.«

»Správně,« pochválil jsem ho. »A zítra tam poputuješ ty. Poslechni si úkol.«

Úkol jsem mu nastínil takto: 25. března Ústav podivínů poctil svou návštěvou sám legendární Čaroděj z planety Sarakš. Kdo to je, ten Čaroděj? Bezesporu mutant. Navíc vladyka a vůdce všech mutantů v radioaktivních džunglích za řekou Modrý Had. Může se pochlubit spoustou pozoruhodných vlastností, je například psychokrat. A co je to psychokrat? Pod pojmem psychokrat rozumíme souhrnný název pro bytosti schopné podřizovat si cizí psychiku. K tomu je Čaroděj humanoid neobyčejné intelektuální mohutnosti, jeden ze vzácných sapientních jedinců, jimž stačí kapka vody na to, aby postihli život oceánů. Čaroděj na Zemi přibyl se soukromou misí. Kdovíproč ho zajímal především Ústav podivínů. Třeba prahl po tom, aby tu našel sobě podobné, o nichž my nic nevíme. Těžko říct. Návštěvu původně plánoval čtyřdenní, ale nakonec odcestoval za pouhou hodinu. Vrátil se domů na Sarakš a tam se rozplynul v radioaktivním pralese.

Až do tohoto místa má informace pro Toiva Glumova obsahovala pravdu a nic než pravdu. Dál začínala klasická pseudokvazie.

Celý poslední měsíc se naši progresori na mou prosbu snaží navázat s Čarodějem spojení, ale vůbec se jim nedaří. Bud' jsme se ho tady na Zemi nějak dotkli, aniž bychom sami tušili, čím vlastně. Nebo mu jedna jediná hodina stačila k tomu, aby o nás získal veškeré informace, které pro sebe považoval za nezbytné. Nebo došlo k něčemu tak výlučně čarodějnickému, že si to stejně neumíme představit. Zkrátka a dobře je třeba okamžitě odjet do Ústavu podivínů, získat tam všechny materiály pořízené při studiu a zkoumání Čarodějova organismu za pomoci ústavní techniky (pokud k něčemu takovému došlo), promluvit si se všemi pracovníky ústavu, kteří se vzácným hostem přišli do styku, zjistit, zda se slavnému Sarakšanovi během návštěvy nepříhodovalo něco mimořádného, nebo nepamatuje-li si někdo nějaké jeho výroky o Zemi a o nás lidech, či dokonce skutky, které tehdy zůstaly bez povšimnutí, ale nyní se jeví v novém světle.

»Rozuměl jsi všemu?«

Znovu na mě rychle pohlédl.

»Nesdělil jste mi, pod jaké téma bude tato má služební cesta příslušet.«

Ne, tohle nebyl záblesk intuice. A už vůbec se nedalo předpokládat, že by prohlédl mou lest. Zkrátka a dobře upřímně nechápal, jak je možné, že jeho nejbližší představený může i u vědomí tak závažných informací, týkajících se vpádu nenáviděných Poutníků, plýtvat energií na záležitosti tak indiferentní. A já řekl:

»Téma je stále totéž. Návštěva staré dámy.«

(Vlastně to tak opravdu bylo. V širším slova smyslu. V tom nejširším.)

Chvilí mlčel a nezvučně bubnoval prsty po stole. Pak jakoby omluvně pronesl...

»Já ovšem nevidím žádnou souvislost...«

»Na to dojde,« slíbil jsem mu.

Mičel.

»A když nedojde, tím líp,« dodal jsem. »Je to opravdu čaroděj, rozumíš? Skutečný čaroděj, já se s ním znám. Opravdový čaroděj z pohádek, s mluvícím ptákem na rameni i mnoha dalšími náležitostmi. A ještě ke všemu z jiné planety. Potřebuju ho jako sůl!«

»Že by potenciální spojenec?« zkusil to Toivo se slabou tázavou intonací v hlase.

No vida, nakonec si příhodné vysvětlení našel sám. Teď bude makat jako šroub. Možná mi dokonce najde Čaroděje. O čemž dost pochybuju.

»Uvědom si, že v Charkově budeš vystupovat jako činitel Velkého Komkonu. Což není součást legendy. Velký Komkon se pátráním po Čarodějovi skutečně zabývá.«

»Dobře,« odpověděl.

»Další otázky nemáš? Tak běž. Běž, chlapče. A pozdravuj Asju.«

Toivo se vzdálil a já konečně zůstal sám. Na několik blažených minut. Do příštího videotelefonátu. A právě v těch několika blažených minutách jsem se skálopevně rozhodl, že půjdu za Athosem. A půjdu okamžitě, protože až si lehne do nemocnice a bude čekat na operaci, už v mé blízkosti nezůstane vůbec nikdo, za kým bych se s takovou věcí mohl vypravit.

DOKUMENT 5

Komkon-2, Sverdlovsk, Kammererovi

Ředitel biocentra TPO Gorbackoj

Reaguji na Váš oficiální dotaz ze 6.05. t.r. Někdo Vás tahá za nos. Vyloučeno. Takových žvástů si nevšímejte.

DOKUMENT 6

Komkon-2, Kammererovi

Fleming

Maxime!

O událostech v Malé Peše už je mi vše známo. Případ je to z mého pohledu neuvěřitelný a vyvolávající upřímnou závist. Tví chlapci otázky, na které musíme všichni společně hledat odpověď, zformulovali vskutku vyčerpávajícím způsobem. A já už hledám, vše ostatní jsem hodil za hlavu. Jakmile případnu na cokoli pozitivního, určitě Ti hned dám vědět.

Fleming

Dolní Peša, 15.30

P.S. Ale nevyjasnil jsi už něco Ty sám prostřednictvím svých styků a kanálů? Jestliže ano, okamžitě mi to oznam! V nejbližších třech dnech se nehnu z Dolní Peši.

P.P.S. Že by opravdu Poutníci? Pardyje kopyto, no to by bylo obrovský!!!

DOKUMENT 7

VHJ EMBRYOMECHANIKA

Direktoriát

Země, Antarktický region, Erebus A 18/03 62

Index O/T: KC 946 239 Spojení: SKC-76

BÜRGERMEIER ADOLF-ANNA, GENERÁLNÍ ŘEDITEL

S-283 ze 7. 05. 99

Komkon-2, Ural-Sever, MU

Spojení: SRZ-23

Vedoucímu oddělení MU

M. Kammererovi

Věc: Odpověď na Váš oficiální dotaz ze dne 6. 05. 99

Drahý Kammerere!

Pokud jde o vlastnosti dnešních běžných embryoschránek, které Vás zajímají, mohu Vám v kostce sdělit následující:

1. Celková hmotnost vznikajících embryomechanismů se pohybuje maximálně kolem 200 kg. Z jedné embryoschránky získáváme maximálně osm jedinců. Maximální rozměr jednotlivého exempláře stanovujeme podle programu 102 ASTA (M, R, Ró, K), kde M je maximální hmotnost výchozí suroviny, R hustota výchozí suroviny, Ró hustota okolního prostředí a K počet vytvářených mechanismů. Vztah s vysokou přesností platí v rozsahu teplot 200-400° K a v rozsahu tlaků 0-200 SE.
2. Doba vývoje embryoschránky je veličina necharakteristická, protože závisí na mnoha parametrech, které jsou plně kontrolovány iniciátorem. Pro nejrychloběžnější pak existuje spodní hranice doby vývoje, která se pohybuje kolem jedné minuty.
3. Doba existence dnes známých biomechanismů je závislá na jejich individuální hmotnosti. Za kritickou hmotnost embryomechanismu považujeme $M_0 = 12$ kg. Pokud hmotnost biomechanismů nepřesáhne tuto kritickou hodnotu, mohou teoreticky existovat neomezeně dlouho. Doba existence těžších biomechanismů se pak s růstem hmotnosti nad tuto hodnotu exponenciálně snižuje, takže životnost největších vzorků (kolem 100 kg) nepřesáhne pouhých několik sekund.
4. Na plně vstřebatelných embryoschránkách pracujeme už dlouho, ale do skutečného vyřešení tohoto úkolu nás

želbohu ještě čeká hodně dlouhá cesta. Ani nejmodernější technologické postupy nevedou zatím k žádoucímu efektu - totiž aby se obal schráanky plně zapojil do vývojového cyklu.

5. Mikroskopické biomechanismy se mohou pochlubit vcelku vysokou pohyblivostí (vzdálenost rovnající se tisícinásobku jejich rozměrů překonávají během jedné minuty). Pokud jde o již aplikované, tzv. polní typy, za rekordní je dnes považován model KS-3 Neposeda, schopný pohybovat se soustředěnou a stimulovanou rychlostí až 5 m/sec.

6. Se stoprocentní jistotou lze tvrdit, že jakýkoli z již existujících biomechanismů reaguje na přirozené biopole ostře a jednoznačně, totiž negativně. Tento princip je uložen do genetického kódu každého biomechanismu - nikoli z důvodů etických, jak se mnozí často domnívají, ale proto, že každé přirozené biopole o intenzitě nad 0,63 GD (což je pro ilustraci například biopole kotěte) způsobuje nekompenzovatelné poruchy v signální síti biomechanismů.

7. Pár slov k energetické bilanci. Zrod biomechanismů s parametry, které uvádíte ve Vašem dotazu, by nade vši pochybnost musel vést k bouřlivému uvolnění energie (explozi), samozřejmě za předpokladu, že by jev Vámi popsán byl vůbec myslitelný. Takovýto jev, jak vyplývá z výše uvedeného, nutno s ohledem na současnou úroveň vědeckých a technologických možností lidstva považovat za bezvýhradně fantastický.

S úctou

Bürgermeier, generální ředitel

DOKUMENT 8

Informační hlášení

č. 016/99

Komkon-2

Ural - Sever

Datum: 8. 05. 99

Autor: T. Glumov, inspektor

Téma: 009 Návštěva staré dámy

Obsah: O pobytu Čaroděje (Sarakš) v Charkovské pobočce Ústavu metapsychických výzkumů (Ústav podivínů)

V souladu s pokyny jsem včera ráno přicestoval do filiálky Ústavu podivínů v Charkově. Náměstek ředitele pobočky Logovenko mě měl přijmout přesně v deset, ovšem do jeho pracovny mě hned nepustili - nejdřív jsem byl podroben vyšetření v jednotce pružné polarizace JPP-8, zvané též Jak Polapit Podivína. Ukázalo se, že touto procedurou musí projít každý návštěvník pobočky. Smyslem úkonu je údajně zjištění »latentních metapsychických vloh« u jakéhokoli náhodně vybraného člověka, jinak řečeno zjištění tzv. »skrytého podivinství«.

V 10.25 jsem se už představoval náměstkovi ředitele pro styk se společenskými institucemi. Životopisná informace: MUDr. Daniil Alexandrovič Logovenko, doktor psychologických věd, člen korespondent Evropské akademie metapsychických věd. Narozen 17. 09. 30 v Borisopolu. Vzdělání: Vysoká škola psychologická, Kyjev; fakulta řízení Kyjevské univerzity; zvláštní kursy vyšší a anomální etologie, Split. Základní vědecké práce a výzkumy - v oblasti metapsychologie se zasloužil především o objev tzv. Logovenkova impulsu neboli mentogramového T-zlomu. Je jedním ze zakladatelů Charkovské pobočky Ústavu metapsychických výzkumů.

D. Logovenko mi sdělil že Čaroděje uvítal osobně 25. 03. t.r. na kosmodromu Mirza-Čarle a doprovodil ho rovnou do budovy ústavu. Setkání byli dále přítomni vedoucí oddělení pobočky Bohdan Hajdaj a Čarodějův doprovod, pracovník Komkonu-1 a náš dobrý známý Borja Laptěv.

Po příjezdu do ústavu se Čaroděj vyhnul tradiční uvítací debatě s pohoštěním a vyjádřil přání okamžitě zahájit konzultace s pracovníky pobočky a jejich klientelou. D. Logovenko proto Čaroděje svěřil do péče B. Hajdaje a víc už se s ním nesešel. Část rozhovoru s Logovenkem:

JÁ: S jakými úmysly a cíli podle vašeho názoru Čaroděj do ústavu přišel?

LOGOVENKO: On sám o něčem takovém vůbec nemluvil. Komkon nás informoval, že Čaroděj údajně projevil přání seznámit se s naší prací, a my jsme mu takovou možnost milerádi poskytli. Samozřejmě ne zcela nezištně - počítali jsme s tím, že si sami proklepneme jeho. Ještě nikdy jsme neměli tu čest s psychokratem takové výkonnosti, a navíc jinoplanetánem.

JÁ: Co ukázalo vaše vyšetření?

LOGOVENKO: K tomu vůbec nedošlo. Čaroděj svou návštěvu přerušil zcela nečekaně.

JÁ: Co myslíte, proč se k tomu rozhodl?

LOGOVENKO: Všichni ještě toneme v dohadách. Já si myslím zhruba tohle. Mimo jiné mu byl představen polymental Michel Desmond. A Čaroděj v Michelovi možná zachytil něco, co nám zatím uniká, ale jeho to buď vyděsilo, nebo urazilo, zkrátka ho to šokovalo natolik, že už o další kontakt s námi nestál. Nezapomeňte, že je to psychokrat, intelektuál, ovšem původem, výchovou a světovým názorem, pokud vám tento, pojem vyhovuje, je to typický divoch.

JÁ: Tomu dost dobře nerozumím. Co je to polymental?

LOGOVENKO: Polymentalismus je velice vzácný metapsychický jev, koexistence dvou či více na sobě nezávislých duchovních bytostí v jediném lidském organismu. Prosím neplést si tento úkaz se schizofrenií, protože tady nejde o patologickou poruchu. Podívejme se například na našeho Michela Desmonda. Je to naprosto zdravý a velmi příjemný mladý muž, který nevykazuje sebemenší odchylky od běžné normy. Jenže asi před deseti lety se čirou náhodou přišlo na to, že má dvojité mentogram. Jedna jeho složka je ta normální, lidská, jednoznačně související s minulými i současným Michelovým životem. A druhá, zjiitelná jen v určité, přesně ohraničené hloubce mentoskopie, je mentogramem individua, jež nemá s Michelem vůbec nic společného a přebývá ve světě, který se prostě nepodařilo identifikovat. Zřejmě jde o svět neobvykle velkých tlaků a vysokých teplot... Ale to není důležité. Důležité je, že Michel

si subjektivně není vědom ani existence takového jiného světa a kupodivu ani existence onoho sousedícího vědomí, zatímco zmíněná bytost nemá ponětí o Michelovi a o našem světě. A tak si myslím, že se nám sice podařilo objevit v Desmondovi jedno sousedící vědomí, jenže je docela dobře možné, že v něm koexistují i vědomí jiná, která se prozatím nalézají za hranicemi našich identifikačních možností, a právě ta Čaroděje tak omráčila.

JÁ: Vás druhý svět toho Desmonda nešokuje?

LOGOVENKO: Rozumím vám. Ale nešokuje. Ani trochu. Musím vám prozradit, že mentoskopista, který do tohoto světa nahlédl jako první a objevil ho, prodělal těžký otrěs. Samozřejmě především z toho důvodu, že si řekl, že Michel musí být maskovaný agent nějakých Poutníků, progresor cizího světa.

JÁ: Jak se podařilo zjistit a prokázat, že podobné obavy jsou liché?

LOGOVENKO: V tomto ohledu můžeme být naprosto klidní. Mezi Michelovým chováním a funkcemi druhého vědomí neexistují žádné korelace. Sousedící polymentalova vědomí se navzájem nikterak neovlivňují. Jestli chcete, mohu posloužit hodně přibližnou analogií. Představte si klasickou stínohru. Stíny promítané na projekční plochu nemohou nijak kooperovat. Takže zůstávají jen nejrůznější fantastické domněnky, ovšem ty jsou vskutku jen fantastické.

Tím můj rozhovor s D. Logovenkem skončil a já byl představen B. Hajdajovi.

Životopisná informace:

MUDr. Bohdan Archipovič Hajdaj, magistr psychologie. Narozen 10. 06. 55 v Seredině-Budě. Vzdělání - Vysoká škola psychologická, Kyjev; zvláštní kursy vyšší a anomální etologie, Split. Základní výzkumy a vědecké práce provádí výhradně v oblasti metapsychologie. Od roku 89 pracovník v oddělení psychoprognotiky, od roku 93 vedoucí laboratoře přístrojového zásobování, od roku 94 vedoucí oddělení intropsychické techniky.

Část rozhovoru:

JÁ: Co podle vaší představy Čaroděje v tomto ústavu zajímalo nejvíce?

HAJDAJ: Abych pravdu řekl, mám takové podezření, že ten Čaroděj docela jednoduše naletěl, neměl správné informace. Nebylo by na tom nic divného, vždyť o naši práci má zkreslené představy i plno lidí tady na Zemi, natož nějakí progresori, s nimiž přišel do styku na Sarakši Čaroděj. Vzpomínám si, jak mě zarazilo, proč mimozemšťan Čaroděj chtěl z celé Země vidět vlastně jen ústav... Ted' bych řekl, že je to dost přirozené. Tam u nich na Sarakši je to král mutantů a v souvislosti s tím má spousty problémů: Degenerace jeho soukmenovců se prohlubuje, je třeba je léčit a vůbec všemožně držet nad vodou. Nu a naši podivíni, to jsou přece také svého druhu mutanti, a tak ho napadlo, že by v ústavu mohl načerpat užitečné informace, nejspíš si řekl, že jsme něco jako klinika.

JÁ: A když svůj omyl pochopil, tak se podle vás otočil na podpatku a odešel?

HAJDAJ: Přesně tak. Dokonce bych řekl, že se otočil až příliš rychle a až příliš rychle odešel. Ale nic proti tomu, třeba je to tam u nich zvykem.

JÁ: O čem s vámi mluvil?

HAJDAJ: Se mnou nemluvil o ničem. Jeho hlas jsem vlastně zaslechl jen jednou. Zeptal jsem se ho, co by si u nás chtěl prohlédnout, a on mi odpověděl: »Všechno, co mi ukážete.« Musím vám říct, že ten hlas byl dost protivný, asi jako hlas hašteřivé ježibaby.

JÁ: Mimořádně, jakým jazykem jste se s ním dorozumíval?

HAJDAJ: Představte si, že ukrajinsky!

Z Hajdajova svědectví vyplývá, že Čaroděj se v ústavu setkal s pouhými třemi klienty. Zatím se mi podařilo kontaktovat dva z nich.

Marina Sergejevna Ravičová, 27 let, původním povoláním doktorka veterinární služby, v současné době odborná poradkyně leningradského závodu embryoustav, lausannských dílen pro realizaci P-abstrakcí, bělehradského výzkumného ústavu laminární pozitroniky a hlavního architekta jakutského kraje. Skromná, velice plachá a smutná žena. Disponuje nanejvýš unikátní a zatím nevysvětlenou schopností (která se zatím nedočkala ani příslušného vědeckého názvu). Když ji někdo seznámí s přesně specializovaným a pro ni dokonale srozumitelným úkolem, zakusuje se s požitkem a zápalem do jeho vyřešení, ale výsledkem je vždy, a to absolutně nezávisle na její vůli, řešení zcela jiné otázky, která s uloženým pracovním úkolem nemá nic společného a zpravidla přesahuje rámec jejich profesionálních zájmů a povinností. Nastolený úkol působí na její vědomí jako katalyzátor zvládnutí libovolného jiného problému, s nímž se někdy předtím třeba jen letmo seznámila v populárněvědné publikaci či díky náhodně vyslechnutému rozhovoru odborníků na danou oblast. Určit předem, co vlastně vyřeší, je zřejmě nemožné už ze zásady - působí tu něco jako klasický princip neurčitosti ve fyzice. Čaroděj se u ní v pracovním objevil ve chvíli, kdy soustředěně pracovala. Matně si pamatuje nestvůrnou velkohlavou postavu, upjatou do čehosi zeleného - jiné dojmy jí po setkání s Čarodějem nezůstaly. Ne, nic neřikal. Bohdan pronášel nějaké obvyklé vzletnosti o jejím »talentu«, jinak si na žádné hlasy nevzpomíná. Podle Hajdajových slov se u ní návštěvník ze Sarakše zdržel pouhé dvě minuty, zřejmě ho nezaujala o nic víc než on ji.

Michel Desmond, 41 let, vzděláním granulární inženýr, profesionální sportovec, mistr Evropy v tunelovém hokeji na rok 88. Veselý chlap, nadobře spokojený sám se sebou i s celým vesmírem. Ke svému polymentalismu se staví povytce lhotejně a s humorem. Když k němu přivedli Čaroděje, právě se chystal na stadión. Podle jeho názoru byl Čaroděj mužik chorobného, neduživého vzhledu a po celou dobu návštěvy nepronесl jediné slovo, žerty ho neoslovovaly a nejpřirozeněji se nabízel vysvětlení, že špatně chápe, kde se nalézá a o čem je tu řeč... Byl tu, pravda, jeden moment, který si Michel zapamatuje po celý zbytek života - Čaroděj v jednu chvíli zvedl obrovitá bledá oční víčka a pohlédl Michelovi přímo do duše, možná ještě hlouběji, do neživějšího víru světa, obývaného tvorem, s nímž Michel musí sdílet společnou schránku mentálního působiště. Byl to okamžik nepříjemný, zároveň však čímsi výlučný. Brzy nato se ten podivný mužik vzdálil bez jediného slova. A bez pozdravu.

Susumu Hirota zvaný Senrigan, což značí »Ten, kdo žije na tisíc mil«, 83 let, historik náboženství, profesor katedry dějin

náboženských systémů na bangkokské univerzitě. Promluvit s ním se mi nepodařilo. Do ústavu se vrátí až zítra nebo pozítří. Podle Hajdajova názoru se Čarodějovi tento jasnovidce krajně nezamlouval. V každém případě je prokazatelné, že Čarodějovo zásadní rozhodnutí se dostavilo právě při tomto setkání.

Jak shodně uvádějí všichni svědkové, konec Sarakšanova pobytu na Zemi vypadal takto: Čaroděj právě stál uprostřed mentoskopické laboratoře, naslouchal Hajdajovu výkladu o nevšedních schopnostech Senriganových, Senrigan výklad každou chvíli rušil dalšími a dalšími odhaleními detailů z řečnickova soukromí, a najednou, bez jediného slova a jediného náznaku, že k něčemu takovému dojde, se ten zelený trpaslík střelbitě otočil, uchopil Borju Laptěva za loket a rychlým krokem, aniž by se kdekoli na chvíli zdržel, vyrazil chodbami ústavu k východu. To je vše.

V pobočce vidělo Čaroděje ještě několik lidí: vědečtí pracovníci, laboranti, pár úředníků. Nikdo z nich však netušil, koho to mají před sebou. Jen dva z těchto očitých svědků, oba úplní nováčci na půdě ústavu, si Čaroděje užasle prohlíželi, celí konsternovaní jeho zevnějškem. Nevymámil jsem z nich však nic, co by stálo za zamyšlení.

Pak jsem se setkal s Borjou Laptěvem. Zopakujme si nejzávažnější úryvek naší rozmluvy:

JÁ: Jsi jediný člověk, který byl na trase Sarakš - Země - Sarakš nepřetržitě po Čarodějově boku. Nepřipadalo ti něco v jeho chování zvláštní?

BORIS: To je mi otázka! Mám asi stejný pocit jako ten velbloud, co se ho ptali, proč má křivá záda. Viš, co na tu otázku odpověděl? Celý jsem přece křivý!

JÁ: Chápu, ale stejně. Zkus si postupně vybavit jeho chování za celou tu dobu. Něco se přece stát muselo, když takhle vyskakoval!

BORIS: Poslyš, já se s Čarodějem znám dva pozemské roky. To je nevyčerpatelná osobnost. Už dávno jsem jen sklesle mávl rukou a ani se nepokouším se v něm vyznat. Ale jak chceš. Ten den ho sužoval záchvat deprese, jak tomu říkám já. Čas od času ho to popadne - bez jakýchkoli zřejmých příčin. Celé dny zarputile mlčí, a když už ústa otevře, tak jen proto, aby z nich vypustil nějakou jedovatost. Ten den to bylo taky tak. Cestou ze Sarakše se všechno zdálo báječné, chrtil aforismus za aforisem, dělal si ze mě dobrý den, dokonce si chvílemi propěvoval... Ale už na Mirza - Čarle se náhle zasmušil, Logovenka téměř neuznal za hodná slova, a když jsme se pak v Hajdajově doprovodu vypravili na prohlídku ústavu, připadala mi jeho tvář černější než bouřkový mrak. Až jsem se bál, že každou chvíli musí někoho hrubě osočit, ale to už asi sám pochopil, že takhle by to dál nešlo, sbalil svých pět švestek a radši se ztratil. A celou dobu zpátky na Sarakš mlčel... jen na Mirza - Čarle se rozhlédl jako na rozloučenou, jako by všemu tady u nás chtěl dát sbohem, a ohavně tenounkým hláskem zapištl: Vidí hory, vidí les, vidí mraky u nebes, ale nikdy nepochopí, co se mu pod nosem tropí.

JÁ: Co to má znamenat?

BORIS: Nějaká dětská říkanka je to. Hrozně stará.

JÁ: A jak by sis vykládal její obsah?

BORIS: Nijak. Pochopil jsem jen tolik, že se vzteká na celý svět, ještě chvíli a začne kousat. Pochopil jsem, že je třeba držet nervy i jazyk na uzdě. A tak jsme spolu mlčeli až na Sarakš.

JÁ: A to je všechno?

BORIS: Přesně tak, to je všechno. Těsně před přistáním ještě zabručel taky úplně z cesty, že prý musíme počkat, dokud slepí nespátní vidoucího. A sotva jsme se dostali za Modrého Hada, pokynul mi malou ručkou a jak se říká rozplynul se v džungli. Člověče, on mi ani nepoděkoval a nepozval mě k sobě domů.

JÁ: Vic mi toho neřekneš?

BORIS: A co bys, hrome, ještě chtěl slyšet? Ano, na Zemi se mu něco hrubě znelíbilo. Ovšem co přesně, to mi neráčil oznámit. Takže ti sám za sebe říkám: Je to osobnost nevysvětlitelná, nepostizitelná. Možná je v tom Země úplně nevinno. Možná ho zrovna ten den rozbolelo břicho - myslím v širším slova smyslu, v podstatně širším, v kosmickém....

JÁ: Ty se domníváš, že je to náhoda - dětská říkanka o tom, že někdo něco nevidí, a pak to o slepých a vidoucím?

BORIS: To máš tak, na Sarakši, konkrétně v Pandeji, existuje podobné přísloví: Až slepý uvidí vidoucího. Smysl je celkem jasný - až naprší a uschne, až rak zapíská. Zřejmě chtěl naznačit, že má na mysli něco, co se nikdy nestane. A ta říkanka, ta přišla jen tak, jako projev jeho nezřízené sršatosti. Zadeklamoval ji pěkně posměšně, jen mi nedošlo, komu se to vysmíval. Je docela dobře možné, že tomu chvástavému Japončíkovi.

Předběžné závěry

1. Žádné údaje, které by nám pomohly při pátrání po Čarodějovi na Sarakši, se získat nepodařilo.

2. Žádná konkrétní doporučení pro další šetření poskytnout nemohu.

T. Glumov

6. května večer mě přijal sám Prezident, Athos-Sidorov. Vzal jsem s sebou nejzajímavější materiály, ale vše nejpodstatnější, jakož i své první závěry, jsem mu vyložil ústně. Byl už zoufale churav, jeho tvář měla hlinitou barvu, trápila ho dýchavičnost. Řekl mi, že se s materiály seznámí, všechno si promyslí a nazítří se mi ozve.

7. května jsem celý den proseděl ve své pracovně a čekal na jeho videotelefonát. Nezavolal. Večer mi oznámili, že ho zdecimoval strašlivý záchvat, jen taktak ho udrželi při životě a teď je v nemocnici. A zase se všechno sesypalo na mě, až mi v těle kosti praštěly.

8. května jsem - jako by toho až do této chvíle ještě nebylo dost - našel na svém stole Toivovo hlášení o návštěvě v Ústavu podivínů. Odškrtnul jsem si v seznamu jeho příjmení, zařadil hlášení do registratury a už jsem si mohl lámat hlavu nad úkolem pro Pěťu Sileckého. Z mých lidí se do Ústavu podivínů nepodíval už jen on a Zoja Morozovová.

Přibližně ve stejnou dobu rozmlouval u svého pracovního stolu Toivo Glumov s Gríšou Serosovinem. Níže uvádím rekonstrukci jejich debaty, především proto, abych dal čtenáři pocítit nálady, jaké v oné době mezi mými

spolupracovníky panovaly. Kvantitativně se základní vztah nijak nezměnil: na jedné straně osamocený Toivo Glumov, na opačné všichni ostatní.

ODDĚLENÍ MU, PRACOVNA D
8. KVĚTNA 99

Gríša Serosovin vstoupil věren svým zvyklostem bez zaklepání, na prahu se zastavil a otázal se: »Můžu dál?« Toivo odložil Vertikální pokrok (dílo anonymního C. Oscoviewa) stranou, sklonil hlavu k rameni a zkoumavě si Gríšu prohlédl. »Můžeš. Ale za chvíli odcházím domů.«

»Sandro tu zase není?«

Toivo se podíval k Sandrovi stolu. Byl prázdný, bez poskvrnky.

»Ano. Už třetí den.«

Gríša usedl k Sandrovi stolu a přehodil nohu přes nohu. »A kdepak ses včera potuloval ty?« zeptal se.

»V Charkově.«

»Aha, tak ty ses taky vydal do Charkova?«

»A kdo ještě?«

»Už skoro všichni. Za poslední měsíc si na výlet do Charkova vyjelo skoro celé oddělení. Poslouchej, Toivo, já za tebou jdu s takovouhle věcí. Že ty ses před časem zabýval "náhlou genialitou"?«

»Ano, ale už je to dávno. Někdy předloni.«

»Vzpomínáš na Soddiho?«

»Vzpomínám. Bartholomeo Soddi. Matematik, který se stal zpovědníkem.«

»Ano, ano, to je on,« přikývl horlivě Gríša. »V protokolu jsem našel jednu zajímavou větu, cituju: "Podle údajů, které jsou k dispozici, B. Soddi nedlouho před metamorfózou prožil osobní tragédii." Pokud jsi tento protokol sestavoval ty, měl bych k tobě dva dotazy. Jaká to byla tragédie a kde jsi získal ty údaje?«

Toivo natáhl ruku a zapnul na terminálu svůj program. Výběr informací už skončil, program běžel a Toivo se jal neuspěchanými pohyby poklízet stůl. Gríša trpělivě čekal. Byl na to zvyklý.

»Když je tam napsáno podle údajů, které jsou k dispozici,« řekl Toivo, »znamená to, že jsem je získal od Big Baga.«

Umlkl. Gríša ještě chvíli počkal, pak si zkřížené nohy přehodil a řekl:

»Nějak se mi nechce jít s takovou prkotinou za Big Bagem. No nic, zkusíme se nějak obejít i bez toho... Ty, Toivo, nezdá se ti, že náš Big Bag je poslední dobou trochu nervózní?«

Toivo pokrčil rameny.

»Možná,« připustil. »Prezident je na tom prabídně, Gorbovskij už prý taky má smrt na jazyku... A on je přece všechny zná. Moc dobře je zná.«

Gríša zamyšleně poznamenal:

»Představ si, že já vlastně Gorbovského taky znám. Vzpomínáš... ačkoli ty jsi tenkrát u nás ještě nesloužil... Kamil spáchal sebevraždu. Poslední z Velké třináctky. No vidíš, Velká třináctka je pro tebe taky jen nicneříkající slovní spojení. Ale nic si z toho nedělej, já o tom tenkrát sotva něco zaslechl... No, samotný fakt sebevraždy, přesnější by však bylo říct sebezrádu toho nešťastného Kamila byl nade vši pochybnost. Ale nikdo nechápal proč! Tedy, každý si uměl spočítat, že jeho život jistě nebyl žádný med, posledních sto let byl úplně sám... Já nebo ty si takovou samotu prostě neumíme představit... Jenže o tomhle jsem mluvit nechtěl. Big Bag mě tenkrát vyslal ke Gorbovskému, protože se ukázalo, že Gorbovskij měl svého času k tomu Kamilovi hodně blízko, a dokonce se pokoušel... Posloucháš mě vůbec?«

Toivo několikrát poslušně kývl.

»Ano,« dodal na závěr.

»Víš, jak vypadáš?«

»Vím,« řekl Toivo. »Jako člověk, který soustředěně přemýšlí o nějakých vlastních problémech. To už jsi mi říkal.

Několikrát. Je to klišé, souhlasíš?«

Gríša místo odpovědi náhle vytáhl z náprsní kapsy pero a mrštil jím přímo do Toivovy hlavy - jako oštěpem, přes celou místnost. Toivo dvěma prsty zachytil pero několik centimetrů před obličejem a klidně poznamenal:

»Chabé.«

Chabé, napsal perem na list papíru před sebou.

»Šanujete mě, ctný rytíři,« pronesl stále stejně bohorovně. »Mě šanovat nemusíte. Škodí mi to.«

»Pochop, Toivo,« oslovil ho procítěně Gríša, »já přece vím, že máš dobrou reakci. Není to žádný zárazk, to ne, ale dobrá, solidní reakce profesionála rozhodně. Ovšem to tvé vzezření... Uvědom si, že jako tvůj trenér subaxu jsem jednoduše povinen občas kontrolovat, zda ještě jsi schopen reagovat na dění kolem nebo jestli se opravdu nacházíš ve stavu kataleptické strnulosti...«

»Dneska jsem opravdu unavený,« na to Toivo. »Jakmile doběhne program, půjdu domů.«

»A co tam máš tak zajímavého?« zajímalo Gríšu.

Co tam máš, napsal Toivo na papír a řekl:

»Mám tam velryby. Mám tam ptáky. Mám tam lumíky, krysy, hraboše. Mám tam mnoho maličkých těchto hovádek božích.«

»A co ti tam dělají?«

»Hynou. Nebo přehají. Umírají, protože se dobrovolně vrhají na souš, nebo se naopak topí, odlétají z míst, kde hnízdili po staletí.«

»Proč?«

»To nikdo neví, před dvěma třemi stoletími to byl zcela obvyklý jev, i když ani tenkrát nikdo nechápal, proč k tomu dochází. Pak to na dlouhou dobu nadobro ustalo. Úplně. Až teď to začíná znovu.«

»Výborně, dejme tomu,« řekl Gríša. »Všechno, co říkáš, je pekelně zajímavé, všechna čest, ale co to má společného s námi?«

Toivo mlčel, a když se Gríša odpovědi nedočkal, zeptal se znovu:

»Máš snad důvod k domněnce, že by to mohlo mít nějaký vztah k Poutníkům?«

Jeho mladší kolega si bedlivě ze všech stran prohlédl pero, obrací je pozvolna v prstech, pak ho uchopil až za koneček a ještě jednou se na ně neznámo proč podíval proti světlu.

»Všechno, co si neumíme vysvětlit, může mít vztah k Poutníkům.«

»Tomu říkám myšlenka, která by se dala tesat,« zabručel uznale Gríša.

»Ale stejně dobře nemusí,« dodal Toivo. »Kde sháníš takové krásné věcičky? Člověk by řekl obyčejné pero. Co může být banálnějšího? Ale na to tvoje se tak krásně dívá... Víš co, věnuj mi ho a já ho dám Asje. Chci ji něčím potěšit. Aspoň něčím.«

»A já zas aspoň něčím potěším tebe,« souhlasil spokojeně Gríša.

»A ty aspoň něčím potěšíš mě.«

»Tak na,« řekl Gríša. »A vlastní to. A obdaruj ji, slož jí to k nohám a něco jí nalži. Třeba žes to pro svou znejmilejší sám po nocích vyprojektoval a vlastnoručně zhotovil.«

»Díky,« pronesl Toivo a strčil si pero do kapsy.

»Ale na jedno pamatuj!« zvedl Gríša výstražně ukazovák. »Hned tady za rohem v ulici Rudolistých javorů stojí automat a ten takováhle pera seká přesně v rytmu poptávky.«

Toivo pero znovu vytáhl a zaujatě je zkoumal.

»Nevadí,« řekl smutně. »Protože ty sis toho automatu v ulici Rudolistých javorů všiml, kdežto mě by něco takového ani ve snu nenapadlo...«

»Zato sis všiml nesrovnalostí ve světě velryb!« utěšoval ho Gríša.

Velryb, napsal Toivo na papír.

»Když už jsme u toho,« ozval se po chvíli, »ty jsi bystrý hoch bez předsudků - co myslíš? Co tak nevýslovně hrozivého se musí stát, aby se stádo ochočených, bezvadně ošetřovaných a hýčkaných velryb najednou, jako před staletími, ve starých záštiplných dobách, vrhlo na mělčinu s úmyslem zemřít? Mlčky, bez jediného volání o pomoc, i s mláďaty... Dovedeš si pro takovou sebevraždu představit alespoň jeden důvod, který by stál za úvahu?«

»A proč se vymršťovaly na pláže dřív?«

»Proč to dělaly dřív, nevíme taky. Ale tehdy se dalo alespoň něco předpokládat. Velryby trápili paraziti, napadaly je kosatky a chobotnice, útočili na ně lidé... Dokonce se mělo za to, že si dobrovolně braly život na znamení protestu... Ale dnes?«

»A co na to odborníci?«

»Odborníci se s žádostí o vysvětlení obrátili na Komkon-2: Stanovte příčinu recidivy sebevražd pozemských kytovců.«

»Hm... už chápu. A co říkají pastevcí?«

»U pastevců to všechno začalo. Ti tvrdí, že velryby žene na smrt slepá hrůza. A nechápou, prostě si nedokážou představit, čeho by se ty jejich obří ovečky mohly tak bát.«

»Mnojo,« utrousil zadumaně Gríša. »V tomhle případě se při objasňování bez Poutníků asi skutečně neobejdeme.«

Neobejdeme, napsal Toivo, uzavřel slovo do rámečku, ten do dalšího, o něco většího, a plochu mezi oběma rámečky se jal pečlivě vyšrafovat.

»Ačkoli na druhé straně,« pokračoval Gríša, »už tu tohle všechno bylo - bylo a ještě jednou bylo, to mi věř. Topíme se v dohadách, spíláme Poutníkům, div si jazyky nezavaříme, a pak najednou bác - kterýpak známý se nám to šine po obzoru událostí? Kdo je to, ten elegán s povzneseným úsměvem Pána našeho navečer šestého dne? Komupak patří ta notoricky známá sněhobílá bradka španělského granda? Nejste mister Fleming, sire? Kde se tu berete, sire? Nebyl byste té lásky a nenásledoval nás pěkně na kobereček, sire? Do Světové rady, před Mimořádný tribunál?«

»Uznej ovšem, že to by ani zdaleka nebyla ta nejpříšernější varianta,« tišil jeho žár Toivo.

»To bych prosil. I když někdy mám takový dojem, že bych si to rozdál raději s deseti Poutníky než s jedním Flemingem. Nejspíš proto, že Poutníci jsou nepřátelé víceméně hypotetičtí, zatímco Fleming se svou španělskou bradkou je bestie zcela reálná. Proklatě reálná - s tou bílou bradkou, s Dolní Pešou, erudovanými bandity a zatracenou světovou proslulostí.«

»Jak na to tak koukám, nejvíc ti pije krev jeho bradka...«

»Bradka je to jediné, co mi krev nepije,« namítl poťouchle Gríša, »protože za bradku ho mužem pěkně čapnout, až ho dostanem. Ale za co čapnem Poutníky, když se ukáže, že v tom mají prsty oni?«

Toivo pečlivě uschoval pero do kapsy, vstal a přistoupil k oknu. Koutkem oka postřehl, že ho Gríša doslova hypnotizuje, nohy už postavil vedle sebe a snad se i trochu předklonil. Bylo ticho, jen terminál tiše popiskoval, jak se na displeji střídala tabulka za tabulkou.

»Nebo snad doufáš, že to nakonec nebudou oni?« zeptal se Gríša.

Toivo chvíli neodpovídal, ale potom, zahleděný oknem někam daleka, dutě hlesl:

»Teď už nedoufám.«

»Ty myslíš...«

»Jsou to oni.«

Gríša přimhouřil oči.

»Ty myslíš...«

»Jsem si jist, že Poutníci jsou na Zemi a operují přímo mezi námi.«

(Gríša později vyprávěl, že v té chvíli ho ochromilo krajně nepříjemné mrazení. Dostavil se intenzivní pocit ireality situace, jejímž byl svědkem. Zakopaný pes byl v osobnosti Toiva Glumova: o jeho posledních slovech by se totiž jen těžko dalo tvrdit, že s osobností našeho mladého přítele korespondují. Ta slova nemohla být míněna žertem, protože v souvislosti s Poutníky Toivo nikdy nežertoval. Nemohla být ani neuváženým soudem, protože neuvážených soudů se Toivo nikdy nedopouštěl a už vůbec něčemu takovému nemohl propůjčit podobu výroku proneseného nahlas. A pravdou ta slova nemohla být také, protože pravdou nemohla být v žádném případě. Ačkoli, Toivo se mohl mýlit...)

Gríša se zeptal napjatým hlasem: »Big Bag už o tom ví?«

»Všechna známá fakta jsem mu hlásil.«

»No a co?«

»Zatím nic, jak vidíš,« pokrčil rameny Toivo. Gríšova chvilková křeč polevila a on znovu spočinul v opěradle křesla.

»Ty se zkrátka pleteš,« prohlásil pevně. Toivo mlčel.

»Táhni s tím ke všem ďasům!« zařval náhle Gríša. »Kam ty až člověka dokážeš dokopat tím věčným ponurým fantazírováním! Připadám si, jako by na mě někdo chrstl ledovou vodou.«

Toivo mlčel. Odvrátil se zpátky k oknu, Gríša zasupěl, popadl se za špičku nosu a celý svraštil si s ní několikrát surově zakroutil.

»Ne,« řekl po chvíli. »Já nedokážu být takový jako ty, v tom to je. Nedokážu. Tohle je příliš vážná věc. Já se od toho podvědomě celý odtahuju. A ty pochop, že to přece není tvoje osobní záležitost: Já tomu věřím, a vy si klidně dělejte, co uznáte za vhodné. Pokud v něco takového uvěřím, pak jsem povinen všechno opustit, obětovat vše, co mám, všeho ostatního se zříct... prostě si na sebe uštrikovat řeholi, hrome hromská! Jenže náš život je snad souborem více variant, ne? Copak to jde - napnout ho na skřípec jednoho jediného problému...? Ačkoli, musím se přiznat, že někdy mě přepadne stud a tíseň a v takových okamžicích tě sleduju s nadšením... Kdežto jindy, například právě teď, mě bere vztek, už když se na tebe mám jen podívat, na tu tvou sebetřýzeň, na tvůj zvěstovatelský fanatismus... To se mi pak chce dobírat si tě, posmívat se ti, tropit si šprt'ouchlátka ze všeho, co před nás tak klopotně vršíš...«

»Hele,« ozval se mírumilovně Toivo, »co bys rád?«

Gríša umlkl.

»No jo,« houkl rozpačitě. »Co to vlastně od tebe chci? To nevím.«

»Zato já to vím. Ty bys chtěl, aby všechno bylo nádherné a den ode dne nádhernější.«

»Ohó!« zvedl Gríša ukazováček.

Chtěl dodat ještě něco lehýnkého, něco, co by setřelo van trapné intimity, která mezi nimi zavládla v posledních několika minutách, ale vtom zazpíval signál konce programu a na stůl krátkými přískoky vylézal pás s výsledky.

Toivo si celý text prostudoval, řádku za řádkou, pečlivě papír poskládal zpátky do počítačové harmoniky a strčil do štěrbin paměti.

»Zajímavého nic?« zajímal se Gríša s dobře míněnou dávkou soucitu.

»Ale, jak bych ti to vyložil...,« mumlal pomalu Toivo. Teď skutečně ze všech sil uvažoval o něčem docela jiném. »Zase tu máme jaro jedenaosmdesátého.«

»Co máš na mysli tím zase?«

Toivo přešel konečky prstů po senzorech terminálu a uvedl do chodu další program.

»V březnu roku jedenaosmdesát,« pokračoval zamyšleně, »byla poprvé po dvou stoletích zaznamenána další hromadná sebevražda velryb šedých.«

»No dobře,« skočil mu netrpělivě do řeči Gríša. »Ale co chceš říct tím zase?«

Jeho společník se zvedl.

»To by bylo dlouhé povídání. Pak si to přečteš v souhrnné zprávě. A teď snad půjdem domů.«

TOIVO GLUMOV DOMA

8. KVĚTNA 99, POZDĚ VEČER

Povečeřeli v pokoji znachovlém v zapadajícím slunci.

Asja byla bez nálady. Paskovského kvásek, který se na lahůdkářský kombinát dopravoval přímo z Pandory (v živých vacích biokojntejnerů, pokrytých terakotovou jinovatkou a ježících se rohovinovými háky odpařovačů, po šesti kilogramech drahocenné ingredience v každém kontejneru), si zase umanul, že si povede svou. Vůně se samovolně posunula do třídy sigma a hořkově dosáhla nejvyššího přípustného stupně. Názory Rady expertů se různily. Magistr požadoval, aby výroba světově proslulých alapajek byla až do vyřešení této nepříjemné havárie zastavena, zatímco Bruno, ten opovážlivý tlachal, kluk a drzoun, si klidně prohlásil: »Já teda nevím proč vlastně.« V životě si netroufl proti Magistrovu názoru třeba jen špitnout a dneska se najednou pustí do takového řečnění. Prý že řadový gurmáni si tak jemné změny v chuti rozhodně nevšimnou, a pokud jde o znalce, ručí hlavou, jak má jednu, že přinejmenším každého pátého taková chuťová variace přivede do vytržení... Kdo by asi tak k něčemu potřeboval Brunovu hlavu, to mi řekni! A mnozí ho v tom ještě podporují! Jak tohle může skončit...

Asja otevřela okno dokořán, posadila se do něj a zadívala se dolů, do dvoukilometrové modrozelené propasti.

»Obávám se, že budu muset odletět na Pandoru,« řekla.

»Na dlouho?« zeptal se Toivo.

»Nevím. Možná na dost dlouho.«

»A proč, prosím tě?« otázal se znovu, tentokrát opatrněji.

»To máš tak... Magistr se domnívá, že tady na Zemi jsme už překontrolovali všechno možné i nemožné. Což znamená, že něco není v pořádku přímo na plantážích. Třeba se tam rozmohl nový kmen... Nebo k něčemu nežádoucímu dochází při dopravě. To zatím nevíme.«

»Pokud se nemýlím, jednou už sis takhle na Pandoru vylétla,« utrousil Toivo s obličejem stále zasmušilejším. »Na týden - a pak jsi tam trčela tři měsíce.«

»No a co jsem asi podle tebe měla dělat?!«

Toivo si poškrábal nehtem tvář a zafuněl.

»Já nevím, cos měla dělat... Vím jen tolik, že tři měsíce bez tebe, to je hrůza!«

»A co ty dva roky beze mě? Když jsi dřepěl na té... no, jak se ta planeta jmenuje...«

»Ty ale vytahuješ věci! Uvědom si prosím, kdy to bylo! Tehdy jsem byl mladík a pitomeček... Progresor! Železný muž - svalstvo, maska sebeovládání, ocelová čelist! A kromě toho by v tomhle případě mohla místo tebe klidně letět ta tvoje Soňa. Je mladá, fešanda, třeba se tam vdá, co tomu říkáš?«

»Soňa samozřejmě poletí taky. Jiné nápady nemáš?«

»Mám. Ať letí Magistr. Když si ten guláš navařil, tak ať si ho vylíže.«

Asja na něj jen pohlédla.

»Vše беру zpět!« vysypal kvapně Toivo. »Omyl! Chyba ve výpočtech!«

»Ten nesmí opustit ani Sverdlovsk! On přece má chuťové pohárky! Už čtvrt století nevytáhl paty ani ze čtvrti, kde žije!«

»Poučil jsem se,« hlásil pohotově Toivo. »Navždy! Už se to nebude opakovat! Plácal jsem nesmysly! Tak poletí Bruno.«

Asja ho ještě několik vteřin spalovala rozhořčeným pohledem a pak se znovu věnovala tmavnoucí hlubině za oknem.

»Bruno nepoletí,« tvrdila muži umíněně. »Bruno se teď bude obírat tím svým novým buketem. Chce ho spolehlivě fixovat a kodifikovat... Ale na to se ještě podíváme...« Zašílhalo po něm a rozesmála se. »Tak vida, jak to pána sebralo! Tři měsíce... Bez tebe!«

Toivo okamžitě vstal, rychle přešel místnost, klesl na podlahu k Asjiným nohám a položil jí hlavu na kolena.

»Ty přece jednoho krásného dne stejně musíš požádat o dovolenou,« pohlédla ho po vlasech. »Pěkně by sis tam zalovil... Je to přece Pandora! Zajel by sis do Dun... Podíval by ses na naše plantáže... Ani si neumíš představit, co to je, takové Paskovského plantáže!«

Toivo mlčel a jen se tváří stále více tiskl k jejím kolenům. Také ztichla, pár minut ani jeden z nich nepronesl jediné slůvko a pak se Asja zeptala:

»Něco se děje, něco v práci?«

»Proč myslíš?«

»Nevím. Vidím to.«

Toivo si zhluboka povzddechl, zvedl se z podlahy a posadil se vedle ní do okna.

»Tak to vidíš dobře,« sdělil jí chmurně. »Něco se děje, něco v práci.«

»A co?«

Přimhouřenýma očima zkoumal temné pásy mračen, přetínající měděný nach večerního šíření. Sedavě černé shluky lesů na obzoru. Tenké černé vertikály tisícipatrových věží, obtěžkaných hrozny jednotlivých čtvrtí. Měděně světlé kopule olbřímí kopule Fóra vpravo a nepravděpodobně hladký povrch kruhového moře zleva. A černé cvrlikavé břehule, které se jako šipky odtrhávaly od větví visutých zahrad o čtvrt' výš a nořily se do listoví visutých zahrad o čtvrt' níž.

»Co se děje?«

»Jsi nezřízeně krásná,« řekl Toivo. »Máš brvy sobolí. Ani přesně nevím, co to znamená. Ale ta slova vypovídají o něčem nádherném. O tobě. Ty dokonce nejsi nádherná, ty jsi přenádherná. Lepohledá. Milohledá. A tvé starosti jsou taky k pomilování. I tvůj svět je k pomilování. A když se nad tím tak zamyslím, tak mi k pomilování připadá i ten tvůj Bruno... Svět je vůbec nádherný, abys věděla. Svět je krásný jako kvítek, štěstí hravě zaručí pro pět ledvin a šest lýtek žaludky, co nekručí... Ani nevím, co je to za veršovánku, najednou mi vyskočila z paměti a mně se strašně chtělo ti ji zarecitovat... Jednu věc ti řeknu, tu si pamatuj! Je velice dobře možné, že už brzy za tebou na Pandoru skutečně přiletím. Protože jemu už brzy dojde trpělivost a na dovolenou mě prostě bez pardonu vyžene. Nebo mě třeba vyžene nadobro. To si teď čtu v jeho ořechových očích. Je to jasnější než na displeji. A teď mi udělej čaj.«

Asja na něj pronikavě pohlédla. »Nic se ti nedaří?« zeptala se ho. Toivo před jejíma pátravýma očima uhnul a neurčitě pokrčil rameny.

»Protože jsi od samého začátku všechno pojal špatně,« zpražila ho žena ohnivě. »Protože sis hned na počátku chybně vymezil úkol. Přece si nemůžeš vytknout takové cíle, aby tě žádný výsledek neuspokojil. Tvoje hypotéza byla nesprávná už v zárodku - vzpomínáš si, co jsem ti tenkrát říkala? Copak tebe by potěšilo, kdyby se ti Poutníci nakonec opravdu objevili? A teď, když začínáš chápat, že neexistují, si zase připadáš celý nesvůj: zmýlil ses, nastolil jsi problematickou hypotézu a připadá ti, že jsi poražen, přestože ses žádné porážky nedočkal...«

»O něco takového jsme se spolu, pokud se nemýlím, nikdy nedohadovali,« namítl sklíčeně Toivo. »Ale ať se na to podíváš z kterékoli strany, jsem vinen, takový už je můj osud...«

»Vidíš, teď se tím vaším praštěným nápadem cítí zaskočený a zklamaný i on... Já samozřejmě nevěřím, že by tě vyhnal, to jen tak bez rozmyslu plácáš, on tě má rád, váží si tě, to ví každý... Ale sám si to uvědom! Přece nejde pohřbit tolik let života, a na co vlastně? Vždyť vy vlastně v rukou nemáte nic kromě holé myšlenky. Nikdo se s vámi nehádá, myšlenka je dost zajímavá a nervičky polechtá kdekomu, ale to je všechno: Ve své podstatě je to prachobyčejná inverze pradávno známé lidské praxe... prostě takové progresorství naruby, nic víc... Když pořád narovnáváme a přezhlujeme něčí dějiny, tak se jednou někdo může pokusit o narovnání a přezhelení těch našich. Počkej, poslouchej mě: Za prvé

zapomínáte, že ne každá inverze má svůj protipól v realitě. Gramatika je jedna věc a realita věc docela jiná. Proto to vaše snažení vypadalo zpočátku zajímavě, kdežto teď, teď se jeví... prostě obscénně, či jak to říct... Víš, co mi včera řekl jeden náš pupík? Povídá mi: "Pochopte laskavě, že my nejsme komkonovci, těm můžeme jen závidět. Protože ti, když narazí na nějaký skutečně závažný problém, tak ho pěkně bez průtahů pasují na výsledek činnosti Poutníků a ruka je v rukáve!"«

»A kdopak to řekl, to by mě zajímalo!« ozval se ponuře Toivo.

»Není to jedno? U nás v práci třeba stávkuje kvásek. Proč bychom hledali nějaké příčiny? Všechno je snad jasné - to Poutníci! Krvavý pařát supercivilizace! A nevztekej se laskavě. Já vím, že se ti takovéhle vtípky nezamlouvají, jenže ty, ty je skoro nikdy neslyšíš. Kdežto já je poslouchám neustále. Jen takový Sikorského syndrom co už mě stál žluči... A to už není žert. To je ortel, moji vážení a milí! To je diagnóza!«

Toivo mezitím rozmrzlost potlačil.

»No ano,« přikývl, »to s tím kváskem, to nezní špatně. Protože to je mimořádná událost! Jak to, že jste nic nehlásili?« otázal se přísně. »Copak vy neznáte předpisy? Abychom si toho vašeho Magistra nemuseli podat a trochu mu zvednout mandle!«

»Jistě, jistě, pán si taky musí zašpásovat,« odsekla hněvivě Asja. »Všichni kolem jsou samý žert a samý úsměv!«

»A to je dobře,« chytil se té repliky Toivo. »Musíme jásat, musíme se radovat. Protože až to začne doopravdy, už nám do smíchu nebude.«

Asja se dopáleně udeřila pěstičkou do kolena.

»Propánajána! Co tady přede mnou tajtrlíkujete? Zrovna přede mnou. Já přece vím, že tobě není do srandiček, a to na vás asi normálního člověka žere nejvíce! Vybudovali jste kolem sebe děsivý svět, svět strachu a podezřívání... Proč? Kde jste ho vzali? Kde se ve vás bere ta kosmická misantropie?«

Toivo mlčel.

»Není to tím, že všechny ty vaše nevysvětlitelné mimořádky jsou vždycky tragédie? Ale mimořádná událost je vždycky tragická! A jestli je záhadná nebo průhledná, to už je koneckonců jedno, jen když je to mimořádka! Nemám pravdu?«

»Nemáš,« prozradil jí.

»Ale?! Tak ony jsou i jiné mimořádky, nějaké šťastné?«

»I to se stává.«

»Například?«

»Co kdybychom si raději dali ten čaj,« pokusil se Toivo zabrousit na jinou kolej.

»Ani nápad! Nejdřív mi laskavě uveď příklad šťastné, radostné, k optimismu inspirující mimořádné události.«

»Dobře,« přivolił Toivo. »Ale pak už si dáme čaj, souhlasíš?«

»Co mám s tebou dělat,« rezignovala Asja.

Na chvíli se rozhostilo ticho. Dole hustými korunami stromů v zahradách zasvítila pestrobarevná světýlka... A černé sloupky tisícipatrovek se obsypaly jiskrami.

»Znáš jméno Goujon?« zeptal se Toivo.

»Přirozeně.«

»A Soddi?«

»Že se ptáš?«

»Čím jsou podle tvého názoru ti dva výluční?«

»Podle mého názoru?! Je známo nikoli podle mého názoru, ale každému trochu vzdělanému člověku, že Goujon je vynikající hudební skladatel a Soddi slavný zpovědník... A co podle tvého názoru, když už jsme u toho?«

»Podle mého názoru jsou tak výluční pro něco docela jiného,« řekl Toivo, »Albert Goujon byl až do padesátky obstojný agrofyzik, nic víc - notabene bez jakýchkoli muzikantských aspirací. Nu a Bartholomeo Soddi se čtyřicet let zabýval stínovými funkcemi a byl to suchý, pedantický a mrzoutský patron. Tímhle jsou ti dva výluční podle mého názoru.«

»Co tím chceš naznačit? Co na tom shledáváš tak výlučného? Jsou to prostě typické latentní talenty, dlouho a vytrvale pracovali... až se nakonec kvantita přerodila v kvalitu...«

»Jenže ta kvantita neexistovala, Asjo, v tom je ten háček. Změnila se jen kvalita. Najednou. Radikálně. Z minuty na minutu. Jako při explozi.«

Asja uraženě mlčela, němě pohybuje rty, a pak se s nejistou škodolibostí v hlase zeptala:

»No a co má být, to mi chceš vykládat, že jim to nakukali Poutníci, nebo co?«

»Nic takového jsem neřekl. Žádalaš mě, abych uvedl příklady šťastných a optimistických mimořádek. Prosím, tady jsou. Mohl bych uvést dobrou desítku dalších jmen, i když, pravda, méně známých.«

»No dobře. Ale proč se tím probíhá zabýváte? Co je vám probíha do toho?«

»Zkoumáme jakoukoli mimořádnou událost.«

»Na to se přece ptám. Co je na těchto případech tak mimořádného?«

»V rámci existujících znalostí a představ jsou nevysvětlitelné.«

»Můj ty smutku, copak je na světě málo nevysvětlitelného?« zvolala Asja. »Riderství také ještě nikdo nevysvětlil, ale na to už jsme si zvykli.«

»To, nač jsme si zvykli, už nepovažujeme za mimořádné. My se nezabýváme jevy, Asjo. My se zabýváme událostmi, případy. Něco tu nebylo, nebylo to tu tisíc let, a najednou se to stane. Proč se to stalo? To nikdo neví. Jak to vysvětlit? Znalci krčí rameny. Nu a v takové situaci si to bereme za své my. Pochop, Asjo, ty se dopouštíš nesprávné klasifikace mimořádek. My je nedělíme na šťastné a tragické, my je dělíme na vysvětlené a nevysvětlené.«

»No a co, ty se domníváš, že kdejaká nevysvětlená mimořádná událost představuje hrozbu pro lidstvo?«

»Ano. Včetně těch šťastných.«

»A jakou hrozbu může v sobě skrývat nevysvětlitelná proměna řadového agrofyzika v geniálního muzikanta?«

»Zřejmě jsem se nevyjádřil dost přesně. Hrozbou není samotná mimořádná událost. Ty nejtajemnější případy nakonec bývají docela nevinné. Hrozbou se však může stát příčina těchto případů. Mechanismus, který je zplodil. Můžeme se přece ptát i jinak: Proč někdo potřeboval, aby se z agrofyzika stal hudebník?«

»Nemohla by to být jen statistická fluktuace?«

»To není vyloučeno. A o to právě jde, že nevíme ani tohle... Mimochodem, všimni si, prosím, kam až ses dostala. A laskavě mi vysvětlí, čím je tvá verze lepší než naše. Co je lepší? Statistická fluktuace, která je, jak praví definice, nepředvídatelná a nemanipulovatelná, nebo Poutníci, kteří, to připouštím, také nejsou žádný med, ale o kterých se přece jen - alespoň rámcově - dá předpokládat, že je jednou popadneme za límec? Jistě, samozřejmě - statistická fluktuace, to zní mnohem solidněji, objektivněji a vědecktěji, ne jako ti omšelí, otravní, trapně romantičtí a banálně bájeslovní... co už jich všichni mají plné zuby...«

»Zadrž a neuronizuj, jestli tě o něco takového smím požádat,« přerušila ho Asja. »Existenci tvých Poutníků přece nikdo nepopírá... A já se snažím vtoučit ti do hlavy něco docela jiného... Kuš, dočista jsi mě znátl! Vždycky mě mateš: mě, toho svého Maxima taky, a pak bloumáš s nosem u pasu a čekáš, kdo tě začne utěšovat... Aha, tohle jsem ti chtěla říct. No dobře, dejme tomu, že Poutníci do našeho života skutečně zasahují. O to teď nejde. Ale proč by to mělo být špatné? Na to se tě ptám! Proč z nich děláte strašáka? To nemůžu pochopit. A nerozumí tomu nikdo... Proč to bylo v pořádku, když jsi ty napravoval dějiny jiných světů, zatímco když se někdo pustí do nápravy tvých dějin... Dneska přece každé dítě ví, že superintelligence znamená zaručené požehnání!«

»Superintelligence znamená superdobro,« opravil ji Toivo.

»Dejme tomu. Tím spíš.«

»Ne,« zakroutil hlavou. »Jaképak tím spíš? Snad víme, co je to dobro, i když, to si přiznejme, ani to nevíme příliš spolehlivě. Ovšem co je to superdobro...«

Asja si znovu zabubnovala pěstičkami do kolen.

»Já to nechápu! Na tohle můj rozum asi nestačí! Kde se ve vás bere ta presumpce nebezpečí? Vysvětlí mi to, nalej mi to do hlavy!«

»Vy všichni princip naší práce chápete naprosto scestně,« odsekl Toivo. »Nikdo přece netvrdí, že by Poutníci chtěli lidem působit ústrky a zlo. To se skutečně nedá dost dobře předpokládat. My se obáváme něčeho jiného, něčeho úplně jiného: Bojíme se, že tu začnou konat dobro, ovšem tak, jak to chápou oni!«

»Dobro je vždycky jen dobro!« prohlásila Asja vyzývavě.

»Ty sama přece moc dobře víš, že to tak není. Nebo že bys to skutečně nevěděla? Ale to už jsem ti určitě několikrát vysvětloval. Byl jsem progresorem pouhé tři roky; tři roky jsem přinášel dobro, jen dobro, nic než dobro - a panebože, jak mě za to ti lidé nenáviděli! A ze svého hlediska měli pravdu. Protože bohové se dostavili, aniž požádali o svolení. Nikdo je nezval, nacpali se tam sami a jali se páchat dobro. Právě to dobro, které je za každých okolností výlučně dobrem. Dělalí to tajně, protože si perfektně uvědomovali, že obyčejní smrtelníci jejich záměrům a cílům neporozumějí, a pokud ano, tak je nepřijmou... Taková je etická struktura téhle zatracené situace! Otrok z feudálního Arkanaru nepochopí, co je to komunismus, zatímco bystrý buržoa o tři sta let později to pochopí velmi dobře a v hrůze se od komunismu odvrátí... To je ta alfa a omega, kterou - jde-li o nás samotné - uplatnit neumíme. A proč? Inu proto, že si neumíme představit, co by nám taková Poutníci mohli navrhnout. Z té analogie nám naskakují vrásky. Ale dvě věci vím přesně. Za prvé přišli bez ptaní, to za prvé. A přišli tajně, to za druhé. A když je tomu tak, celkem zákonitě z toho plyne, že vědí lépe než my, co potřebujeme, to za prvé, a předem jsou přesvědčeni, že buď nepochopíme, nebo nepřijmeme jejich úmysly, to za druhé. Nevím jak ty, ale já si něco takového nepřeju. Ne-pře-ju! A basta fidli! To stačilo. Jsem utahaný, omrzlý a starostmi usmýkaný chlap, který si na svá chabá bedra navalil náklad nepopsatelné odpovědnosti. Trpím Sikorského syndromem, jsem psychopat a každého podezřívám. Nikoho nemám rád, jsem zrůda, jsem falešný trpitel, jsem monoman, je třeba mě šetřit a zahrnout mě soucitem... chodit kolem mě po špičkách, líbat mě na ramínko a chlácholit mě anekdotami... A chci čaj! Prokristapána, tak dočkám se dneska toho čaje nebo ne?«

Asja už ani nepípla, seskočila z okna a odešla vykouzlit čaj. Toivo se pololeže uvelebil na pohovku. Oknem se téměř na samé hranici slyšitelnosti linulo bzučení jakéhosi exotického hudebního nástroje... Do místnosti najednou vlétl obrovský motýl, opsal kruh nad stolem a usadil se s nádherně rozprostřenými černými křídly na obrazovce vizoru.

Toivo se natáhl po servisním panelu, ale až na tlačítka nedosáhl a ruka mátožně klesla.

Vstoupila Asja s podnosem, nalila čaj do sklenic a sedla si vedle něj.

»Podívej,« šeptl Toivo a očima ukázal na motýla.

»To je zázrak,« odpověděla mu taky šeptem.

»Třeba se mu zachce pobýt si tu nějaký čas s námi.«

»Ale ne, nezachce,« zakroutila smutně hlavou Asja.

»Proč ne? Vzpomínáš si, jak u Kazarjanů měli tu vášku...?«

»Jenže ta u nich nežila. Jen se u nich tu a tam mihla.«

»Nevadí, náš motýlek se tu taky může jen občas mihnout. Budeme mu říkat Marfa.«

»Proč Marfa?«

»Je to určitě dáma, tak jak bys jí říkala?«

»Třeba Cynthia,« navrhla Asja.

»Ne,« odporoval Toivo odhodlaně. »Cynthia je nesmysl... Bude to Marfa. Marfa Posadnica. Když se posadila na obrazovku...«

V žádném případě nehodlám tvrdit, že 8. května pozdě večer se mezi těmi dvěma odehrál přesně tento dialog. Ale že

vůbec hodně mluvili na toto i podobná další témata, přeli se spolu a jeden s druhým rozhořčeně nesouhlasili, to vím jistě. A že jeden druhému nemohli nic dokázat nebo se navzájem o své pravdě přesvědčit, to vím taky jistě. Asja pochopitelně nebyla schopna vštípit muži svůj kosmický optimismus. Optimismus čerpající síly z atmosféry, v níž se neustále pohybovala, z lidí, s nimiž spolupracovala, z nejvlastnějších základů její chutné a vděčné práce. Toivo pobýval daleko za hranicemi takového jásavého světa, v hájemství trvalého neklidu a nikdy neumdlévající ostražitosti, kde pohoda a dobrá mysl putuje od člověka k člověku jen s velkými obtížemi, díky příznivé shodě okolností a nikdy ne nadlouho.

Ovšem na druhé straně ani Toivo nedokázal Asju zlákat na svou víru a nakazit ji vlastním přesvědčením o neodvratném přívalu zhouby. Jeho úvahám se nedostávalo konkrétnosti, byly příliš spekulativní. Vyvěraly ze světového názoru, v jehož prospěch podle Asjiných představ nic nesvědčilo. Nepodařilo se mu Asju vyděsit, nakazit ji svým odporem, rozhořčením a zlobou...

Proto když hrom konečně udeřil, zastihla je bouře tak rozdělená a nepřipravená, jako by se mezi nimi podobné polemiky, hádky a urputné pokusy přetáhnout jeden druhého na vlastní pozice vůbec nikdy nekonaly.

9. května ráno se Toivo podruhé vypravil do Charkova, aby se tam konečně sešel s Hirotou a uzavřel případ Čarodějovy návštěvy.

DOKUMENT 9

Informační hlášení

č. 017/99

Komkon-2

Ural-Sever

Datum: 9. 05. 99

Autor: T. Glumov, inspektor

Téma: 009 Návštěva staré dámy

Obsah: Dodatek k informačnímu hlášení č. 016/99

Susumu Hirota, jinak Senrigan, mě přijal ve své pracovně v 10.45. Je to pomešší upravený stařeček (který vypadá podstatně starší, než ve skutečnosti je). Bez ustání se opájí svými »vlohami« a využívá každé trochu vhodné příležitosti, aby je demonstroval: »Vaše paní má nepříjemnosti v práci... na Pandoru poletí každopádně, nedělejte si naděje, že se to přežene jen tak... vidíte, tohle pero vám věnoval kamarád a vy jste je zapomněl předat ženě.« A tak dále a tak podobně. Dlužno podotknout, že je to dost nepříjemné. Konec Čarodějova pobytu na Zemi podle jeho slov vypadal takto: »Zřejmě se vyděsil, že v následujících minutách si v něm přečtu něco kromobyčejně tajemného a soukromého, a dal se na útěk. Nemohl tušit, že se mi jevil jen jako zapnutá bílá obrazovka bez jediného kontrastního detailu, přece jen je to bytost z jiného světa...«

T. Glumov

DOKUMENT 10

Informační hlášení

č. 018/99

Komkon-2

Ural-Sever

Datum: 9. 05. 99

Autor: T. Glumov, inspektor

Téma: 009 Návštěva staré dámy

Obsah: Ústav podivínů se zajímá o svědky událostí v Malé Peše

Během mé debaty s dozorcím dispečerem Ústavu podivínů 9. května došlo v 11.50 k této události:

Dozorčí dispečer Temirkanov za našeho rozhovoru neustal v práci a s obdivuhodnou profesionální zručností odebíral údaje z registrátoru a zaznamenával je do terminálu počítače. Tyto údaje se postupně rozsvěcely na kontrolním displeji, a to v následujícím uspořádání: Příjmení; jméno; (patrně) věk; geografický název (místo narození? bydliště? působiště?); povolání; šesticiferný index. Displeje jsem si nevšímal až do chvíle, kdy na něm náhle naskočilo:

KUBOTIJEVOVA ALBÍNA 96 BALETKA ARCHANGELSK 001 507

Následovala další dvě příjmení, která mi nic neříkala, ale pak přišlo:

KOSTENECKIJ KIR 12 ZAK PETROZAVODSK 001 507

Připomínám: Ti dva figurovali jako svědkové události v Malé Peše, viz mé informační hlášení č. 015/99 ze 7. 05. t.r.

Zřejmě jsem na několik vteřin pozbyl daru řeči, protože Temirkanov se hned zajímal co mě tak ohromilo. Naštěstí jsem se rychle vzmohl na výmluvu, že mě překvapilo jméno Albíny Kubotijevové, baletky, o které mi často vyprávěli moji rodiče, náruživí milovníci baletního umění, a že mi připadá zvláštní čist její jméno na displeji počítače Ústavu podivínů - znamená to snad, že Albína Veliká se ke všem svým ctnostem může pochlubit také metapsychickými dispozicemi?

Temirkanov se usmál a odvětil, že to není vyloučeno. Podle jeho slov do registrátorů všech poboček ÚMV nepřetržitě docházejí informace o osobách, které by teoreticky mohly být pro metapsychology nějak zajímavé. Drtivá většina těchto zpráv se sbíhá z terminálů klinik, nemocnic, zdravotních středisek a dalších zdravotnických zařízení, vybavených běžnými psychoanalyzátory. Jen v Charkově se za jediný den sejdou stovky jmen, ale prakticky všechno se rychle mění v informační odpad, protože »podivínů« tvoří snad stotisícinu procenta celkového počtu registrovaných

kandidátů.

V této fázi jsem považoval za nejspřávnější zaměřit rozhovor jiným směrem.

T. Glumov

DOKUMENT 11

Pracovní fonogram

Datum: 10. 05. 99

Účastníci: M. Kammerer, vedoucí oddělení MU; T. Glumov, inspektor

Téma: 009 Návštěva staré dámy

Obsah: Ústav podivínů jako potenciální součást tématu 009

KAMMERER: To je zajímavé. Umiš si všimát, chlapče. Hotový detektiv Očko! Jak tě znám, budeš mít pod palcem určitě i nějakou tu verzi. Tak spust'.

GLUMOV: Chcete slyšet závěry, nebo vás zajímá logika věcí?

KAMMERER: Začni s logikou, buď tak laskav.

GLUMOV: Nejjednodušší by bylo předpokládat, že Albínino a Kirovo jméno do Charkova oznámil nějaký metapsychický nadšenec. Pokud byl přímým účastníkem pozdvižení v Malé Peše, muselo ho stejně jako nás ostatní zarazit anomální chování těch dvou a on výsledky svých pozorování nahlásil kompetentním pracovníkům ústavu.

Rychle jsem si spočítal, že to mohli udělat přinejmenším tři lidé. Havárkář Basil Něvěrov. Lektor a bývalý astroarcheolog Oleg Pankratov. A jeho žena Zoša Ljadovová, malířka. Když to budeme brát doslova, tak nejde o skutečně očitě svědky, ale to v našem případě nehraje roli... Bez vašeho svolení jsem rozhovor s nimi neriskoval, přestože se domnívám, že na to, zda takovou informaci ústavu poskytl nebo ne, se jich klidně můžeme zeptat...

KAMMERER: Byl by tu jednodušší způsob...

GLUMOV: Jistě, podle indexu. Zajímá se o naši dvojici přímo v Ústavu podivínů. Jenže právě takový postup by byl k ničemu - a víte proč? Protože pokud je to nadšenec, všechno se rychle vyjasní a nebude už o čem mluvit. Já bych však s vámi rád posoudil jinou variantu: Nenarazili jsme na výsledky ochoty dobrovolných informátorů, nýbrž na poznatky, které poskytl vědomě vyslaný pozorovatel Ústavu podivínů.

PAUZA

GLUMOV: Tak tedy - dejme tomu, že v Malé Peše operoval zvláštní pozorovatel Ústavu podivínů. To by znamenalo, že se tam odehrál jistý psychologický experiment, jehož smyslem bylo vytřídit z poměrně reprezentativního vzorku normální populace lidí neobyčejné, výlučné. Například z toho důvodu, aby se napříště dalo u těchto výlučných pátrat po takzvaném »podivinství«. V takovém případě existují dvě možnosti. Buď je Ústav podivínů normální vědecké pracoviště, v němž pracují normální vědecktí pracovníci a ti připravují normální experimenty -, i když experimenty trochu přitažené za vlasy z hlediska elementární lidské etiky, ale tak či onak prospívající dalšímu pokroku pozemské vědy. Pak ovšem nechápu, jak se dostali k technologii tak výrazně převyšující dokonce perspektivní možnosti naší embryomechaniky a našeho biokonstruktérství.

PAUZA

GLUMOV: Anebo experiment v Malé Peše nepřipravili lidé, o čemž jsme uvažovali také už od začátku. Do jakého světla by však tento závěr stavěl Ústav podivínů?

PAUZA

GLUMOV: Je-li tomu tak, Ústav podivínů není ve skutečnosti žádný ústav, tamní »podivíni« žádní podivíni a personál by nebyl běžný vědecký personál ale tým lidí, kteří se zabývají vším možným, jenom ne metapsychologií.

KAMMERER: A čím tedy? Čím se tam zabývají a co je to za lidi?

GLUMOV: Mám tomu rozumět tak, že mé úvahy zase považujete za nepřesvědčivé?

KAMMERER: Naopak, můj chlapče, naopak! Jsou až příliš přesvědčivé, ty tvoje úvahy. Jen bych si přál, abys svou základní ideu formuloval přímo, suše a nedvojsmyslně. Jako v hlášení.

GLUMOV: Jak si přejete. Takzvaný Ústav podivínů je ve skutečnosti nástrojem Poutníků, sloužícím ke třídění lidí podle zatím nezjištěných znaků. To je všechno.

KAMMERER: Z čehož plyne, že zástupce ředitele ústavu a můj přítel Daňa Logovenko...

GLUMOV (skáče mu do řeči): Ne! To by bylo příliš fantastické. Ale nemohlo by se stát, že toho vašeho Daňu Logovenka si už dávno a dávno vytypovali? Vaše stará známost přece nic nezaručuje. Teď už může být mezi vyvolenci a pracovat na Poutníky. Stejně jako veškerý ostatní personál ústavu, o podivínech ani nemluvě.

PAUZA

GLUMOV: To třídění probíhá přinejmenším už dvacet let. Když vytřídili dost použitelných jedinců, založili ústav, instalovali v něm ty svoje jednotky pružné polarit y a pod záminkou pátrání po podivínech jimi teď honí desetitisíce lidí ročně... A my zatím ani nevíme, kolik podobných zařízení na celé planetě pod různými firmami funguje...

PAUZA

GLUMOV: A Čaroděj z ústavu na Sarakš neprchal proto, že by ho někdo urazil nebo že by ho náhle rozbolelo břicho. Vyčenichal tu Poutníky, podobně jako naši lumici, jako velryby... »Až slepí spatří vidoucího« - to je řečeno o nás ostatních. A »ale nikdy nepochopí, co se mu pod nosem tropí«, to je taky o nás, Big Bagu!

PAUZA

GLUMOV: Zkrátka a dobře - řekl bych, že poprvé v dějinách máme možnost chytit Poutníky za ruku.

KAMMERER: Ano. A všechno to začalo dvěma jmény, která jsi náhodou upozoroval na displeji... A propos, jsi si jist, že to byla opravdu náhoda? (Chvatně dodává.) No dobře, dobře, už o tom nebudeme mluvit. Co navrhuješ?

GLUMOV: Já?!

KAMMERER: Ano. Ty.

GLUMOV: Nno... pokud by vás opravdu zajímal můj názor... První kroky jsou myslím evidentní. Nejdřív musíme v ústavu identifikovat všechny Poutníky a usvědčit vytržené. Pak bychom měli zorganizovat tajné mentoskopické vyšetření, a pokud to bude nezbytné, podrobíme tam všechny povinné hloubkové mentoskopii... Řekl bych, že na něco takového jsou připraveni, a my bychom mohli narazit na blokováná vědomí... Ale z toho si těžkou hlavu dělat nemusíme, protože to už by byl důkaz... Horší by bylo, kdyby byli schopni kreslit falešnou paměť...

KAMMERER: Dobře. Stačí. Jsi chlapík, odevzdal jsi dobrou práci. A teď si zapiš za uši mé další pokyny. Připrav pro mě seznamy těchto osob. Za prvé: nositele inverze tučňáčího syndromu, všechny, které mají lékaři k dnešnímu dni v evidenci. Za druhé: seznam všech, kdo se nepodrobili fukamizaci...

GLUMOV (přerušuje): Ale to je přes milión lidí!

KAMMERER: Ne, to samozřejmě ne, měl jsem na mysli jen ty, kteří odmítli dospělostní očkování, to je kolem dvaceti tisíc lidí. Bude to prácička, ale musíme se připravit po všech stránkách. Za třetí: shromáždí mi informace o všech zmizelých beze stopy a z toho všeho pořídí jeden společný seznam.

GLUMOV: Včetně těch, kteří se po čase znovu objevili?

KAMMERER: Ty bych tam chtěl mít zejména. Dělá na tom Sandro, ale já ho převlékám k tobě. Skončil jsem.

GLUMOV: Takže seznam inverzantů, seznam odmítačů, seznam navracených ztracenců. Jasné. Ale Big Bagu, já myslím, že byste...

KAMMERER: Mluv.

GLUMOV: Asi byste mi měl dovolit, abych si popovídal s Něvěrovem a tím párem z Malé Peši.

KAMMERER: Pro čisté svědomí?

GLUMOV: Ano, tak nějak. Co když se z toho skutečně vyklube jen snaživý nadšenec...

KAMMERER: Máš mě požehnaní. (Po krátké odmlce.) To jsem zvědav, co budeš dělat, až se ukáže, že to byl jen obyčejný snaživý nadšenec...

Ted' jsem si ten fonogram poslechl znovu. Hlas jsem tehdy měl mladý, distingovaný, sebejistý - hlas člověka řídícího osudy jiných, pro nějž neexistují tajemství v minulosti, v přítomnosti ani v budoucnosti, člověka, který ví, co dělá, a stejně dobře ví, že je v právu. Dnes už asi nikdy nepochopím, jak jsem tenkrát dokázal být tak velkolepý komediant a pokrytec. Ve skutečnosti už můj mozek a mé sebeovládání udržovaly v chodu jen ubohé zbytečky nervů. Plán akcí jsem měl pohromadě, čekal jsem a stále se nemohl dočkat Prezidentova definitivního souhlasu, sbíral jsem a stále nemohl sebrat síly k tomu, abych se za Komovem vypravil i bez tohoto souhlasu.

A přes to prese všechno si naprosto přesně vzpomínám, jak obrovskou radost mi přineslo to ráno, kdy jsem naslouchal Toivovi Glumovovi a sledoval ho. Vždyť ten rozhovor - to byla vskutku chvíle jeho vrcholné profesionální invence.

Pět let po nich pátral, po nelidech, kteří tajně vtrhli na jeho Zemi, pátral po nich bez ohledu na trvalé neúspěchy, prakticky sám, nikým a ničím nepodporován, trýzněn urážlivou shovívavostí milované ženy, pátral a nakonec se dopátral. Ukázalo se, že byl nejprozíravější, nejtrpělivější a nejserióznější ze všech - ze všech těch chytrolínů, lehkovážných filozofů a intelektuálních pštrošů.

Ostatně, ten pocit triumfu mu samozřejmě jen podsouvám. Mám za to, že v oné chvíli necítil nic, nic s výjimkou horečnaté netrpělivosti - co nejdřív sevřít nepřítelovo hrdlo. Vždyť ve chvíli, kdy nezvratně dokázal, že jeho soupeři skutečně na Zemi operují, ještě neměl ponětí, co ve skutečnosti objevil. Kdežto já to ponětí měl. A přesto - když jsem se na něj toho rána díval, byl jsem jím nadšen, byl jsem na něj hrdý, kochal jsem se jím; mohl být mým synem a já bych si takového syna ze srdce přál.

Práci jsem ho zavalil hlavně proto, že jsem ho chtěl uvěznit v kanceláři, u psacího stolu. Odpověď z ústavu stále nepřicházela a práci na seznamech stejně někdo oddřít musel.

DOKUMENT 12

Informační hlášení

č. 019/99

Komkon-2

Ural-Sever

Datum: 10. 05. 99

Autor: T. Glumov, inspektor

Téma: 009 Návštěva staré dámy

Obsah: Informaci o událostech v Malé Peši poskytl Ústavu podivínů O. Pankratov

V souladu s Vaším pokynem jsem promluvil s B. Něvěrovem, O. Pankratovem a Z. Ljadovovou, abych zjistil, zda někdo z nich nezaslal na adresu Ústavu podivínů informace o anomálním chování některých osob během události v Malé Peši v noci z 5. na 6. 05. t. r.

1. Rozmluva s pracovníkem havarijní služby Basilem Něvěrovem proběhla prostřednictvím videokanálu včera kolem poledne. Z operativního hlediska pro nás tento rozhovor není zajímavý. B. Něvěrov ode mne o Ústavu podivínů slyšel bezesporu poprvé.

2. S Olegem Pankratovem a jeho ženou jsem si pohovořil v kuloárech regionální konference amatérského spolku astroarcheologů v Syktyvkaru. Během nenucené debaty nad šálkem kávy Oleg aktivně, vděčně a s vysloveným potěšením navázal na mé narážky o zázracích v Ústavu podivínů a z vlastní iniciativy, bez jakéhokoliv nátlaku z mé

strany mi sdělil tato fakta:

- už řadu let je stálým aktivistou Ústavu podivínů, a dokonce má svůj vlastní index samostatného a stálého zdroje informací;
- právě díky jeho úsilí se do péče metapsychologů dostali lidé tak zajímaví jako Rita Gluzská (Černé oko), Lebey Malang (psychoparamorf) nebo Konstantin Movzon (Pán Much na Páté);
- je mi nesmírně vděčen za informace o pozoruhodné Albíne a fenomenálním Kirovi, které jsem mu tak ochotně a zavčas poskytl onoho dne v Malé Peši, kteréžto informace okamžitě postoupil ústavu;
- v samotné charkovské pobočce měl to štěstí pobývat celkem třikrát, na každoročních konferencích aktivistů, s Daniilem Alexandrovičem Logovenkem se osobně nezná, ale nesmírně si ho váží jako věhlasného vědce.

3. V souvislosti s výše uvedenými skutečnostmi považuji své hlášení č. 018/99 za bezpředmětné a nezajímavé pro téma 009.

T. Glumov

DOKUMENT 13

Vedoucímu oddělení MU M. Kammererovi

T. Glumov, inspektor

ŽÁDOST

Žádám o poskytnutí šestiměsíční dovolené. Po tuto dobu bych chtěl doprovázet manželku na dlouhodobé služební cestě na Pandoru. 10. 05. 99

T. Glumov

STANOVISKO: Zamítá se. Pokračujte v plnění úkolu. 10. 05. 99

M. Kammerer

ODDĚLENÍ MU, PRACOVNA D

11. KVĚTNA 99

11. května ráno, když přišel zachmuřený Toivo do práce, seznámil se s mým rozhodnutím. Přes noc už se asi stačil uklidnit. Protestovat nebo naléhat nehodlal, naopak se usadil ve své pracovně D a věnoval se sestavování seznamu inverzantů, kterých měl brzy sedm, ale jen u dvou měl k dispozici úplná jména, ostatní v seznamu figurovali jako »nemocný Z., servomechanik«, »Theodor P., etnolingvista« a podobně.

Kolem poledne do pracovny dorazil celý pomuchlaný, rozčepýřený a zažloutlý Sandro Mtbevari. Usadil se ke svému stolu a bez zbytečných předmluv a u něj tolik obvyklého tlachavého vtipkování, pro něž měl takovou slabost po návratu z dlouhých služebních cest, Toivovi hlásil, že na Big Bagův příkaz přechází pod jeho velení, ale nejdřív by chtěl dokončit informační hlášení. A oč vlastně jde? zeptal se Toivo, tak trochu dezorientovaný jeho zuboženým zevnějškem. Jde o to, navázal Sandro podrážděně, že se mu přihodila jedna nemilá pohromička, o které zatím přemítá, jestli ji do hlášení také zařadit, a pokud ano, tak v jaké omáčce.

A bez meškání se pustil do výkladu, jen stěží hledal šlová, zamotával se do podrobností a neustále se dosti křečovitě vysmíval sám sobě.

Dnes ráno vyšel z nulakabiny v lázeňském městečku Rosalinda (nedaleko Biarritzu), odrážoval si nějakých pět kilometrů po kamenité pěšině mezi liduprázdnými vinohrady a kolem desáté hodiny byl na místě: u jeho nohou se rozkládalo Údolí růží. Pěšina sbíhala dolů k usedlosti Dobrý vítr, jejíž vysoká špičatá střecha čněla z nakupenin bujné zeleně. Sandro automaticky zaznamenal čas - bylo za minutu deset, přesně jak si to předem spočítal. Než vykročil dolů ke stavení, posadil se na kulatý černý balvan a vyklepával si ze sandálů kamínky. Bylo už velice horko, rozžhavený balvan pálil skrz látku kalhot a Sandro měl strašnou žízeň.

Zřejmě proto se mu v tu chvíli udělalo špatně. V uších se rozezvonilo a krásný slunečný den jako by pohasl. Náhle se viděl, jak sestupuje po pěšině dolů, kráčí po ní, ale nohy pod sebou necítí, prochází kolem roztomilého altánku, kterého si shora nevšiml, kolem glyderu s otevřenou kapotou a rozvrtaným motorem, budícím dojem, jako by z něj někdo vytahal celé bloky, kolem obrovitého huňatého psa, který ležel ve stínu a s vyplazeným jazykem ho lhostejně pozoroval. Pak vyběhl po schůdcích na verandu hustě porostlou popínavými růžemi. Přitom zřetelně slyšel, jak pod ním ty schůdky skřípou, ale nohy dál necítil. V hloubi verandy stál stůl zavalený předměty neznámého určení a o jeho desku se zešířila a dosti ztěžka opíral člověk, jehož Sandro hledal.

Člověk k němu zvedl maličká očka ukrytá pod šedivým obočím a po tváři mu přeběhla lehká rozmrzelost. Sandro se představil, a přestože svůj hlas téměř neslyšel, začal mluvit svou legendu, ale než stačil pronést sotva deset vět, ten muž se strašlivě zaškaredil a pronesl něco jako: »To je ale k vzteku, že musíš přijít zrovna tak nešikovně!« Načež Sandro přišel k sobě, vybědl z chvilkového šálení smyslu celý zbrocený potem a s pravým sandálem v ruce. Seděl na balvanu, horká žula žhnula skrz látku kalhot a bylo stejně jako před chvílí za minutu deset. Mohlo to trvat tak patnáct vteřin, víc ne. Obul se, setřel z tváře pot, ale vtom ho to zřejmě přepadlo znovu. A zase sestupoval po pěšině a necítil nohy, svět se mu jevil asi jako při pohledu přes neutrální světelný filtr a v hlavě se honila jediná myšlenka: zatracená práce, a tohle se mi musí stát zrovna teď... A vlevo se opět zakolébál roztomilý altánek (na podlaze se válela panenka bez rukou a jedné nohy), minul i glyder (na jehož boku se skvěl rošťavivý čertík) a opodál tentokrát zahlédl i druhý glyder - víc stranou než ten první a taky s otevřenou kapotou, jen pes už jazyk schoval a teď podřimoval s těžkou hlavou položenou na přední tlapy. (Byl to neobvyklý pes, a kdoví, zda to vůbec byl pes!) Skřípavé schůdky. Chlad verandy. A ten muž s nepřijemným pohledem se zase zašklebil a pitvorně hrozivým tónem, jakým se mluvívá na roz dováděné dítě,

pronesl: »Co jsem říkal! Mně se to teď nehodí! Jedeš odsud!« Sandro se znovu probral, jenže tentokrát už nesesedl na balvanu, ale vedle něj, v suché pichlavé trávě, a bylo mu mírně nevolno kolem žaludku.

Co je to se mnou? pomyslel si poděšeně a zároveň otráveně a pokusil se vzchopit. Svět byl stále ještě pohaslý, v uších mu zvonilo, ale přitom už se alespoň spolehlivě kontroloval. Bylo téměř na vteřinu přesně deset, nesnesitelně se mu chtělo pít, slabost však už nepocíťoval a byl si vědom, že záležitost, kvůli které sem přicestoval, musí dovést do konce. Ztěžka vstal a vtom si povšiml, že z nakupenin nadýchané zeleně vyšel na pěšinu muž, zastavil se, upřel oči na Sandra a za ním se z křovin přiloudal ten huňatý černý pes, posadil se vedle muže, také se na Sandra zadíval a ten si mimoděk uvědomil, že to není žádný pes, nýbrž mladý Hlavák. Sandro zvedl paži - sám nevěděl proč, snad aby upoutal pozornost těch dvou, snad jen tak na pozdrav, ale muž se k němu obrátil zády, svět před Sandrovýma očima totálně zčernal a šikmo sklouzl kamsi vlevo dolů.

Když znovu přišel k sobě, zjistil, že sedí na lavičce, kolem něj poklidně a samozřejmě žije lázeňské městečko Rosalinda a hned vedle skromně stojí nulakabina, kterou se sem dostal. Stále pocíťoval žaludeční slabost a chtělo se mu pít, ale svět už byl zase jasný a přívětivý a bylo deset hodin dvaadvaceti minut. Bezstarostní, svátečně oděni kolemjdoucí si ho začali znepokojeně prohlížet a zpomalovat krok, ale to už u něj přibrzdil kyberčíšník a naservíroval mu vysoký orosený pohár s jakousi specialitou šéfa cukrárny...

Toivo ho vyslechl až do konce, pár vteřin ještě seděl beze slova a pak pomalu pronesl:

»To musíš do hlášení bezpodmínečně zařadit.«

»Dejme tomu,« přikývl Sandro. »Ale co zdůraznit?«

»Jak jsi mi to teď celé převyprávěl, tak to tam napiš.«

»Tobě jsem to přece líčil tak, jako by se mi udělalo mdlo z horka a já to všechno viděl jako v mrákotách.«

»Chceš tím říct, že nemáš jistotu, jestli to byly mráčky nebo ne?«

»Jak to mám vědět? Ale totéž jsem přece mohl vypadobnit tak, jako bych se dostal pod něčí hypnotický vliv, jako by to byla uměle navozená směřovaná halucinace.«

»Ty myslíš toho Hlaváka?«

»Nevím. Možná. Ale nejspíš ne. Byl ode mne příliš daleko, tak sedmdesát metrů, mň určitě ne... A taky se mi na takové kousky zdál příliš mladý... A ještě něco: Proč by to dělal?«

Oba se zamysleli a nakonec se Toivo zeptal:

»Co na to Big Bag?«

»Cha, ten mě ani nenechal pořádně otevřít hubu, prakticky mě neuznal za hodná pohledu. Prý mám moc práce, běž za Glumovem, to je teď tvůj šéf.«

»Poslouchej,« změnil si ho zpytavě Toivo, »máš jistotu, že jsi k tomu domku ani jednou nesešel?«

»Já si nejsem jist vůbec ničím. Jedině tím, že celý tenhle podnik Van Winklů moc a moc smrdí. Dělán na tom od začátku roku a jasno zatím nemám málem ani v tom, jak se sám jmenuju. Naopak, s každým dalším krokem je to stále mlhavější... Ovšem něco jako dneska se mi ještě nestalo, to je teda unikum...«

Toivo rozdrtil v zubech:

»Uvědomuješ si aspoň, čím to zavání, pokud se to všechno s tebou stalo doopravdy?« Najednou vyskočil. »Počkat! A co registrátor? Co máš na registrátoru?«

Sandro s výrazem naprostého odevzdání ze sebe vymáčkl:

»Na registrátoru nemám nic. Nebyl zapnutý.«

»To mi snad ani neříkej!«

»Říkám, a vím, co chceš říct ty mně. Jenže já si přesně pamatuju, že před odjezdem jsem dobil zdroje a přístroj určitě zapnul.«

DOKUMENT 14

Informační hlášení

č. 047/99

Komkon-2

Ural-Sever

Datum: 4. - 11. 05. 99

Autor: S. Mtbevari, inspektor

Téma: 101 Rip Van Winkle

Obsah: Výsledky inspekce kontrolních adres osob ze »skupiny let osmdesátých«

Váš pokyn k zahájení inspekce jsem obdržel 4. května ráno. K plnění úkolu jsem přistoupil okamžitě.

4. května, stav pátrání ve 22.40.

Astangov Jurij Nikolajevič. Na kontrolní adrese nezastižen. Novou adresu VCI neposkytl. Dotazy u příbuzných, přátel a kolegů nic nového nepřinesly. Celkový závěr: Nic konkrétního se o něm říct nedá, v posledních letech je prakticky nedosažitelný, protože od roku 95 je ještě uzavřenější než dřív. Kontrola kosmodromové sítě, přízemské nulapřepravy i v soustavě podniků kategorie ZN (zvýšené nebezpečí): nic. Předpoklad: J. Astangov podobně jako při poslední podobné příležitosti »vyhledal naprostou samotu v pralesních masívech v povodí Amazonky, aby tu dopiloval svou novou filozofickou soustavu!« (Bylo by zajímavé promluvit si s někým, kdo se orientuje v jeho starších myslitelských systémech. Lékaři to popírají, ale já bych řekl, že je to cvok.)

6. května, stav pátrání ve 23.30.

Leer Fernand. V 11.05 mě uvítal na kontrolní adrese. Vyslechl mou legendu a pak jsme si povídali až do 12.50. F. Leer

prohlásil, že se cítí bezvadně, žádné chorobné příznaky nepociťuje, následky amnézie z let 89-91 o sobě nedávají znát, a proto mu nepřípadá nezbytné podrobovat se mentoskopickému vyšetření. K tomu, co uvedl v roce 91, nic nového dodat nemůže, protože si stejně jako před osmi lety nic nepamatuje. Transmantiálním inženýrstvím se už dávno nezabývá, protože v posledních letech se přeorientoval na výzkum a navrhování mnohoměrných her. Mluvil se mnou přátelsky, ale roztržitě. Pak náhle ožil napadlo ho, že by mě mohl naučit hru zvanou »snip-snap-snurce«. Tím jsme se spolu rozloučili. (Zjištěno následující: F. Leer se skutečně stal uznávaným odborníkem v oblasti mnohoměrných her a říká se mu »pokusitel akademiků«.)

Tuul Albert Oskarovič. Na kontrolní adrese nezastižen. Nová adresa, uložená ve VCI: Venusborg, Venuše. Na této adrese se však také nezdržuje. Z údajů venušských registračních kanálů vyplývá, že na Venuši nikdy žádný A. Tuul nepřistál. V sedmadvadesátém oznámil matce, že se chystá nějaký čas pracovat u stopařů v táboře Hius (planeta Kala-i-mug). Od té doby od něj matka dosti pravidelně dostává zprávy. Tyto zprávy mají podobu obsáhlých dopisů, v nichž se obšírně a stylisticky vybroušeným slohem vypráví o pátrání po stopách civilizace měňavců. Informace z tábora Hius: A. Tuul tam nikdy nebyl, ale dosti často navazuje nulaspojení s gruntařem skupiny J. Kapustinem, který vůbec nepochybuje o tom, že jeho dobrý přítel A. Tuul žije na Zemi, na kontrolní adrese. Naposled Kapustin s Tuulem mluvil 1. ledna t. r. Kontrola kosmodromové sítě: od roku 96 (rok návratu) několikrát cestoval do Dalekého kosmu, naposledy se v říjnu 98 vracel z Lázní. Kontrola přízemské nulapřepravy: od roku 96 několikrát navštívil Měsíc, »Oranžerie«, BOP. Kontrola v soustavě podniků kategorie ZN: od prosince 96 do října 97 pracoval v abissální laboratoři Tuscarora 16 jako gastronom. Předpoklad: A. Tuul je člověk neuvěřitelně lehkomyšlný, se slabě vyvinutým smyslem pro sociální odpovědnost. Incident z roku 89 ho nepoučil ani v nejmenším a on stejně jako dřív nehodlá přičítat nějaký význam takové zbytečnosti, jako je přesná osobní adresa.

8. května, stav pátrání ve 22.10.

Bagratiioni Mauritius Amazaspovič. Na kontrolní adrese nezastižen. VCI novou adresu nemá. O blízkých příbuzných, s nimiž by udržoval pravidelné vztahy, není vzhledem k jeho pozeňanému věku nic známo. Oba jeho staří přátelé, kteří jsou v naší evidenci od dob jeho zmizení v roce 81, na kontrolních adresách nezastiženi, místo jejich současného pobytu se zatím zjistit nepodařilo. Kontrola kosmodromové sítě, přízemské nulapřepravy a soustavy podniků ZN: nic. Údaje Gerontologického centra: už několik let ho nikde nemohou sehnat a přezkoumat jeho zdravotní stav. Předpoklad: nezaznamenána nešťastná náhoda. Považoval bych za správné vyhledat jeho přátele a podat jim zprávu.

Čžan Martin. Na kontrolní adrese nezastižen. Nová adresa z VCI: základna Matrix (Druhá, EN 7113). Služebně vyslán na Matrix v lednu 93 Ústavem biokonfigurací (Londýn) jako interpretátor. V současné době (od prosince 98) je na dlouhodobé dovolené, místo pobytu neznámé. Kontrola kosmodromové sítě, přízemské nulapřepravy a soustavy podniků ZN: od prosince 98 nic. O to kurióznější se zdá tvrzení Čžanova souseda S. Vana. Ten uvádí, že M. Čžana viděl v březnu letošního roku. Čžan přímo před jeho očima přistál na své zahradě, ale do domu vůbec nevešel, jen vystoupil z glyderu a začal ho rozebírat. Na Vánův pozdrav odpověděl nepříliš nadšeně a rozmluvě se vyhnul. Van potom z domova odešel, a když se za několik hodin vrátil, ani soused, ani jeho glyder už v zahradě nebyli, a víc se neobjevil. Tento případ se mi zdá mimořádně zajímavý, protože i tajemství prvního Čžanova zmizení souvisí právě s faktem, že registrátory kosmodromové sítě nezaznamenaly ani jeho odlet, ani přilet. Otázka: Neobjevily se na Zemi typy lidského organismu, jehož genetický kód existující registrační aparatury buď nepřijímají, nebo nejsou schopny dešifrovat? Návrh: Vzhledem k tomu, že M. Čžan je evidován v krakovském regeneračním ústavu po rozsáhlém zásahu na obou dolních končetinách, a protože se od této regenerace ani jednou nedostavil k preventivním prohlídkám, je třeba postoupit vedení základny Matrix informaci krakovského ústavu, že další vyhýbání se těmto prohlídkám by pro M. Čžana mohlo znamenat vážné zdravotní komplikace. Zprávu mám k dispozici, pracovníci ústavu jsou neodpovědným Čžanovým přístupem k těmto nutným procedurám velmi znepokojeni.

9. května, stav pátrání ve 21.30.

Okigbo Cyprian. Přijal mě na kontrolní adrese v 10.15, uvítal mě mile a přívětivě, přestože působil dojmem člověka, který se soustavně obírá něčím jiným než bezprostředním obsahem rozhovoru. Usadil mě v salónu, podal mi sklenici kokosového mléka, vyslechl si legendu a řekl: »Proboha, ale to není k smíchu,« načež se s tvářmi dosti poplašenou vzdálil kamsi do nitra domu. Čekal jsem hodinu a pak jsem dům prohledal. Nikoho jsem nenašel. V pracovně, obou ložnicích a mansardovém pokojíku byla všechna okna dokořán, ale stopy nezůstaly žádné. V ateliéru (?) se naopak vše zdálo hermeticky uzavřeno, okna byla navíc zatažena kovovými žaluziemi a v místnosti panoval nesnesitelný chlad (možná pět stupňů pod nulou, voda v akváriu se potáhla ledovým škraloupem), přestože jsem nikde po nějaké výkonné chladicí soustavě nenašel ani stopy. Župan, ve kterém mě C. Okigbo přijal, se povaloval v pracovně na podlaze. Strávil jsem v domě ještě dobré dvě hodiny, a když se jeho pán ani pak neobjevil, obešel jsem sousedy. Nezjistil jsem nic, co by se vymykalo všednímu průměru: Okigbo požívá pověsti uzavřeného člověka, hosty nepřijímá, prakticky pořád sedí doma, zahradu nechá zpustnout, ale jinak je to příjemný chlápek, který má velice rád děti, zejména batolata, a taky to s nimi umí. Předpoklad: Nemohlo se stát, že také moje vizita u C. Okigba byl jen přelud? (Viz mé hlášení č. 048/99.)

11. května, stav pátrání v 10.45.

Při pokusu navštívit na kontrolní adrese Fara Al-Emila mě přepadl záchvat nevysvětlitelné slabosti s horečnatými halucinacemi. Protože nejsem s to zodpovědně posoudit, zda šlo skutečně jen o subjektivní potíže, nebo zda je tu nějaká souvislost se zkoumaným tématem, sestavuji o této události zvláštní hlášení č. 048/99.

S. Mtbavari

Už nikdy jsem se neměl dovědět, jaký dojem udělaly na Toiva Glumova výsledky Sandrovy inspekce. Domnívám se, že jím to otřásl. A patrně ho ani tolik nekonsternovaly konkrétní kolegovy poznatky, jako spíš vědomí, jak lehkomyšlně podcenil vskutku neuvěřitelnou protivníkovu sílu.

Neviděl jsem ho ani jedenáctého, ani dvanáctého, ani třináctého. Zřejmě to pro něj byly velmi nesnadné dny, kdy si musel zvykat na novou roli - na roli Aljoši Popoviče, před nímž místo inzerovaného draka Gorinyče najednou stojí sám bůh zla Loki. Ale po všechny ty dny jsem na něj ani na chvíli nezapomínal, vlastně jsem se v myšlenkách nikomu kromě něho nevěnoval, protože pro mě jítro 11. května začalo pročtením dvou dokumentů.

DOKUMENT 15

Vedoucímu oddělení MU Prezident

Drahý Big Bagu!

Není zbylí, musím do nemocnice, kde mě čeká nepřilíš příjemná operace. Ale všechno zlé k něčemu dobré. Mé povinnosti přidružuje k těm svým (tuším od zítřka) G. Komov. Předal jsem mu všechny Vaše materiály. Nehodlám před Vámi tajit, že se k nim staví hodně skepticky, ale zná mě, a zná Vás. Dá se říci, že je dostatečně připraven, takže máte poměrně slušnou šanci přesvědčit ho, zvlášť pokud by se Vám podařilo obstarat nové důkazy, které, pokud vím, jste se chystal získat. V takovém případě nebudete mít co do činění jen s Prezidentem sektoru KK-2, ale i s vlivným členem Světové rady. Přejí Vám hodně úspěchů a Vy přejte hodně úspěchů mně. 11. 05. 99
Athos

DOKUMENT 16

Maku!

1. Glumov Toivo dnes vzat pod kontrolu. (Zaregistrován v 8.05)

2. Dnes dále vzati pod kontrolu:

Kaskasi Artek 18 student Teherán 7.05

Mowkey Charles 63 maritechnik Oděsa 8.25

11. 05. 99 Laborant

Je možná zvláštní, ale už si téměř nepamatuji, jaké to byly vášně, které ve mně vyvolala ohromující Laborantova zpráva. V paměti mi utkvěl jen jeden pocit - pocit, jako bych dostal absolutně neočekávanou, dokonce podlou facku - zničehonic, ze zákeřné zálohy, ve chvíli, kdy nic takového netušíte a myslíte si, že před sebou máte docela jiné věci. Děťinský pocit křivdy, dívže slzičky nekanou, to je vše, co mi uvízlo ve vzpomínkách z té možná hodiny, kterou jsem proseděl s tupě pokleslou spodní čelistí a nevidomě zíral před sebe.

Nejspíš se mi hlavou míhaly slabomyslné fráze o zradě a proradnosti. Nejspíš se mě zmocňovaly návaly zuřivosti, otrávenosti a krutého rozčarování nad tím, že jsem měl připravený pečlivě propracovaný plán dalšího postupu, ve kterém každému příslušelo jeho přísně vymezené místo, a teď ten plán najednou dostal trhlinu, která se nedala zacelit. A samozřejmě mnou zmítala trpkost, zoufalá trpkost nad ztrátou z nejhorších, nad ztrátou přítele, duchovního spřízněnce, nad ztrátou syna.

Ještě pravděpodobnější však je, že to byla jen dočasná ztráta soudnosti a chaos nikoli citů, ale jen zlomků skutečných emocí.

Potom jsem se pozvolna vzpamatoval a začal uvažovat - chladně a metodicky, protože jinak jsem za takového stavu věci uvažovat nemohl a nesměl.

Vítr bohů bouří zvedá, avšak rovněž plachty vzdouvá.

Nu a díky chladnému a metodickému uvažování jsem onoho pošmourného rána přece jen pro nového Toiva Glumova našel nové místo. A tohle nové místo mi nepřípadalo bezvýznamnější, ale naopak mnohem důležitější než to původní. Můj plán teď obsáhl i velkorysou vzdálenou perspektivu, jejímž těžištěm už nebyla obrana, ale ofenzíva.

Téhož dne jsem se spojil s Komovem a ten mi slíbil, že mě přijme už nazítří dvanáctého.

12. května mě už skutečně vítal v Prezidentově pracovně. Předložil jsem mu všechno, co jsme až do této chvíle dali dohromady. Naše debata trvala plných pět hodin. Můj plán doznal jen několik málo bezvýznamných změn a byl schválen. (Jsem dalek toho, abych přísahal, že se mi tenkrát podařilo rozptýlit Komovův skepticismus, ale je nade vši pochybnost, že se mi podařilo ho zaujmout.)

Ještě 12. května po návratu do svého doupěte jsem, jsa věren zvyklostem hontských pronikačů, proseděl několik minut s konečky prstů přitisknutými ke spánkům a meditoval o věcech nadoblačných, pak jsem si povolal Gríšu Serosovina a pověřil ho dalším úkolem. V 18.05 mi hlásil jeho splnění. Nezbývalo než čekat.

13. května ráno se Logovenko ozval.

DOKUMENT 17

Pracovní fonogram

Datum: 13. 05. 99

Hovoří: M. Kammerer, vedoucí oddělení MU; D. Logovenko, zástupce ředitele Charkovské pobočky ÚMV

Téma: * * *

Obsah: * * *

LOGOVENKO: Ahoj, Maxime, to jsem já.

KAMMERER: Zdravím tě. Co ty na to?

LOGOVENKO: Musím uznat, že to bylo navlečeno mazané.

KAMMERER: Jsem rád, žeš to ocenil.

LOGOVENKO: Že by se mi to nějak zvlášť zamlouvalo, říct nemůžu, ale na druhé straně musím uznat, že starý kamarád se projevil jako machr.

PAUZA

LOGOVENKO: Rozumím tomu tak, že by ses se mnou rád osobně setkal a otevřeně si o všem popovídal.

KAMMERER: Ano. Ale ne já. A možná ne s tebou.

LOGOVENKO: Jednat bude třeba v každém případě se mnou. Kdo to bude z vaší strany, když ne ty?

KAMMERER: Komov.

LOGOVENKO: Ohó! Takže ses nakonec odhodlal...

KAMMERER: Komov je teď můj bezprostřední šéf.

LOGOVENKO: Ach tak... Budiž. Kde a kdy?

KAMMERER: Komov si přeje, aby se tohoto jednání zúčastnil také Gorbovskij.

LOGOVENKO: Leonid Gorbovskij? Ale ten má přece smrt na jazyku...

KAMMERER: No právě. Tak ať to všechno slyší. A od tebe.

PAUZA

LOGOVENKO: Ano. Vhodná chvíle pro vážnou rozpravu zřejmě opravdu nadešla.

KAMMERER: Tak zítra v 15.00 u Gorbovského. Znáš jeho dům? Je to u Kraslavy, na břehu Daugavy.

LOGOVENKO: Dobrá, vím, kde to je. Zítra se uvidíme. Nic jiného mi nechceš?

KAMMERER: Ne. Na viděnou.

(Rozmluva probíhala od 9.02 do 9.04.)

Považuji za dosti zajímavé, že skupina Lidenové přes svou militantní důslednost na mě ani jednou nenaléhala v souvislosti s Daniilem Logovenkem. A to jsme se s Danou znali odnepaměti, od blažených let šedesátých, kdy jsem já, tehdy mladý a ďábelsky energický komkonovec, absolvoval speciální kurs psychologie při kyjevské univerzitě, v němž Daňa, tehdy mladý a ďábelsky energický metapsycholog, řídil má praktická cvičení a po večerech jsme oba svorně a se vskutku ďábelskou vynalézavostí proháněli okouzlující a ďábelsky vrtošivé mladičké Kyjevanky. Bylo zřejmé, že mě z nějakého důvodu v ročníku preferuje, rychle jsme se spřátelili a lze říct, že v prvních letech naší známosti jsme se pravidelně setkávali. Pak nás povaha naší práce rozdělila, schůzky byly stále vzácnější a od počátku osmdesátých let už jsme se nesetkávali vůbec (až na to posezení u čaje u mne doma v předvečer popisovaných událostí). V rodinném životě neměl štěstí - teď už je ostatně jasné proč. A to štěstí se mu vyhnulo i jinak, což o sobě rozhodně prohlásit nemohu.

Vcelku se dá usuzovat, že kdekdo ze seriózních badatelů, zabývajících se epochou Velkého zjevení, rád předpokládá, že moc dobře ví, kdo je to Daniil Logovenko. Jaký sebeklam! Co můžeme vědět o Newtonovi, dokonce i když si pročteme v úplnosti celé jeho dílo? Ano, Logovenko sehrál ve Velkém zjevení mimořádně důležitou úlohu. Logovenkův impuls. Logovenkův T-program. Logovenkova deklarace. Logovenkův výbor...

Ale ví někdo, jaké byly osudy Danovy manželky?

Ví někdo, jak se vlastně dostal na kursy vyšší a anomální etologie ve Splitu?

Ví někdo, proč si v šestašedesátém z amorfního stáda postgraduálních studentů za svého přítele vybral právě M.

Kammerera, energického a nadějného komkonovce?

Ví někdo, co si o Velkém zjevení myslel D. Logovenko - ne co hlásal, ne co deklaroval, ne co kázal - právě co si myslel a co v hloubi své nelidské duše prožíval?

Takových otázek je hodně. Mám za to, že na některé z nich bych byl schopen poskytnout přesnou odpověď. Kolem dalších mohu jen konstruovat domněnky. A na ty zbylé už odpovědi neexistují a nikdy existovat nebudou.

DOKUMENT 18

Informační hlášení

č. 020/99

Komkon-2

Ural-Sever

Datum: 13. 05. 99

Autor: T. Glumov, inspektor

Téma: 009 Návštěva staré dámy

Obsah: Srovnání seznamu nositelů inverze tučňáčího syndromu se seznamem Téma

Na Váš pokyn jsem ze všech dostupných pramenů sestavil seznam případů inverze tučňáčího syndromu. Celkem se jich podařilo objevit 12, přesně identifikovat pak 10. Při srovnání se seznamem T se ukázalo, že v obou soupisech figuruji tyto osoby:

1. Krivoklykov Ivan Georgijevič, 65 let, psychiatr, základna Lemboy (En 2105)
 2. Pakkala Alf-Christian, 31 let, stavební operátor, Aljašská SO, Anchorage
 3. Yo Nikka, 48 let, bižuterní designér, kombinát Iravadi, Pchjapoun
 4. Tuul Albert Oskarovič, 59 let, gastronom, místo pobytu neznámé (viz informační hlášení č. 047/99, autor S. Mtbevari).
- Procento paralelního výskytu na obou soupiskách se mi zdá překvapivě vysoké. Ještě podivuhodnější je, že A. Tuul se vyskytuje prakticky ve třech seznamech.

Považuji za nezbytné upozornit vás i na úplný seznam osob, vykazujících inverzi tučňáčího syndromu. Seznam příkládám.

T. Glumov

LEONIDŮV DŮM, KRASLAVA, LOTYŠSKO

14. KVĚTNA 99, 15.00

U Kraslavy je řeka Daugava poměrně úzká, prudká a křišťálově čistá. Proužek pláže, od níž k borovicím strmě stoupal pískovcový sráz, se žlutal suchým pískem. Na oválné sedé přistávací ploše s bílou šachovnicí, vznášející se nad vodní hladinou, se na slunci opékaly halabala zaparkované pestrobarevné flyery. Pouhé tři kousky - staromódní těžké mašiny, na jaké si potrpí snad jen starci s datem narození vězícím hluboko v minulém století.

Toivo se už už hotovil otevřít dvířka našeho glyderu, ale já ho zadržel:

»Vydrž. Počkejme ještě chvíli.«

Díval jsem se vzhůru, tam, kde korunami borovic krémově prosvítaly stěny domku a odkud po srázu klikatě sbíhalo napohled vetché schodiště z imitace stářím zešedlého dřeva. Po schodišti pomalu sestupoval kdosi v bílém - ten nemotorný, téměř krychlovitý a zřejmě velice starý člověk se křečovitě chytal rukou zábradlí, opatrně přestavuje jednu nohu k té druhé, schůdek po schůdku, a na jeho velké hladké lebce tančil sluneční odlesk. Poznal jsem ho. Byl to August-Johann Bader, výsadkář a stopař. Troska hrdinských dob.

»Počkáme, až sejde,« vysvětlil jsem Toivovi. »Nerad bych se s ním setkal.«

Odvrátil jsem se a zahledl se na druhou stranu, za řeku. Toivo se rovněž taktně zadíval jinam, a tak jsme seděli, dokud jsme nezaslechli kovové skřípění žebříčku a nedoletí k nám sípavý, trhaný dech a ještě nějaké nepřípadné zvuky, podobné potlačovaným vzlykům; potom stařec prošel kolem našeho glyderu, zašoupal podrážkami po plastiku přistávací plochy, ocitl se najednou v mém zorném poli a já mu bezděky pohlédl do tváře.

Zblízka se zdála úplně neznámá. Znetvořilo ji hoře. Ochablé tváře bezmocně visely dolů, ústa nekontrolovaně otevřená, z opuchlých očí se řinuly slzy.

Shrbený hrdina se dostrachal až k prastarému žlutozelenému flyeru, největší rachotině z oněch tří muzeálních kousků, s jakými si nesmyslnými boulemi na zádi, s nestvůrnými šterbinami čidel předpotopního autopilota, s pomačkanými boky a zašlým chrómem pák - dobelhal se ke stroji a s tlumeným supěním (či snad ještě vzlyky?) se vyškřábal do kabiny.

Dlouho se nedělo nic. Flyer dál spočíval na ploše s dvířky otevřenými dokořán a stařec uvnitř se buď před startem vzpamatovával, nebo tam prostě plakal, s lysou hlavou zhroucenou na otřískaný oválný knipl. Nakonec se hnědavá ruka, vyčnělá z bělostné manžety, natáhla ven a dvířka zabouchla. Vykopávková mašina se nečekaně lehce a naprosto nehlučně odlepila od plastiku a odklouzala nízkou nad hladinou mezi sráznými břehy někam pryč.

»To byl Bader,« vysvětlil jsem Toivovi. »Loučil se. Jdeme.«

Vystoupili jsme z glyderu a zahájili výstup po pseudodřevěném schodišti.

Cestou jsem, aniž bych se k němu otočil, Toiva důrazně vybídl:

»Hlavně se pokus potlačit emoce. Jdeš sem s hlášením. Čeká nás velmi důležitý pracovní rozhovor. Tak se soustřeď.«

»Pracovní rozhovor, to je ohromná věc,« zahučel mi do zad. »Ale mám takový dojem, že na pracovní rozhovory není teď ten pravý čas.«

»Mýlíš se. Právě teď je doba přímo ideální. A pokud jde o Badera... Na to teď nemysli. Zaměř se na naše záležitosti.«

»Dobře,« přivínil Toivo odevzdaně.

Gorbovského domek zvaný Leonidův dům byl ukázkou dokonale standardní architektury počátku století - takové typické obydlí kosmoprůzkumníků, hloubkových potápěčů a transmantiků, kterým se zastesklo po bukolice, ovšem bez stodol, chlévů a bez kuchyně, zato s energoadaptérem pro provoz osobního nulazařízení, na které měl i Gorbovskij jako člen Světové rady nárok. A všude kolem jen borovice a bujný vřes, všude vonělo prohráté chvoji a v nehybném vzduchu ospale bzučely včely.

Vyšli jsme na verandu a pohostinně otevřenými dveřmi vstoupili do domu. V salónu s pečlivě zataženými okny svítila jen nástěnná lampa vedle pohovky, na které seděl s nohou pohodlně přehozenou přes nohu nějaký muž a v tlumeném světle studoval mapu, ale mohlo to být i mentoschéma. Ten muž se jmenoval Komov.

»Buďte zdrav,« oslovil jsem ho, kdežto Toivo se jen mlčky lehce uklonil.

»Zdravíčko, zdravíčko,« odpověděl, jak se mi zdálo, trochu netrpělivě Komov. »Pojďte dál a posaďte se. On spí. Ten zpropadený Bader ho dočista utancoval... Vy jste Glumov?«

»Ano.«

Komov si ho upřeně a zvědavě prohlížel. Odkáshal jsem si a Komov sebou trhl.

»Není náhodou vaše maminka Maja Glumovová?« zeptal se.

»Ano,« odpověděl Toivo.

»Kdy si jsem měl tu čest s ní spolupracovat.«

»Ano?«

»Ano. Copak ona vám ten příběh nikdy nevyprávěla? Operace Archa...«

»Ano, ten příběh znám,« přikývl Toivo.

»Co teď vlastně maminka dělá?«

»Xenotechnologii.«

»A kde? U koho?«

»Na Sorbonně. Tuším u Savignyho.«

Komov zakýval hlavou a stále si mého mladého kolegu zaujatě prohlížel. Oči se mu leskly. Není divu, pohled na dospělého syna Maji Glumovové v něm musel probudit jisté velmi životné a nesmazatelné vzpomínky. Znovu jsem si opatrně odkáshal a Komov se okamžitě obrátil ke mně.

»Mimochodem, kdybyste cítili potřebu trochu se osvěžit... Nápoje jsou tady v baru. Budeme muset počkat. Nerad bych ho budil. Usmívá se ze sna. Asi se mu zdá něco hezkého... Čert aby vzal toho uříkaného Badera s jeho stařeckými nudlemi!«

»Co říkají lékaři?« zeptal jsem se.

»Stále totéž. Nechce žít. A na to léky nejsou... Přesněji řečeno jsou, ale on je nehodlá brát. Život už pro něj přestal být zajímavý, v tom to je. Takovým věcem my nemůžeme rozumět... Uvědomte si, že je mu už sto padesát pryč... Prosím vás, Glumove, a čím se zabývá váš otec?«

»Toho téměř nevidím,« odpověděl Toivo. »Tuším, že je teď hybridizátor. Někde na Jajle.«

»A vy sám...« nakouzl Komov další otázku, ale hned zase ustal, protože z hlubin domu se ozval slabý chraptivý hlas:

»Gennadiji! Koho to tam máte? Ať jdou dál...«

»Tak jdeme,« vybídl nás Komov a křepče vykročil.

Okna v ložnici byla dokořán. Gorbovskij ležel na pohovce, zachumlaný až po ramena do kostkovaného plédu, a zdál se nepřírozeně dlouhý, vychrtlý a k uzoufání zubožený. Tváře se propadly. Ze slavného střečovitěho nosu zbyla jen kůži potažená chrupavka, zapadlé oči hleděly do světa teskně a vyhasle. Jako by se už do něj dívat nechtěly, a dívají se jen proto, že musejí.

»Á, á, Maxík...,« zasípal vysíleně, když si uvědomil, kdo to vešel. »Jsi pořád stejný... fešák... Jsem rád, že tě vidím, moc rád...«

Nebyla to pravda. Nebyl rád, že vidí Maxíka. Neměl radost z ničeho. Dost možná se mu zdálo, že se usmívá, ale ve skutečnosti se jeho tvář poskládala do grimasy utržené zdivočlosti. Sálala z něho nekonečná, shovívavá trpělivost. Jako by si ten staříčkový muž myslel: Vida, zase někdo... ale co, nadlouho to být nemůže, určitě nakonec odejdou, jako odešli všichni před nimi, a nechají mě na pokoji...

»A kdo je ten mládenec?« zajímal se vysíleně, když se zjevným úsilím apatii přemohl.

»To je Toivo Glumov,« řekl Komov. »Komkonovec, inspektor... Už jsem vám o něm vykládal.«

»Ach ano, ano,« dostal ze sebe mdle Gorbovskij. »Vzpomínám si. O tom jste mluvil... Návštěva staré dámy... Posadíte se, Toivo, posadíte se, chlapče... Poslouchám vás...«

Toivo si sedl a tázavě na mě pohlédl.

»Vylož svůj názor na věc,« pobídl sem ho. »I s důkazy.«

Toivo spustil:

»Pokusím se tu zformulovat jednu poučku. Předem upozorňuji, že zmíněná formulace nebude moje. Doktor Bromberg k ní dospěl už před pěti lety. Na počátku osmdesátých let jistá civilizace, které budeme pro větší jednoduchost a přehlednost říkat Poutníci, zahájila aktivní progresorskou činnost na naší planetě. Jedním z hlavních cílů této činnosti je pečlivý výběr. Za pomoci velmi rozmanitých postupů Poutníci vytřídí z lidské populace takové jedince, kteří jsou z hlediska kritérií, známých bohužel jen Poutníkům samotným, vhodní... vhodní například pro kontakt. Nebo pro další druhové zdokonalení. Nebo dokonce k metamorfóze v Poutníky. Tato poutnická civilizace může přirozeně mít i další záměry, o kterých zatím nemáme představu, ale to, že se tady u nás soustředěně zabývají výběrem - to je dnes zcela očividné, alespoň pro mě a já se toto své tvrzení pokusím na místě dokázat.«

Toivo po tomto úvodu umkl. Komov z něho nespouštěl nehybný pohled. Gorbovskij působil dojmem spícího, ale jeho prsty zkřížené na hrudi se co chvíli dávaly do pohybu a vykreslovaly do vzduchu složité ornamenty. Pak najednou, s očima zavřenýma, oslovil Komova:

»Gennadiji, přines hostům něco k pití... Myslím, že je jim horko.«

Rychle jsem vstal, ale Komov mě zarazil:

»Já to přinesu,« broukl a zmizel.

»Pokračujte, můj chlapče,« pobídl Toiva zemdeně Gorbovskij.

A chlapec pokračoval. Začal tučňáčím syndromem: Poutníci za pomoci jakéhosi »síta«, vybudovaného v sektoru 41/02, patrně vyřazovali z výběru všechny, kdo trpěli latentní kosmofobií, a zároveň zjišťovali utajené kosmofily. Vyprávěl i o případu v Malé Peše: tam Poutníci za pomoci techniky evidentně nepozemského původu připravili a provedli pokus s rozdělením náhodně vybraného vzorku pozemského obyvatelstva na xenofily a xenofoby. Vyprávěl i o hnutí ve prospěch novelty. Fukamizace zřejmě buď bránila této výběrové aktivitě Poutníků, nebo v sobě skrývala nebezpečí, že by v budoucích generacích v lidstvu utlumila kvality nezbytné pro poutnické cíle, a tak neznámo jakými metodami zorganizovali a dovedli do úspěšného konce kampaň za zrušení povinného statutu této procedury. Za léta počet »vytříděných« (říkejme jim tak i nadále) neustále stoupal, což naší pozornosti nemohlo uniknout, jednou jsme na ty vytříděné případnout museli a taky jsme na jejich existenci připadli. Zmizení řady lidí v osmdesátých letech... náhlé proměny zcela fádních jedinců ve výrazné, geniální osobnosti... fantasticky disponované osoby, na něž ve svém tématu narazil Sandro Mtbevari... a nakonec existence tzv. Ústavu podivínů v Charkově, který je nepochybným centrem aktivity Poutníků, zaměřené na definitivní rozdělení kandidátů na »nepotřebné« a »vytříděné«...

»Vlastně se ani nesnaží o nějaké utajení,« líčil Toivo. »Zřejmě už se cítí natolik silní, že už se neobávají odhalení.

Možná se domnívají, že my ostatní už nejsme v stavu něco na věci změnit. Nevím... Tím jsem vlastně skončil. Chtl bych jen dodat, že jsme zatím zmapovali jen nepodstatnou část jejich činnosti na Zemi. To musíme mít neustále na zřeteli. A já na závěr považuji za svou povinnost vzdát hold doktoru Brombergovi, který už před pěti lety, prakticky bez jakýchkoli pozitivních informací, vyjmenoval téměř všechny jevy, které jsme později zjistili: vznik masových fobií, náhlé talentové exploze, a dokonce anomálie v chování zvířat, například velryb.« Otočil se ke mně. »To je vše.«

Přikývl jsem. Všichni mlčeli.

»Poutníci, Poutníci!« téměř zazpíval Gorbovskij. Ležel teď s plédem přitaženým takřka až na nos. »To jsou mi věci! Co se pamatuju, už od útlého dětství, tak se o těch Poutnících mluvilo... A vy je pro něco hrozně nemáte rád, Toivo. Proč,

chlapče?«

»Nemám rád progresory,« odušil zdrženlivě Toivo a okamžitě dodal: »Leonide Andrejeviči, vždyť já sám jsem progresorem byl...«

»Progresory nemá rád nikdo,« zabručel Gorbovskij. »Dokonce ani sami progresori...« Těžce si povzdechl a znovu zavřel oči. »Upřímně řečeno - ve vašich výkladech neshledávám žádný racionální problém. Všechno jsou to jen důvtipné interpretace, nic víc. Půjčte ty vaše materiály dejme tomu pedagogům, a ti případnou na své vlastní, neméně duchaplné interpretace. Hloubkoví potápěči by si taky našli své vysvětlení... ti mají své mýty, své Poutníky... Nezlobte se, Toivo, ale pozornost jsem zbystřil zejména po té vaší úvodní zmínce o doktoru Brombergovi...«

»Mimochodem, veškeré Brombergovy práce kolem Monokosmu zmizely...,« vklínil se do rozhovoru polohlasně Komov.

»Ale prosím vás, Geňo, takové práce samozřejmě nikdy neexistovaly!« Gorbovskij se slabě uchichtl. »Vy jste Bromberga neznal. Byl to pichlavý dědek s nebetyčnou fantazií. Když mu Maxík poslal svůj poplašený oficiální dotaz, Bromberg, který až do tohoto okamžiku o něčem podobném nikdy v životě neuvažoval, se pohodlně uhnízdil v křesle, vykulil očka na vlastní ukazovák a obratem ruky si z toho ukazováku vycucal teorii Monokosmu. Zabrало mu to jediný večer. Příští den už na celý Monokosmos ani nevzděchl... Ten se mohl pochlubit nejen bezuzdnou fantazií, ale také nevidanými znalostmi zakázaných věd, a vůbec v lebce nosil nepředstavitelné spousty nepředstavitelných analogií...« Sotva Gorbovskij skončil, Komov řekl:

»Pokud vám dobře rozumím, Glumove, tak vy tvrdíte, že na Zemi v současné době operují Poutníci, ano? Myslím jako fyzické osoby...«

»Ne,« ozval se pohotově Toivo, »to netvrdím.«

»Dobře - tak jinak, Glumove. Na Zemi žijí a pracují uvědomělí pomahači Poutníků. Ti "vytřídění", jak jim říkáte...«

»Ano.«

»Můžete nějaké jmenovat?«

»Ano. Samozřejmě s ručením do té či oné míry omezeným.«

»Tak prosím.«

»Albert Tuul. Tady máme jistotu téměř stoprocentní. Cyprian Okigbo, Martin Čžan, Far Al-Emil. Ti jsou také téměř jistí. Mohl bych uvést dalších asi deset jmen, ale v tomto případě jsou naše důkazy méně věrohodné.«

»Mluvil jste s někým z nich?«

»Myslím, že ano. V Ústavu podivínů. Řekl bych, že tam je jich hodně.«

»Tím chcete naznačit, že přesnou soustavu distinktivních znaků zatím neznáte?«

»Přesně tak. Na první pohled se ode mne nebo od vás ničím neliší. Ale příslušně poučený počítač by si s tím poradil, a se značnou spolehlivostí. Rozhodně jsem si jist, že v Ústavu podivínů je v provozu nějaké zařízení, s jehož pomocí jsou vhodní jedinci určováni naprosto neomylně.«

Komov po mně šlehl rychlým pohledem. Toivovi to neušlo a teď už rovnou zaútočil:

»Ano! A myslím si, že na nějaké ohledy teď není čas ani příležitost. Některé vymoženosti vrcholného humanismu budeme muset načas opustit. Máme před sebou progresory, tudíž se musíme zachovat progresorsky.«

»V jakém smyslu?« naklonil se prudce kupředu Komov.

»Musíme zmobilizovat celý arzenál naší operativní metodiky. Počínaje budováním agenturní sítě a konče nucenou mentoskopií, počínaje...«

Vtom se z Gorbovského úst vydral táhlý sten a my ostatní jsme k němu polekaně přiskočili. Churavému starci se však nic strašného nepříhodovalo. Ležel ve stále stejné poloze, jen grimasu strojené zdvořilosti vystřídal škleb štítivého podráždění.

»Co jste to tady upekli, do čeho mě to namáčíte?« zakňoural roztřeseným diskantem. »Jste snad dospělí lidé, a ne nějakí školáčky nebo studentíci... To se ani trochu nestydíte, vy bando nezodpovědná? Právě pro tohle nemám řeči o Poutnících rád, a neměl jsem je rád nikdy - protože vždycky končí přesně takovouhle detektivní hatmatilkou... Když už konečně pochopíte, že takové věci se jednoduše vylučují? Buď jsou Poutníci supercivilizace a pak jim do nás nic není, protože jsou to bytosti s jinými dějinami, s jinými zájmy, progresorství se rozhodně nevěnují - a vůbec, v celém vesmíru se progresorství dojemně věnuje jen naše lidstvo, protože na to má historii, protože pláče nad svou minulostí... Tu změnit nemůžeme, a tak usilujeme alespoň o to, abychom pomohli jiným, když už jsme svého času našli dost sil na to, abychom pomohli sami sobě... Odtud pramení celé naše progresorství! Kdežto Poutníci dokonce za předpokladu, že kdysi se jejich minulost podobala naší, se jí vzdálili natolik, že si ji nepamatují, stejně jako my si nepamatujeme útrapy neandrtálce, pokoušejícího se změnit kus kamene v první sekeru...« Na chvíli ustal, aby si odpočinul. »Pro supercivilizaci je každé progresorství stejně nesmyslné, jako by pro nás bylo zřizování kursů pro přípravu vesnických farářů...«

Znovu umkl a tentokrát mlčel velmi dlouho a jeho oči putovaly od jednoho hosta ke druhému. Kradmo jsem pohlédl na Toiva. Ten se střetu s pohledem starého pána vyhýbal a krčil rameny, jako by chtěl naznačit, že má v zásobě kontraargumenty slušných ráží, ale teď nepovažuje za vhodné je uplatňovat. Komov svraští husté černé obočí a mlčel také.

»E-che-che-che...« zaskřehotal Gorbovskij. »Tak přesvědčit vás se mně nepodařilo. No dobrá, přistoupíme tedy k urážkám. Když dokonce i takový zelenáč jako tady náš milý Toivo dokázal... ééé... vyčenichat ty mazané progresory, tak jací to k čertu jsou Poutníci? Přemýšlejte trochu: Snad si nemyslíte, že taková supercivilizace by nedokázala svůj program upravit tak, abyste si vůbec ničeho nevšimli? Protože jaká je to k čertu supercivilizace, když jste ji tak rychle vyčmúchali? Panstvu se spláší velryby, a tumáš, oni za to můžou Poutníci! Táhněte mi z očí a nechtě mě aspoň v klidu umřít!«

Všichni jsme vstali. Komov mi polohlasně připomněl:

»Počkejte na mě v salónu.«

Přikývl jsem.

Toivo se Gorbovskému zmateně uklonil. Stařec ho ovšem neuznal za hodna povšimnutí. Pohněvaně hleděl do stropu a pohyboval šedými rty.

Já s Toivem jsme vyklidili bojiště. Pečlivě jsem za sebou zavřel dveře a zaslechl, jak slabě mlaskla clona akustické izolace.

V salónu se Toivo okamžitě posadil na pohovku pod nástěnnou lampou, položil dlaně na pevně sevřená kolena a znehybněl. Mě si nevšímal. Měl teď jiné starosti.

(Dnes ráno jsem mu řekl:

»Půjdeš se mnou. Budeš referovat Komovovi a Gorbovskému.«

»Proč?« zeptal se ohromeně.

»Snad si nenamlouváš, že bychom se obešli bez Světové rady?«

»No dobře, ale proč já?«

»Protože já už s nimi mluvil. Teď je řada na tobě.«

»Dobře,« přikývl a stiskl rty.

Toivo Glumov byl bojovník. A nikdy neustupoval. Dal se jedině bez pardonu odrazit.)

Teď byl odražen. A já tomu zpoza rohu přihlížel.

Chvilí připomínal sochu, potom bezmyšlenkovitě prolístoval mentoschématy rozložené na nízkém stolku a počmáraná různobarevnými poznámkami lékařů. Nakonec vstal a začal s rukama založenýma za zády přecházet po temné místnosti z kouta do kouta.

V domě se rozhostilo vatové ticho. Nebylo slyšet ani hlasy z ložnice, ani šumění lesa za dokonale zataženými okny.

Toivo neslyšel dokonce ani zvuk vlastních kroků.

Po pár minutách si oči na šero zvykly. Gorbovského salón byl zatížen spartánsky. Nástěnná lampa (se stínidlem vyrobeným evidentně podomácku), velká pohovka a u ní zmíněný nizoučký stolek. Ve vzdáleném nejtmašším rohu několik sedadel zjevně nezemského původu, určených pro zjevně nezemské zadnice. V koutě naproti snad exotická dřevina, snad starožitný věšák na klobouky. To byl celý interiér, pokud nepočítáme pootevřená dvířka vestavěného domácího baru nacpaného tak, že musel ukojit opravdu libovolné chutě. Nad barem visely obrázky v průzračných pouzdrech, největší velikosti dětského skicáku.

Toivo přistoupil ke zdi a zahloubal se do obrázků. Byly to dětské kresbičky. Akvarely. Kvaše. Perokresby. Malé domečky a vedle nich obří holčičky, jinž borovice nesahají ani po kolena. Psi (nebo snad Hlaváči). Slon. Tachorg. Nějaká kosmická konstrukce - možná fantastický hvězdolet, možná hangár. Toivo si povzdychl a vrátil se na pohovku.

Po celou tu dobu jsem ho nespustil z očí.

Zrak se mi zamlžil slzami. O prohraném boji jsem už nepřemýšlel. Tam za dveřmi umíral Gorbovskij - umírala epocha, umírala živá legenda. Galaktický pilot. Výsadkář. Objevitel civilizací. Zakladatel Velkého Komkonu. Člen Světové rady. Dědeček Gorbovskij... To především - dědeček Gorbovskij! Právě dědeček! Byl jako z pohádky, vždy dobrý a vlídný, a proto měl vždycky pravdu. Žil zkrátka v epoše, kdy dobro vítězilo. »Ze všech myslitelných řešení vybírejte vždy to nejdobrotivější.« Ne nejslibnější ani nejracionalnější a v žádném případě to nejefektivnější - nejdobrotivější! Nikdy taková slova nevypustil z úst a o svých životopiscích, kteří mu je přisuzovali, se vyjadřoval velmi neuctivě, rozhodně v takových pojmech nikdy neuvažoval, a přesto právě tato okřídlená fráze vyjadřovala samu dřevň jeho života. Nu a už vůbec by se ona slova nemohla stát receptem, protože lidská добрota není zdaleka dána každému, to je stejný talent jako třeba hudební sluch nebo jasnoviectví, jenže ještě mnohem vzácnější. A plakat se Toivovi chtělo proto, že umíral nejdobrotivější z lidí. Na jeho náhrobku bude vytesáno: Byl nejdobrotivější ze všech...

Řekl bych, že Toivovy myšlenky směřovaly právě touto pěšinkou. Vše, s čím jsem perspektivně počítal, stálo na předpokladu, že Toivo uvažoval takto.

Uplynulo třiačtyřicet minut.

Dveře se náhle rozlétly. Všechno bylo jako v pohádce. Nebo jako ve filmu. Gorbovskij, v pruhovaném pyžamu nepředstavitelně dlouhý, vychrtlý a veselý, vstoupil nejistými krůčky do salónu a kostkovaný pléd, který se třásněmi zachytil za knoflík, vláčel za sebou.

»Á, ty jsi ještě tady!« pronesl s radostným zadostiučiněním, obrací se ke zkoprnělému Toivovi. »Všechno je před námi, můj chlapče! Všechno je před námi! Máš pravdu!«

Po těchto záhadných slovech potácivým krokem zamířil k nejbližšímu oknu a vytáhl roletu. Do salónu vtrhlo oslnivé světlo, my bezmocně zamžourali a Gorbovskij se opět zahleděl na Toiva, který ve vojáčkem pozoru strnul pod nástěnnou lampou. Pohlédl jsem na Komova. Ten upřímně zářil, blýskal cukrově bílými zuby a málem předl jako kocour, který zrovna žere zlatou rybkou. Vypadal na oblíbeného partáka, kterému vyšla báječná recese. Tak to taky vlastně bylo.

»To není špatné, to rozhodně není špatné,« broukal si Gorbovskij. »Dokonce výborné!«

S hlavou skloněnou ke straně se blížil k Toivovi, neomaleně si ho prohlížel od hlavy až k patě, a když došel až k němu, položil mu ruku na rameno a lehce je stiskl kostnatými prsty.

»Pevně doufám, že se na mě nezlobíš, chlapče. A já měl přece taky pravdu... A ta příkrst, to je z podráždění. Řeknu ti, že umírat, to je ta nejprotivnější zábava, jakou znám. Už si z toho nic nedělejte.«

Toivo mlčel. Samozřejmě naprosto ničemu nerozuměl. Tohle představení si vymyslel a zorganizoval Komov. Gorbovskij věděl přesně tolik, kolik mu toho Komov považoval za nutné sdělit. Uměl jsem si moc dobře představit, jaký rozhovor se mezi těmi dvěma v ložnici odehrál. Toivo Glumov ovšem nechápal nic.

Uchopil jsem ho za loket a řekl Gorbovskému:

»My odcházíme, Leonide Andrejeviči.«

Kývl na souhlas.

»Jistě, jen běžte. A děkuju. Moc jste mi pomohli. Ještě se uvidíme, a ne jednou!«

Když jsme dům opustili, Toivo se mě zeptal:

»Nemohl byste mi náhodou vysvětlit, co to všechno má znamenat?«

»To snad vidíš sám - zatím si to s umíráním rozmyslel.«

»Ale proč?«

»Nezlob se na mě, Toivo, to je dost slabomyslná otázka...«

Chvilí uvažoval a pak řekl:

»Však ji taky vyslovil slabomyslný. Chci říct, že ještě nikdy v životě jsem neměl tak živý pocit, že jsem idiot... A děkuji vám za péči a účast, Big Bagu.«

Jen jsem se ušklíbl. Mlčky jsme po schodišti sbíhali k přistávací plošině. Zezdola proti nám kráčel nějaký muž. Byl to zástupce ředitele Charkovské pobočky ÚMV Daniil Logovenko, celý zruřovělý a moc a moc ustaraný.

»Zdravím tě,« řekl mi. »Nejdu moc pozdě?«

»Moc pozdě ne. Jsi očekáván.«

A vtom Logovenko s tím nejspiklenečtější výrazem ve tváři, jakého byl mocen, mrkl na Toiva Glumova a pokračoval ve výstupu, tentokrát už o poznání rychleji. Toivo se nespokojeně zaškaradil a ohlédl se za ním.

DOKUMENT 19

DŮVĚRNÉ!

Jen pro členy předsednictva Světové rady

Výt. č. 115

Obsah: Záznam rozhovoru konaného v Leonidově domě (Kraslava, Lotyšsko) 14. 05. 99

Hovoří: L. Gorbovskij, člen Světové rady G. Komov, člen Světové rady, dočasně pověřený funkcí prezidenta sekce Ural-Sever Komkonu-2

D. Logovenko, zást. ředitele Charkovské pobočky ÚMV

KOMOV: To znamená, že od normálního člověka se fakticky ničím nelišíte?

LOGOVENKO: Rozdíl je obrovský, ale... Ted', když sedím tady a mluvím s vámi, liším se od vás jen vědomím, že jsem jiný než vy. To je jedna z mých možných úrovní, mimochodem dosti únavná. Mám s tím jistě obtíže, ale už jsem si zvykl, zatímco většina z nás odvykla definitivně a navždy... Nu a na zmíněné úrovni lze rozdíly zjistit jen s pomocí speciální aparatury.

KOMOV: Chcete říct, že na jiných úrovních...

LOGOVENKO: Ano, na jiných úrovních je vše jiné. Jiný intelekt, jiné fyziologické funkce... dokonce jiná podoba...

KOMOV: A na těch jiných úrovních už nejste lidé?

LOGOVENKO: My vůbec nejsme lidé! Nenechte se mást tím, že jsme se zrodili z člověka díky jinému člověku...

GORBOVSKIJ: Prosím za prominutí, Daniile Alexandroviči, ale nemohl byste nám to celé nějak ilustrovat... Pochopte mě správně, rozhodně bych se vás nechtěl dotknout, ale zatím... zatím jsou to všechno jen slova... Co vy na to? Nějakou jinou úroveň byste nám předvést nemohl pokud by vám to samozřejmě nepůsobilo nějaké problémy? Co vy na to?

LOGOVENKO (s lehkým úsměškem): Ale prosím...

(Ozývají se tlumené zvuky, připomínající svištivý trylek, čísi nesrozumitelné mručení a cinkot rozbíjeného skla.)

LOGOVENKO: Promiňte, myslel jsem, že je nerozbitná.

(Asi desetivteřinová pauza.)

LOGOVENKO: Je to on?

GORBOVSKIJ: Ne... řekl bych... Ale ne, nene, to není on. Táhleten, ten, co stojí na okně.

LOGOVENKO: Okamžik...

GORBOVSKIJ: Stačí, nenamáhejte se, přesvědčil jste mě. Děkuji.

KOMOV: Vůbec nechápu, co se tu stalo. To je nějaké kouzlo... Řekl bych...

(Po dalších 12 minut 23 sekund je záznam hluchý.)

LOGOVENKO: ...cela jiný.

KOMOV: Dejme tomu, ale co s tím má společného fukamizace?

LOGOVENKO: Odjišťování hypothalamu vede k destrukci třetí impulsní soustavy. To jsme nemohli dopustit, přinejmenším do chvíle, než jsme se ji naučili obnovovat.

KOMOV: A tak jste uspořádali kampaň za zavedení novely...

LOGOVENKO: Pokud se nemýlím, tu kampaň jste uspořádali vy. Z naší iniciativy, samozřejmě.

KOMOV: A »tučňáčí syndrom«?

LOGOVENKO: Ted' vám nerozumím.

KOMOV: Mám na mysli ty fobie, které jste vyvolávali svými pokusy... kosmofobie, xenofobie...

LOGOVENKO: Aha, už jsme doma. Inu, existuje několik různých metodik a postupů, jak v člověku odhalit třetí impulsní soustavu. Já sám jsem přístrojář, ale někteří moji kolegové...

KOMOV: Takže to je vaše práce!

LOGOVENKO: No to se rozumí. Uvědomte si, že je nás velmi málo a svou rasu utváříme vlastníma rukama, právě teď,

takřikajíc za pochodu. Připouštím, že některé naše kroky vám mohou připadat amorální, dokonce kruté... ale na druhé straně musíte uznat, že jsme se ani jednou nedopustili činů s nezvratnými důsledky.

KOMOV: Snad. Pokud nepočítáme ty velryby.

LOGOVENKO: Tak to pardon. Žádné snad, ale skutečně. Protože pokud jde o kytovce...

(Po další 2 minuty 12 sekund je záznam hluchý.)

KOMOV: ...mě nezajímalo. Snad jste si již povšiml, Leonide Andrejeviči, že naši chlapci sice kráčeli po nesprávné cestě, ale ve všem s výjimkou globální interpretace měli nakonec pravdu.

LOGOVENKO: Proč s výjimkou globální interpretace? Nevím, kdo jsou to ti »vaši chlapci«, ale Maxim Kammerer si naši existenci spočítal naprosto přesně. Zatím jsem nezjistil, jak se mu dostal do rukou seznam našich lidenů, které jsme aktivizovali v posledních třech letech...

GORBOVSKIJ: Promiňte prosím - řekl jste lidenů?

LOGOVENKO: Zatím jsme se ještě nedohodli na jednotném názvu. Většina našich užívá pojmu metahom, tedy »za-člověk«. Jiní dávají přednost výrazu mizit. Já se zasazuji za termín liden, lidenové. Za prvé to koresponduje se slovanským lidé, lid a podobně a za druhé se jedním z prvních lidenů stal náš Adam - Pavel Lidenov. Navíc existuje velmi příbuzný položertovný pojem homo ludens...

KOMOV: Člověk hravý...

LOGOVENKO: Ano, člověk hravý. Ale je tu také trochu tvrdší slovní hříčka - z našeho lidenové lze vytvořit anagram nelidové. Takhle už si taky někdo zažertoval... Ale abychom neodbočovali, Maxim seznam lidenů získal, velmi obratně mi ho naservíroval a dal mi tak na srozuměnou, že už pro vás nejsme tajemstvím. Upřímně řečeno to pro mě byla úleva. Byl to totiž přímý popud pro zásadní jednání. Vždyť já už měsíc cítil na svém tepu něčí ruku, snažil jsem se Maxima vyhmátnout...

KOMOV: Myšlenky tedy čist neumíte. Přestože třeba rideři...

(Po dalších 9 minut 44 sekund je záznam hluchý.)

LOGOVENKO: ...překážet. A nejen proto. Domnívali jsme se, že to musíme udržovat v tajnosti především ve vašem zájmu, v zájmu lidstva. Byl bych rád, kdybychom si v této otázce udělali opravdu jasno. My nejsme lidé. My jsme lidenové. Nenechte se mýlit. My nejsme výsledek biologické evoluce. Vznikli jsme, protože lidstvo dosáhlo určitého stupně sociotechnologické organizace. Třetí impulsní soustavu by bývalo bylo možné v lidském organismu odhalit už před sto lety, ovšem aktivizovat jsme ji mohli až počátkem tohoto století, a udržet lideny na strmé spirále psychofyziologického vývoje, provést ho všemi úrovněmi až do konečného stadia... tedy, řečeno vaší terminologií, vychovat lideny, to je myslitelné teprve pár posledních let...

GORBOVSKIJ: Okamžik, okamžik! Znamená to snad, že ona třetí impulsní soustava je přítomna v každém lidském organismu?

LOGOVENKO: To bohužel ne, Leonide Andrejeviči. A to je ta největší tragédie. Třetí impulsní soustava se vyskytuje s pravděpodobností jedna ku sto tisícům. Zatím nevíme, odkud a jak se tu vzala. Nejspíš je to výsledek nějaké prastaré mutace.

KOMOV: Jedna stotisícina - to při přepočtu na naše miliardy zase není tak málo... Takže rozkol, jestli tomu dobře rozumím?

LOGOVENKO: Ano. A proto to utajování. Byl bych rád, abyste mi správně rozuměli. Devadesáti procentům lidenů jsou další osudy lidstva a lidstvo lhostejné, nezajímají se o ně. Ale je tu také skupina takových jako já. Nechceme zapomenout, že jsme krev vaší krve, že máme společnou kolébku, a už řadu let si lámeme hlavy tím, jak důsledky tohoto nevyhnutelného rozkolu zmírnit... Uvědomte si, že fakticky se lidstvo štěpí na vyšší a nižší rasu. Lze si vůbec představit něco odpornějšího? Ta analogie je přirozeně povrchní a v zásadě nesprávná, ale před pocitem ponížení při myšlence, že jeden z vás unikl daleko kupředu, za hranici, která je pro sto tisíc dalších nepřekonatelná, se nikam neschováte. A ten jeden se zase nikam neschová před neodbytným pocitem viny, která vinou není. Mimochodem, nejhorší na tom je, že rozkol rozděluje rodiny, přátele...

KOMOV: Takže metahom zpřetrhává všechny tradiční vazby?

LOGOVENKO: To je velice individuální. A není to tak jednoduché, jak si představujete. Nejtypičtější vztah lideny k člověku je vztah velmi zkušeného a věčně zaměstnaného dospělého k sympatickému, ale nesnesitelně otravnému capartovi. A teď si tento základní model aplikujte na dvojice: liden a jeho otec, liden a jeho nejlepší kamarád, liden a jeho učitel...

GORBOVSKIJ: Liden a jeho přítelkyně...

LOGOVENKO: To už jsou tragédie, Leonide Andrejeviči, ty nejotřesnější tragédie.

KOMOV: Vidím, že si problém berete opravdu k srdci. Nebylo by pak jednodušší celé to vaše snažení zastavit? To přece musí být ve vašich rukou...

LOGOVENKO: A nemyslíte si, že by to bylo amorální?

KOMOV: A nemyslíte si vy, že je amorální uvrhnout celé lidstvo do stavu šoku? Vytvářet v psychologii mas všeobíhající komplex méněcennosti, postavit mládež před fakt konečnosti jejich aspirací?

LOGOVENKO: Proto jsem za vámi přišel abychom společně hledali východisko.

KOMOV: Východisko je jediné. Musíte opustit Zemi.

LOGOVENKO: Opuštěte, kdo musí opustit Zemi?

KOMOV: Vy, metahomové.

LOGOVENKO: Gennadiji, já znovu opakuji, že většina lidenů na Zemi nežije. Celý jejich život, veškeré jejich zájmy jsou orientovány mimo Zemi. Vy přece také netrávíte celý život v posteli! Trvale jsou se Zemí spjaty jen porodní báby mého typu a homopsychologové... a pak ještě několik desítek nejnešťastnějších z nás, kteří se nedokážou odtrhnout od

rodin a od svých lásek...

GORBOVSKIJ: Aha!

LOGOVENKO: Co jste říkal?

GORBOVSKIJ: Nic, nic, jen vás pozorně poslouchám.

KOMOV: Vy nám tedy chcete naznačit, že zájmy metahomů a pozemšťanů se v podstatě nekříží, že?

LOGOVENKO: Ano.

KOMOV: Je možná nějaká spolupráce?

LOGOVENKO: V jaké oblasti?

KOMOV: To byste měl vědět spíš vy.

LOGOVENKO: Obávám se, že vy nám užiteční být nemůžete. Nu a pokud jde o nás... Víte, znám jeden takový starý vtip. Za těchto okolností zní sice trochu krutě, ale já ho přesto řeknu: Medvěda sice lze naučit jízdu na kole, ale bude z toho mít nějaké potěšení či užitek? Jen se probiha nezlobte a neurážíte. Vy sám jste přece řekl - naše zájmy se nikde nekříží. (Pauza.) Samozřejmě, kdyby mělo dojít k situaci, že Země a lidstvu bude hrozit nějaké nebezpečí, přispěcháme vám bez přemýšlení na pomoc a vynaložíme všechny své schopnosti a síly.

KOMOV: I za to zaplat' pánbůh.

(Dlouhá pauza, je slyšet, jak bublá kapalina a cinká sklo o sklo, tiché doušky, tlumené supění.)

GORBOVSKIJ: Inu ano, tohle je vážná výzva pro náš historický optimismus. Ale když se nad tím zamyslíme, tak lidstvo zvedalo i hroznější rukavice. A pak - já vám asi nerozumím, Geňo. Právě vy jste přece před časem tak vášnivě horoval pro vertikální pokrok. Tak prosím, tady ho máte, ten váš vertikální pokrok! V té nejčistší podobě! Lidstvo, které se rozlilo po kvetoucí pláni pod jasnými nebesy, se dere vzhůru. Samozřejmě ne hromadně, ale nechápu, proč vás to tak rmoutí... Takhle to bylo vždycky. A patrně to tak vždycky bude... Lidstvo se k budoucnosti vždy pnulo výhonky svých nejlepších reprezentantů. Géniové byli vždycky naší pýchou, a přitom jsme nehořekovali, že zrovna my k nim nepatříme. A to, co se nám on snaží namluvit - že není člověk, ale liden - to je otázka čistě terminologická... Stejně jste lidé, navíc pozemšťané, tomu nikam neuniknete.

KOMOV: Leonide Andrejeviči, vy mě tou svou lehkomyšlností někdy prostě zarážíte. Tohle je opravdu rozkol!

Chápete? Rozkol! A vy mi tu s prominutím plácáte nějaká spanilomyslná kázáníčka!

GORBOVSKIJ: A vy jste mi taky horká hlava, milánku. Samozřejmě že je to rozkol! Jenom by mě zajímalo, jestli už jste někdy viděl nějaký pokrok bez rozkolu. Jestli jste někdy viděl nějaký pokrok bez stresů, trpkosti a pocitu ponížení. Bez těch, co pokročí daleko kupředu, a těch, kteří zůstanou vzadu...

KOMOV: Ale jistě, jak jinak! »A ty, co zdupou mě a zničí, uvítám hymnou oslavnou...«

GORBOVSKIJ: Řekl bych, že víc by se hodilo něco jako... ééé... »A ty, kteří mě předstihují, provázím hymnou oslavnou!«

LOGOVENKO: Když dovolíte, Gennadiji Jurjeviči, pokusím se vás utěšit. Máme velmi vážné důvody k předpokladu, že tento rozkol zdaleka není poslední. Kromě třetí impulsní soustavy jsme v organismu druhu homo sapiens objevili také čtvrtou nízkofrekvenční, a teď už i pátou... zatím nepojmenovanou. Co by mohla znamenat iniciace těchto soustav, to zatím ani my - ani my! - nejsme s to domyslet. Ale nedosti na tom. Rozkol už se rysuje i mezi námi, přímo v našich řadách. Je to nevyhnutelné. Jako monzunové lijáky. (Pauza.) Co se dá dělat? Za sebou máme šest vědeckotechnických revolucí, dvě technologické kontrarevoluce, dvě gnoseologické krize - takže než se nadějete, prosadí si evoluce své...

GORBOVSKIJ: No právě. Kdybychom pěkně seděli na zadku jako Leonidaňé nebo Tagofaňé, žili bychom si jako v bavlnce. Co nás to popadlo, nechat se zlákat zrovna technologií!

KOMOV: To je všechno moc pěkné, ale stejně - co to je, ten váš metahom? Jaké jsou jeho základní cíle? Jaké podněty uznává? Jaké má zájmy? Nebo je to snad tajemství?

LOGOVENKO: V žádném případě...

(Tady záznam prakticky končí, protože po zbývajících 34 minuty 11 sekund beznadějně mlčí.) 15.05.99

Zpracoval M. Kammerer

Dnes se při té vzpomínce maně zastydím, ale všechny poslední dny jsem tenkrát prožil ve stavu blízkém euforii. Bylo to, jako by najednou ustalo nesnesitelné fyzické vypětí. Něco podobného zřejmě zakoušel Sisyfos, když mu kámen konečně vyklouzl z rukou a jemu se dostávalo blažené možnosti alespoň chvíli posedět na vrcholu, než zase všechno začne znovu.

Každý pozemšťan se s Velkým zjevením vyrovnával po svém. Ale ať se na místě propadnu, jestli jsem na tom já nebyl přece jen hůř než kdokoli jiný.

Ted', když jsem si vše výše uvedené ještě jednou přečetl, přepadla mě obava, že mé strážně způsobené Velkým zjevením by mohly být nesprávně pochopeny. Může vzniknout dojem, jako bych se strachoval o osudy lidstva. Beze strachu se to pochopitelně neobešlo - vždyť tenkrát jsem o lidenech nevěděl nic vyjma toho, že existují. Takže strach tu samosebou byl. A taky krátké panické myšlené skřeky: »No, a doskákali jsme!« A pocit katastroficky překotného zvratu, manévru, kdy máte pocit, že kormidlo neudržíte a poženete se neznámo kam, bezmocní jako divoch za zemětřesení... Ale tomu všemu přece jen vévodilo ponížující vědomí profesionální nezpůsobilosti: Tohle nám uteklo! Proklouzlo mezi prsty! Frnklo před nosem! A dobře nám tak, žabařům...

A najednou to všechno opadlo. Mimochodem vůbec ne proto, že Logovenko mě alespoň v něčem přesvědčil a v něco donutil uvěřit. Jde o něco docela jiného.

Na pocit profesionálního nezdaru jsem si za šest neděl zvykl (»Muka svědomí jsou nesnesitelná« - to je jeden z malých a nepřijemných objevů, jichž se člověk dobírá s přibývajícím věkem.)

Kormidlo mi z rukou nic nevyrvало - přenechal jsem je jiným - a dokonce jsem si se značnou dávkou nezúčastněnosti

uvědomoval, že Komov jako obvykle příliš dramatizuje, kdežto Leonid Andrejevič je si, věren své přirozenosti, až příliš jistý šťastným koncem každého kataklyzmatu...

Znovu jsem se ocitl na svém místě a znovu mě opanovaly navyklé starosti, například jak zorganizovat stálý a dostatečně koncentrovaný přísun informací pro ty, jejichž posláním je rozhodovat.

Patnáctého večer jsem od Komova dostal pokyn, abych jednal podle vlastního uvážení.

Šestnáctého ráno jsem si k sobě pozval Toiva Glumova. Bez jakýchkoli vysvětlivek a předeher jsem mu dal přečíst záznam debaty v Leonidově domě a za pozornost stojí, že úspěchem tohoto tahu jsem si byl prakticky jistý.

Proč bych taky pochyboval?

DOKUMENT 20

Pracovní fonogram

Datum: 16. 05. 99

Hovoří: M. Kammerer, vedoucí oddělení MU; T. Glumov, inspektor

Téma: * * *

Obsah: * * *

GLUMOV: Co bylo v těch hluchých pasážích?

KAMMERER: Bravo! Ty máš ale náuru, kluku ušatá. Když jsem pochopil, co se stalo, půl hodiny jsem málem běhal po stropě!

GLUMOV: Tak co tam bylo?

KAMMERER: Nevíme.

GLUMOV: Nerozumím. Jak to, že nevíme?

KAMMERER: Jednoduše. Komov ani Gorbovskij si to nepamatují. Vůbec si nejsou nějakých pauz vědomi. A restaurovat fonogram není možné. To není vymazáno, to je dokonale zničeno. V příslušných místech záznamové mřížky je zcela destruována molekulární struktura materiálu.

GLUMOV: Zvláštní způsob, jak vést jednání.

KAMMERER: Na to si budeme muset zvyknout.

PAUZA

GLUMOV: A co teď?

KAMMERER: Zatím toho víme příliš málo. Přísně vzato se rýsují jen dvě možnosti. Buď se soužití s nimi naučíme, nebo nenaučíme.

GLUMOV: Je tu ještě třetí možnost.

KAMMERER: Klid, chlapče. Třetí možnost neexistuje.

GLUMOV: Existuje! Oni se s námi taky nemalují!

KAMMERER: To ještě není důvod.

GLUMOV: To je důvod! Oni se taky Světové rady na nic neptali. A už léta si tu klidně proměňují lidi v nelidi! Provádějí na lidech experimenty! A dokonce i teď, když už jsou odhaleni, si klidně přijdou na jednání a dovolí si...

KAMMERER (přerušuje ho): To, co chceš navrhnout, se dá provést buď otevřeně, a pak se celé lidstvo stane svědkem vpravdě odporného násilí; anebo potají, hnusně, za zády veřejného mínění...

GLUMOV (nenechává ho domluvit): To jsou jen slova! Podstatné přece je, že lidstvo nemůže být kulturou a zároveň inkubátorem pro pěstování nelidí, a už vůbec se nesmí stát polygonem pro ty jejich zatracené pokusy. Promiňte, Big Bagu, ale dopustil jste se chyby. Do téhle záležitosti jste neměl zasvěcovat ani Komova, ani Gorbovského. Dostal jste se do trapné situace. Tohle je věc Komkonu-2 a je v naší kompetenci. Myslím, že ještě není pozdě. Obtěžkejme své duše tímto hříchem.

KAMMERER: Kde se v tobě propána bere ta xenofobie? To přece nejsou Poutníci, to nejsou progresori, které tolik nenávidíš...

GLUMOV: Mám takový dojem, že tihle jsou ještě horší než progresori. Jsou to odpadlíci. Paraziti. Něco jako vosy, které ukládají vajíčka do housenek...

PAUZA

KAMMERER: Jen mluv, mluv. Potřebuješ se vymluvit.

GLUMOV: Už nic neřeknu. Nemá to cenu. Pět let na tom pod vaším vedením dělám a pět let se potácím jako slepé štěně... Snad byste mi aspoň mohl říct, kdy jste na to přišel? Kdy jste pochopil, že to nejsou Poutníci? Před půl rokem? Před osmi měsíci?

KAMMERER: Před sedmi týdny.

GLUMOV: Na tom nesejde... V každém případě jsou to už skoro dva měsíce. Chápu, měl jste své důvody, nechtěl jste mě zasvěcovat do všech detailů, ale jak jste mi mohl zatajit, že se změnil objekt našeho pátrání? Jak jste si mohl dovolit mě nutit, abych ze sebe dělal takového kreténa? Abych se jako kretén choval před Gorbovským a Komovem... Já vidím rudě, sotva si na to vzpomenu!

KAMMERER: A jsi ochoten připustit, že jsem k tomu nějaký důvod měl?

GLUMOV: Jsem. Ale tím se mi neuleví. Já ten důvod neznám a ani v nejdívočejší fantazii si ho neumím představit... A ve vaší tváři rozhodně nečtu, že byste se chystal mi ho sdělit. Ne, Big Bagu, čeho je moc, toho je příliš. Pro práci u vás se nehodím. Propusťte mě, stejně odejdu.

PAUZA

KAMMERER: Pravdu jsem ti říct nemohl. Nejdřív proto, že jsem nevěděl, co si s ní počít. Závorka: To nevím ani teď,

ale veškerá tíha rozhodování klesla na jiná bedra. Závorku uzavřít.

GLUMOV: Přede mnou se ospravedlňovat nemusíte, Big Bagu.

KAMMERER: Mlč. Ty mě stejně nenaštveš. Máš hodně rád pravdu, vid'š? Tak ji tedy budeš znát. A celou.

PAUZA

KAMMERER: Pak jsem tě poslal do Ústavu podivínů a zase jsem musel čekat...

GLUMOV (nemůže vydržet): Co s tím má společného...

KAMMERER (přerušuje): Prosil jsem tě, abys mlčel. Sdělovat pravdu není snadné, Toivo. Ne pravdu vykřikovat, jak se to rádo dělává v mládí, ale servírovat ji takovému jako ty... mladému, sebejistému, vševědoucímu a všechno chápajícímu... Mlč a poslouvej.

PAUZA

KAMMERER: Pak jsem dostal vytouženou informaci z ústavu. A ta mě doslova srazila na kolena. Já si myslel, že je to jen rutinní ostrážitost, a místo toho... Podívej se - teď jsi právě dočetl ten záznam. Nepřipadalo ti na něm něco zvláštní...?

GLUMOV: Na něčem takovém je zvláštní všechno...

KAMMERER: Tak dobrá, pusť si to znovu. přečti si to celé ještě jednou, ale pozorně, od samého začátku, od hlavičky. Tak co?

PAUZA

GLUMOV: »Jen pro členy předsednictva«... Jak tomu mám rozumět?

KAMMERER: No! Přemýšlej trochu!

GLUMOV: Dal jste mi přečíst dokument s nejvyšším stupněm utajení... Proč?

KAMMERER (pomalu a málem vemlouvavě): Jak jsi zjistil, že v tom textu jsou dost rozsáhlé mezery? No vidíš, a ve mně ještě pořád doutná jiskřerka naděje, že jednou, až přijde tvůj čas, tak mi ty mezery ze starého přátelství vyplníš.

DLOUHÁ PAUZA

KAMMERER: Takhle tedy vypadá celá pravda. V té části, která se týká tebe. Jakmile jsem zjistil že Ústav podivínů se zabývá systematickým tříděním lidí, okamžitě jsem vás tam všechny vyslal, jednoho po druhém, pod všelijakými idiotskými záminkami. Pro mě to bylo elementární bezpečnostní opatření, rozumíš? Abych protivníkovi neponechal ani nejmenší šanci. Abych měl jistotu... Ale ne, jist jsem si byl i beztak... Jen jsem potřeboval spolehlivě vědět, že mezi mými spolupracovníky jsou jen lidé...

PAUZA

KAMMERER: Mají tam takový agregát... údajně ke zjišťování »podivínů«. Jejich jednotkou projde každý návštěvník ústavu. Ve skutečnosti ovšem jednotka pátrá po takzvaném mentogramovém T-zlomu, čili po Logovenkově impulsu. Když má člověk třetí impulsní soustavu příhodnou pro iniciaci, v jeho mentogramu se objeví tenhle zlom. No a ty ten zlom máš.

DLOUHÁ PAUZA

GLUMOV: Ale to je blbost, Big Bagu.

PAUZA

GLUMOV: Tahají vás za nos!

PAUZA

GLUMOV: Je to provokace! Prostě mě chtějí vyšachovat ze hry. Zřejmě jsem narazil na něco důležitého, i když zatím netuším, co přesně to je, a oni mě chtějí uklidit... To je přece jasné jako facka!

PAUZA

GLUMOV: Vy mě znáte od dětství! Absolvoval jsem tisíce lékařských prohlídek - já jsem obyčejný člověk! Nevěřte jim, Big Bagu! Kdo vám dodává tyhle informace? Ale ne, na jméno se ptát nebudu... Jen uvažte, jak to ten člověk může všechno vědět? A on sám bude nejspíš jeden z těch... Jak mu můžete věřit? (Křičí.) O mě nejde! Stejně odejdu! Jenže přesně touhle metodou vám klidně bez jediného výstřelu vykosí celý Komkon. Na to jste nemyslel?

PAUZA

GLUMOV (vyhaslým hlasem): Co mám dělat, co já mám teď dělat? Vy už jste to nejspíš vymyslel co?

KAMMERER: Poslouvej mě pozorně. Nemusíš si to tak brát. Zatím se ještě nic strašného nestalo. A proč tak křičíš, jako už by se k tobě »se šklebem odporným a s nožem v ruce hnali«? Všechno je koneckonců v tvých rukou. Když nebudeš chtít, všechno zůstane tak, jak je.

GLUMOV: Jak to můžete vědět?

KAMMERER: Ale já přece nic nevím. Vím přesně tolik co ty. Právě jsi to dočetl... Třetí impulsní - to je jen latentní potence, kterou je nutno aktivizovat... teprve pak začíná to... stoupání z úrovně na úroveň... Rád bych věděl, jak by s tebou něco takového provedli bez tvého vědomí.

PAUZA

GLUMOV: Ano, no ano! (Hystericky se směje.) Vy jste mi ale nahnal strachu, šéfe!

KAMMERER: Prostě ti to hned nedošlo.

GLUMOV: Nebudu to komplikovat a uteču! A pak ať si mě hledají! A kdyby mě náhodou našli a chtěli otravovat... Vyřídíte jim, že to bych jim neradil...

KAMMERER: Pochybuju, že by se o tom zrovna se mnou chtěli bavit.

GLUMOV: Co tím myslíte?

KAMMERER: To máš tak, my pro ně nejsme žádná autorita. My ostatní si teď musíme zvykat na zcela novou situaci.

Dnes to nejsme my, kdo určuje, kdy a o čem se bude rokovat. Úplně jsme nad událostmi ztratili kontrolu. Jistě souhlasíš, že tohle je věc nebyvalá! U nás na Zemi, přímo mezi námi, působí síla... ačkoli, jaká síla, to je velesíla! A my o

ní nemáme ponětí. Nevíme nic. Přesněji řečeno, víme jen tolik, kolik nám ta síla vědět povolí, což je, jak jistě uznáš, snad ještě horší než nevědět nic. Nepříjemné, co? Ne, ne, špatného o těch lidech zatím nemohu říct také nic, ovšem totéž platí pro jejich případné dobré stránky.

PAUZA

KAMMERER: Vědí o nás všechno, kdežto my o nich ani to nejmenší. To je pokořující. Každý z nás, kdo se s tímhle problémem dostane do styku, si především připadá těžce pokořen... Například teď musíme dva členy Světové rady podrobit hloubkové mentoskopii jen proto, abychom se pokusili rekonstruovat, o čem se mluvilo během historického jednání v Leonidově domě... Uvědom si, že ani členové Světové rady, ani my si tu mentoskopii nepřejeme, všechny nás ponižuje, ale co se dá dělat, zkusit to musíme, i když ti asi nemá smysl vykládat, že šance na úspěch jsou horší než problematické...

GLUMOV: Snad mezi nimi máte nějakou vlastní agenturu...

KAMMERER: Já bych tomu neřikal »mezi nimi«, spíš kolem nich. »Mezi nimi« - to je sen. Obávám se, že nesplnitelný... Komu z nich by se chtělo pomáhat nám? Co těm je po nás? Co tomu říkáš, Toivo?

DLOUHÁ PAUZA

GLUMOV: Ne, Maxime. Já nechci. Všechno chápu, ale NECHCI!

KAMMERER: Bojiš se?

GLUMOV: Nevím. Jenže se na vás nechci dívat svrchu. Já si nepřeju, aby mi lidé, jichž si vážím a které mám rád, připadali jako děti. Všechno jsem pochopil. Vy doufáte, že vše lidské mi zůstane... Možná dokonce máte všechny důvody v to doufat. Ale já nechci riskovat. Nechci!

PAUZA

KAMMERER: No, co se dá dělat... Koneckonců je to chvályhodné.

O úspěchu tohoto tahu jsem nepochyboval. Mýlil jsem se.

Přece jen jsem tě znal špatně, Toivo Glumove, můj chlapče. Připadals mi tvrdší, okoralejší, fanatičtější, či jak to říct.

A nakonec pár slov o skutečném poslání těchto pamětí.

Můj čtenář, který měl to potěšení seznámit se s knihou Patero životopisů století, už zřejmě pochopil, že ono poslání spočívá ve snaze vyvrátit senzační hypotézu P. Soroky a E. Browna, že Toivo Glumov se stal předmětem zájmu lidenů už jako progresor na Gigandě, a ti v něm zjistili svého člověka. Pak ho - už tenkrát - proměnili v lidena, transponovali na patřičnou úroveň a nasadili ke mně do Komkonu-2, snad ani ne jako špicla, spíš jako dezinformátora a dezinterpretátora. Podle této hypotézy se měl Toivo celých pět let zabývat jenom tím, že v Komkonu rozdmýčával protipoutnickou hysterii a vykládal každý nesprávný krok, každý omyl, každou nedbalost lidenů jako projev aktivity nenáviděné mimozemské supercivilizace. Pět let údajně vodil celé vedení Komkonu-2 za nos, především přirozeně svého šéfa a dobrodince Maxima Kammerera. Když se pak lideny přece jen podařilo odhalit, sehrál důvěřivému Big Bagovi poslední srdceryvnou frašku a vypadl ze hry.

Předpokládám, že každý nezaujatý čtenář, který prozatím není obeznámen s plody intelektuální ekvilibristiky pánů Soroky a Browna a dočetl můj text až do tohoto místa, pokrčí teď rameny a řekne si: »Co je to za nesmysly, to by přece odporovalo naprosto všemu, co jsem až doposud přečetl...« V případě čtenáře zaujatého, tedy znajícího Toiva už z Patera životopisů, mohu poradit jen jedno: vynasnažte se nazírat tyto paměti střízlivě, nemělo by smysl znovu jítřit problém lidenů, který do dnešního dne přece jen už trochu vyčíchl.

Není sporu o tom, že historiografie Velkého zjevení trpí mnoha bílými místy, ale já se vši odpovědností tvrdím, že s Toivem Glumovem nemají tato bílá místa nic společného. A se vši odpovědností prohlašuji, že veškeré rafinované myšlenkové stavby P. Soroky a E. Browna, to jsou jen lehkomyšlné bajky, další pokus poškrábat se pravou rukou za levým uchem skrz levé koleno.

A ještě tu máme tu »poslední srdceryvnou frašku«. Dnes je mi líto jen jednoho a jen jedno si do dnešního dne vyčítám. Já starý tlustokožec jsem tehdy nepochopil a nedokázal předvídat, že Toiva Glumova vidím naposledy.

DOKUMENT 21

Sverdlovsk, Topol 11, byt 9716

M. Kammererovi

Big Bagu!

Dnes mě navštívil Logovenko. Naše rozmluva trvala od 12.15 do 14.05. Logovenko byl velmi výmluvný a přesvědčivý. Podstata problému: Všechno ani zdaleka není tak jednoduché, jak by se nám mohlo zdát. Například tvrdí, že období stacionárního vývoje končí a blíží se doba otřesů (biosociálních a psychosociálních). Hlavním úkolem lidenů ve vztahu k lidstvu je tudíž stát na stráži - »nad propastí v žitě«, tak to řekl. V současné době na Zemi i ve vesmíru žije a hraje si 432 lidenů. Mně navrhuji, abych se stal 433., za kterýmžto účelem se mám pozítří 20. května v 10.00 dostavit do Charkova.

Nepřítel lidského rodu ve mně mi našeptává, že jen naprostý idiot je schopen zřít se příležitosti získat superinteligenci a moc nad vesmírem. Tento šepot se mi daří přehlušovat bez zvláštního úsilí, protože, jak je Vám dobře známo, nejsem ambiciózní a elita je mi proti mysli v jakékoli podobě. A vždy byla. Nechci Vám tajit, že dojem z naší poslední debaty mi do srdce zapadl mnohem spolehlivěji, než bych si býval sám přál. Je krajně nepříjemné cítit se jako dezertér a odpadlík. S volbou bych neváhal ani na okamžik, ale jedno vím naprosto přesně: Jakmile ve mně vyvolají tu lidskou metamorfózu, nic (NIC!) lidského ve mně nezůstane. Přiznejte se, že v hloubi duše si myslíte totéž.

Do Charkova nepojedu. Za těch pár dní jsem si všechno důkladně promyslel a do Charkova nepojedu - už proto, že by

to byla především zrada spáchaná na Asje. Za druhé proto, že miluji matku a nadevše si jí vážím. Za třetí proto, že mám rád své přátele a svou minulost. Proměna v lidena by byla má smrt. Je to mnohem horší než smrt, protože pro ty, kdo mě mají rádi, zůstanu živ, ale k nepoznání odporný. Domýšlivé, samolibé a chorobně sebejisté individuum. K tomu všemu s největší pravděpodobností nesmrtelné.

Zítřka letím za Asjou na Pandoru.

Sbohem. Přeji hodně úspěchů.

18. 05. 99

Váš T. Glumov

DOKUMENT 22

Informační hlášení

č. 086/99

Komkon-2

Ural-Sever

Datum: 14. 11. 99

Autor: S. Mtbevari, inspektor

Téma: 081 Vlny ztišují vítr

Obsah: Rozmluva s T. Glumovem

V souladu s Vaším pokynem popaměti reprodukuji svou rozmluvu s bývalým inspektorem T. Glumovem, která se odehrála uprostřed července t.r.

Kolem 17.00 hod., když jsem seděl ve své pracovně, se ozval videosignál a na obrazovce se objevila tvář T. Glumova. Byl veselý, bodrý, hlučně se se mnou zdravil. Od chvíle, kdy jsem ho viděl naposledy, zřejmě trochu přibral na váze.

Následoval rozhovor přibližně tohoto znění:

GLUMOV: Kde máte šéfa? Pokouším se ho někde polapit už celý den, a nic z toho!

JÁ: Je služebně mimo, vrátí se pozdě.

GLUMOV: Škoda. Nutně bych ho potřeboval. Moc bych si s ním chtěl promluvit.

JÁ: Tak mu napiš a pošli to.

GLUMOV (se zamyslel): Ona je to dlouhá historie. (Tuto frázi si pamatuji doslova.)

JÁ: Tak mi řekni, co mu mám vyřídít. Nebo jak se s tebou spojit, poznamenám mu to.

GLUMOV: Ne, to ne. Musím s ním jednat osobně.

Jinak už nic podstatného řečeno nebylo, ovšem přesnější by asi bylo uvést, že víc si toho nepamatuji.

Rád bych zdůraznil, že v té době jsem o T. Glumovi věděl jen tolik, že z osobních důvodů požádal o dovolenou a odcestoval za manželkou na Pandoru. Právě proto mě ani ve snu nenapadlo vykonat to nejzákladnější: zaregistrovat hovor, zjistit spojový kanál, informovat Prezidenta apod. Mohu dodat jen to, že podle mého názoru Glumov mluvil z místnosti osvětlené přirozeným slunečním světlem. V té době se zřejmě nalézal na Zemi, a to na východní polokouli.

L. Mtbevari

DOKUMENT 23

Prezidentovi sektoru

Ural-Sever KK-2

Datum: 23. 01. 101

Autor: M. Kammerer, vedoucí oddělení MU

Téma: 050 T. Glumov, metahom

Prezidente!

Nemám Vám co oznámit. Setkání se nekonalo. Čekal jsem na něj na Purpurové pláži až do tmy. Nepřišel.

Samozřejmě by mi bývalo nedalo žádnou práci vypravit se k němu domů a počkat na něj tam, ale mám takový pocit, že by to byla taktická chyba. Vždyť on nehodlá motat nám hlavy, prostě zapomíná. Ještě počkáme.

DOKUMENT 24

Komkon-1

Předsedovi komise Metahom

G. Komovovi

Můj Kapitáne!

Posílám Ti dva pozoruhodné texty, mající bezprostřední vztah k objektu Tvé největší současné vášně.

Text č. 1: Vzkaz T. Glumova, adresovaný M. Kammererovi

Drahý Big Bagu!

Jsem strašlivě vinen. Ale jsem ochoten se napravit. Pozítří, tedy druhého přesně v 20.00 URČITĚ budu doma. Čekám Tě. Zaručuji hojnost lahůdek všeho druhu a slibuji, že Ti všechno vysvětlím. Přestože, pokud tomu správně rozumím, zvlášť zapotřebí to zatím není.

Text č. 2: Dopis A. Glumovové, adresovaný M. Kammererovi a zaslaný společně se vzkazem T. Glumova

Vážený Maxime!

Poprosil mě, abych Vám poslala tento vzkaz. Ale proč Vám ho neposlal sám? Proč se Vám prostě neozval, když se s

Vámi chce sejít? Já tomu vůbec nerozumím. Poslední dobou mu ostatně rozumím málokdy, dokonce i když mluvíme o těch zdánlivě nejobyčejnějších věcech. Zato vím, že je nešťastný. Jako oni všichni. Když je se mnou, šírá ho beznadějná nuda. Když je tam, stýská se mu po mně, jinak by se nevracel. Takhle žít přirozeně nemůže a musí zvolit jednu ze dvou eventualit. Já už vím, co zvolí. Poslední dobou se vrací stále méně. Zná jeho soukmenovce, kteří se přestali vracet nadobro. Na Zemi už nemají co pohledávat.

Pokud jde o jeho pozvání, to samozřejmě platí a ráda Vás uvidím, ale nepočítejte s tím, že tu bude. Já s tím nepočítám. Vaše A. Glumovová

Kammerer na schůzku přirozeně šel a T. Glumov se přirozeně nedostavil.

Odcházejí, můj Kapitáne. Odcházejí nešťastní a další nešťastné tu po sobě zanechávají. Zanechávají tu lidskost. Je to vážné.

Jak se to všechno nepodobá oněm apokalyptickým obrazům, které jsme si navzájem malovali před čtyřmi lety. Vzpomínáš, jak dědek Gorbovskij s lišáckým, potutelným šklebem zahekal: »Vlny ztišují vítr...« Všichni jsme chápavě pokyvovali hlavami a Ty, pokud si dobře vzpomínám, jsi citát dokončil - s tváří téměř kreténskou, tak mnohoznačný měla mít výraz. Ale copak jsme mu tehdy rozuměli? Nikdo z nás mu nerozuměl! A teď, můj Kapitáne, když nenávratně odešli, oddechli jsme si? Nebo je nám to líto? Nevím. A Ty?

13. 11. 102

Tvůj Athos

A poslední dokument.

Maxime!

Nevím, co si počít. Všichni se přede mnou v omluvách málem plazí, všichni mě ujišťují o dokonalé úctě a soucitu, ale tím se nic nemění. Už z Toiva udělali »historický fakt«.

Chápu, proč mlčí Toivo - jemu je všechno jedno, a kdoví kde je, v jakých světech.

Tuším, proč mlčí Asja - je sice hrozné to připustit, ale zřejmě ji přesvědčili.

Ale proč mlčíte Vy? Vy jste ho přece miloval, já to vím, a on miloval Vás!

Ust'-Narva 30. 06. 126

M. Glumovová

Jak vidíte, Majo, už nemlčím. Už jsem své řekl. Vše, co jsem říct mohl, a vše, co jsem říct dokázal.

DVOJÍ BILANCE BRATŘÍ STRUGACKÝCH

Na první pohled nemají dvě prózy tohoto svazku nic společného: liší se žánrově, vycházejí z naprosto odlišného »prostoru a času«, a dokonce vzbuzují dojem, že nebyly napsány jednou spisovatelskou rukou... Přesto spolu nesousedí náhodou. Pokud pozorně nahlédneme do tvorby bratří Strugackých, můžeme záměr editorů knihy snadno vyložit. POHÁDKA O TROJCE (Skazka o Trojke, 1967) a novela VLNY ZTIŠUJÍ VÍTR (Volny gasjat vetër, 1985) totiž představují v tvůrčí evoluci předních sovětských autorů vědeckofantastické literatury uzavření vždy jednoho, pro spisovatele i čtenáře nesmírně důležitého období. Obě prózy znamenají svým způsobem bilanci, zhodnocení a pochopení jedné uplynulé tvůrčí etapy.

Období, které ukončila Pohádka o Trojce, za etapu ani nelze považovat. Tvoří ji v podstatě dialogie, v níž první část, rozverná a nakažlivě humorná novela Pondělí začíná v sobotu (Ponědělnik načínajetsja v subbotu, 1965), tematiku zahájila a druhá - Pohádka o Trojce - ji zase uzavřela. Strugačtí mají mimořádně vyvinutý cit pro vyčerpanost tématu, a pokud je tedy tak rychle ukončili, znamená to, že v tomto případě přímo bleskově vyžrávali a pochopili nezbytnost udělat tečku.

Na druhé straně kniha Vlny ztišují vítr představuje závěrečný akord víc než čtvrtstoletí úvah a hledání, najdeme v ní uzavření celého světa, jemuž dnes neřekneme jinak než »svět Strugackých«. Tyto dvě předběžné bilance předložili tedy editoři v jednom celku čtenářskému soudu.

Není žádným objevem, že vědeckofantastická literatura je rodná sestra satiry. Měly společné začátky, vždyť co jiného jsou satirické Pravdivé příběhy Lúkiána ze Samosaty než první »fantastický« román v dějinách literatury? Oba žánry mají v oblíbě hyperbolu, grotesku, absurditu a za svůj hlavní nástroj si vybraly převrácení všeho vzhůru nohama. Jeden bez druhého chřadne; satira chtě nechtě »fantazíruje«, zobrazuje svět zkresleně a naruby a tento obraz je všechno jiné než reálný; autor vědeckofantastické literatury posílá naopak hrdiny do svých známých světů - ať už jsou to budoucí věky nebo jiné planety - aby se přitom rozpustili i jízlivě vysmál všemu, co stojí v cestě životu v našem dnešním světě a co hrozí ještě většími a smrtelně vážnými katastrofami v budoucnu. Satira a sci-fi si jsou natolik blízké duchem, laděním a zvolenými zbraněmi, že řada čtenářů otevírá vědeckofantastické knihy už s tím úmyslem, že v nich chce najít satirickou diagnózu dnešních neduhů společnosti...

Pohádková novela Pondělí začíná v sobotu vtrhla do našeho života, života generace, která v roce 1965 zrovna začala přemýšlet, kam zamířit po ukončení školy, doslova jako meteor! Jako tunguzský meteorit, který oťrásl světem vědecké fantastiky a rozházel na všechny strany věkovité kmeny »vážné« nudy, mentorování a únavných přednášek, což tvořilo hlavní náplň tehdejší sovětské science fiction.

V polovině šedesátých let měli už bratři Strugačtí pevné místo ve špičce sovětské sci-fi, čtenáři si je stačili oblíbit mimo

jiné pro jiskřivý humor, jenže takový vodopád žertů a kousavých glos ke všemu a všem čtenáři zřejmě neočekávali. Doba přitom nebyla rozvernosti příliš nakloněna. Sláva studentských dýchánek z konce padesátých let, všeobecné opojení z »fyziků«, kteří dokážou navíc ještě šprýmovat, se postupně stávaly legendou. Období vzestupu, oživení a celkového »oteplení« našeho života po roce 1956 bylo, jak jsme se teprve dnes odvážili přiznat, kratší, než jsme tehdy doufali. I Strugačtí se nechtíc opozdili a jejich Pondělí začíná v sobotu se objevilo jako téměř poslední »sbohem« odcházející epoše.

Je však neobyčejně zajímavé, že ještě dlouhá léta jsme si na toto období pamatovali právě podle proslaveného opusu Strugackých. Jiskřici, šibalské veselí této knihy, hymnus na živou, osvobozenou, nezištně ušlechtilou vědu, jež se usmívá a sama ze sebe si utahuje, měly pro nás zvuk i tehdy, kdy se realita opět proměňovala nikoli zrovna žádoucím směrem a kdy se měnila i naše nálada a vztah k vědě. Pondělí začíná v sobotu by však zůstalo jen nostalgickým retro, útěšnou pohádkou o dobách minulých, která je ve srovnání se stávající realitou vskutku nemístná, kdyby... Kdyby totiž nezbytnost rychlé korekce vlastních názorů nepocítili jako první sami autoři.

Pohádka o Trojce byla otištěna operativně už v roce 1967 v irkutském časopisu Angara a ihned, vzápětí po nevybíravém rozdrčení v tisku a po »vyvození důsledků«, se proměnila na dvě dlouhá desetiletí v bibliografickou vzácnost. Stydlivě se o ní mlučelo a teprve v roce 1986 byla znovu vydána. Teprve tehdy čtenář (ovšem už z dalšího pokolení, které novelu četlo poprvé) mohl sám posoudit, že Strugačtí nenapsali nic hanlivého, nic, co by »podrývalo« a znevažovalo svět, v němž žijeme a pracujeme.

Hořká, naježená a neučesaná kniha je prochnuta láskou k tomuto světu a bolestivým prožíváním všeho, co mu překáží na cestě vpřed (v dnešní době to můžeme teprve plně docenit!). V těch dávných dobách Strugačtí jako jedni z prvních pochopili nutnost právě takové »neučesané« pravdy. Cesta prvních bývá vždy trnitá, plná pastí a léček, ale také ušlechtilá. Dnes, kdy vracíme čtenářům nejen jeden příklad »pravdy za každou cenu«, pravdy vyřčené dávno předtím, než se stala normou našeho života, zaujímá novela Strugackých důstojné místo mezi knihami bojujícími za pravdu.

Z literárního hlediska není Pohádka o Trojce bez kazů. Její syžet je spíš volný, jednotlivé epizody nejsou vždy plně skloubeny a ostrá satira Strugackých nabývá občas podoby přespříliš zlostné a mění se místy v jízlivý pamflet. Když ovšem pohlédneme na toto dílo z výšin dvou posledních desetiletí, nezbyvá nám než závidět pronikavost jejich pohledu. Před dvaceti lety dokázali spatřit to, čemu se teprve v poslední době z tribuny XXVII. sjezdu KSSS dostalo přesného a pravdivého zhodnocení. Nebudu se podrobně zabývat syžetem a postavami, a tím méně humorem - není nic horšího než vtip, který vyžaduje dodatečné rozbory a vysvětlování. Chci se však zmínit o jednom závěru, k němuž autoři Pohádky o Trojce dospěli.

Kdo jsou členové všemocné Trojky, která ze šestasedmdesátého patra nám už známého Výzkumného Ústavu Belzebubismu, Eskamotérství, Cyklopologie, Najádologie a Imaginárních Cirkulací (VÚ BECNIC) řídí veškerou jeho činnost? Strugačtí jsou nelítostní ve své lakonické odpovědi: »kanalizátoři«, kteří se doškrábali k moci. Nejsou to jen obyčejní diletanti, kteří vládou vědě, racionalizují a užitizují nevysvětlitelné jevy - ne, to by bylo příliš úzké. Jak název - zvláštní nebo mimořádná »trojka« (starší generace si jistě pamatuje, jak »trojky« nahradily svého času soudnictví, zákon i právo), tak podivné číslování pater a řada dalších nápadných detailů jednoznačně ukazují, že záměr Strugackých je hlubší a zásadnější.

Je to kniha o byrokratech, kteří mají řídit živý proces a přitom o něj neprojevují ani profesionální, ani čistě lidský zájem. Je to kniha o lidech, kteří považují nejen za přílišnou námahu, ale dokonce za nebezpečnou činnost, kdyby pronikali do podstaty tohoto procesu, kdyby se v něm snažili vyznat, kdyby přijímali pozitivní rozhodnutí a pomáhali věci. O to větší úsilí však vyvíjejí při nafukování mýtu o své nezaměnitelnosti »u kormidla«, přičemž nevynášejí soudy jinak než »hlasem lidu« (vzpomeňme si na uštěpačné a ve své podstatě hrozné fráze z úst Lavra Fedotoviče: »lid dává přednost jízdě v pohodlném kabrioletu«, »lid nepotřebuje neznámé hrdiny...«). Je to příběh o těch, kteří kolem svého křesla nepřetržitě budují hluboce členěné opevnění z hradby papírů a kteří se uvnitř obávají všeho nového, »neinventarizovaného«, co se nevměstná do Prokrustova lože byrokratických zákazů a omezení, zkrátka bojí se jakéhokoliv projevu skutečného života.

Nejhrozivější stav přijde však až tehdy, když se do takových rukou dostane Velké Kulaté Razítko, s jehož pomocí potvrzují, uzakoňují všechny své banální obavy a převádějí nesmysly, které zplodila jejich hlava, do reálné roviny směrnic. Čtenáři Strugackých vědí až příliš dobře, k čemu tento způsob řízení ve vzdálené i nepřítomné minulosti vedl. V roce 1967 byl právě nejvyšší čas se zamyslet, k čemu ještě vést může.

Vedle obecnějšího záměru, jímž je tedy pamflet na byrokracii, si Strugačtí očividně stanovili ještě dílčí úkol, který se projevil přinejmenším v rozhodně nikoli náhodném výběru dějiště. Je to až neuvěřitelné... Budiž, ať je šestasedmdesáté patro vystaveno zlovůli Trojky, ale pod ní přece sídlí Výzkumný Ústav! Copak by roztomilí, bystří, mladí rytíři vědy s čistými ideály připustili, aby se ve zdech »chrámu« rozmohlo něco takového?! Že by zrovna jejich věda dala život zlověstné Trojce, která své zločiny vykonává jménem vědy a evidentně nemá nejmenší strach z reptání »dolních pater«?

Uprostřed šedesátých let, kdy novela vznikla, byla věda skutečně považována za magickou hůlčičku: věda dokáže všechno, všechny obšťastní a přivede lidstvo do zlatého věku rozkvětu... Myslíme si dnes totéž?

Strugačtí časné prohlédli skrytou »červotočinu« obdobné apoteózy vědy. Věda je sice čistá, posvátná, ale dělají ji jen lidé. Věda vyžaduje kapitálové investice a ty vkládají právě lidé, často vědě na hony vzdálení. Věda může znamenat zhojení, lék, ale také jed. Proto sám fakt zaujetí pro vědu nemůže posloužit jako odpustek za podlost, trestuhodné omyly a protilidskost.

Při definitivním účtování musíme konstatovat, že ani přístroje, ani vzorce nenese vinu na tragédiích Challengeru a Černobylu, na »chemizaci« a ekologické krizi, na bombách a raketách trvale namířených na lidstvo. Vina leží právě na těch lidech, kteří nejhlasitěji ze všech proklínali vědu. Na těch, kdo vpustil do zaslíbeného království »kanalizátory«,

omezence a ještě je vyzbrojili - byla to nedomyšlenost, chyba nebo trestuhodná nedbalost? - Velkým Kulatým Razítkem a kdo pak později v sobě nenašel dost sil a schopností (nebo prostě odvahy) postavit se proti Vuňukovým a jejich nohsledům.

Po přečtení této maximálně čestné knihy budme k sobě také čestní. Mladí sympatičtí hrdinové, mágové, kteří všechno hravě zvládali, se před zlověstnou Trojkou, před agresivním úřednickým diletantismem úplně rozklepali a nechali se porazit (nebo skoro porazit - přece nemůžeme brát optimistické finále Pohádky o Trojce vážně!).

Na rozdíl od řady svých kolegů, kteří dospěli k obdobným závěrům o roli vědy ve společnosti - i když později -, Strugačtí nemají tendenci vrhat se do opačné krajnosti a vynášet obviňující verdikt nad vědou vůbec. Stejně jako dřív zůstávají věrni tvrzení, že věda je chrám, jenže v něm neslouží svatí a netělesní andělé, ale lidé se svými velkými vášněmi, ale i malostí, s honosnými myšlenkami, ale občas i zlými úmysly, směřováním k vznešené pravdě, ale zároveň i k vznešenosti postů a vavřínů. Na tom není nic strašného ani ohromujícího, i když někdy může šokovat už jen obyčejný pohled do zrcadla. Taková je prostě realita a nesmíme se utěšovat falešnými iluzemi - vědecké tituly a řády ještě nikoho nezbavují obtížné zkoušky lidskosti.

Byl takový závěr před dvaceti lety nepochopitelný a předčasný? Zřejmě ano. Ovšem kvalitní science fiction vždy trpí za svou »neaktuálností«, »předčasností«. Bije totiž na poplach, jakmile ucítí sotva znatelný zápach spáleniny, dlouho předtím, než všichni kolem - i ti, kteří se nejvíce rozhorlovali nad jejím »panikařením« a »zhušťováním barev« - zařvou: »Hoří!«

Druhý výsledek bilancování bratří Strugackých najdeme v novele Vlny ztišují vítr. Její problematika je však rozsáhlejší, obecně zásadnější, autorská cesta k »bilanci« tu byla dlouhá a spleťtá, proto se musíme u tohoto díla Strugackých zastavit zevrubněji.

Představa o sci-fi jako o literatuře »popisující budoucnost (s důrazem na prvním slově) se zrodila v dávných dobách, kdy ještě neexistovala skutečná vědeckofantastická literatura, ale kvetla literární utopie, k jejímž úkolům patřilo právě posouzení otázek budoucího uspořádání světa. Veškeré literární utopie vznikaly s jediným cílem - předvést současníkům žádoucí obraz společenského pořádku. Přídomek žádoucí s sebou zákonitě nesl jiný - v dohledné době nedosažitelný, a tak utopie odkazovala čtenáře do jakési neurčité budoucnosti.

S vědeckotechnickým pokrokem se situace principiálně změnila. Především se objevila vědeckofantastická literatura, jež sice byla dědičkou utopie, ovšem její hlavní úkoly byly zcela odlišné. Za druhé se kardinálně změnilo samo pojetí budoucna. Zkrátka utopie je vždy statická, protože představuje nejzazší mez tužeb, ukončení sociálního vývoje lidského společenství. Svět budoucnosti v nejlepších dílech dnešní science fiction znamená vždy novou zátočinu, za níž se otevírá další a další prostor...

Takto začali před čtvrtstoletím budovat svůj svět budoucnosti bratří Strugačtí. Pokud si první sborník povídek sestavených do cyklu Návrat. Poledne 22. století (Vozvraščeniye. Poldně XXII veka, 1962) zachoval ještě nádech utopičnosti, pak v dalších knihách, které na něj navazují a jsou s ním spjaty jednotným časoprostorem a společnými hrdiny, nabyl svět Strugackých podoby skutečného světa: složitého, vnitřně bohatého a několikavrstevného světa, který se dramaticky vyvíjí. Neobývají ho žádní bozi (Lidé jako bozi se jmenovala proslulá utopie H. G. Wellse), ale lidé, a proto čtenáře nenudí žádné další setkání s ním.

Na počátku Strugačtí možná usilovali o jistou ukončenost obrazu budoucnosti (nesmíme zapomenout, v jaké to bylo době, abychom porozuměli odpovědi spisovatelů na sociální objednávku tehdejší vědeckofantastické literatury), později však prvotní schéma se vši rozhodností opustili. Jejich svět »Poledne« - ve druhé redakci z roku 1967 se kniha jmenuje Poledne 22. století - začal produkovat dramata, »nezaplánované« etické kolize, obnažily se i jeho vnitřní rozpory, zkrátka tento svět se rozbouřil, ožil a vytrhl se z předem načrtnutých kolejí.

Tak se pod perem talentovaných spisovatelů naznačený výsledek sociálního vývoje, konečné stadium společnosti (komunismus - přirozené jak se v roce 1962 jevil umělcům a tehdy nejen jim) proměňuje v Marxův počátek skutečných dějin.

Úplného ztotožnění čtenářů se svým uměleckým světem dosahují Strugačtí postupným, od jednoho díla k druhému, vtažováním do »své« budoucnosti. Čtenář si na ni zvyká, seznamuje se blíž s jejími obyvateli a po nějaké době se v ní začíná cítit jako doma. Přitom nestačí rozestavit ve vzdálených zákoutích tohoto světa srozumitelné ukazatele - zmínky o již známých událostech a detailech, ale k úspěšnému zabydlení v neznámém světě jsou nezbytní také zdatní průvodci. Jsou to hrdinové světa Poledne a nikoli postavy konkrétní knihy z cyklu.

Strugačtí velmi efektně využívají metodu postupného seznamování čtenářů s hrdiny. Každá konkrétní próza - k cyklu bezprostředně patří díla Ničivá vlna (Daljokaja raduga), Špunt (Malyš), Chlapec z planety Gíganda (Paren iz preispodněj) a také trilogie o Maximu Kammererovi - má samozřejmě své protagonisty, ale ukazuje se, že ti ve vědomí čtenářů nevytvářejí komplexní obraz budoucnosti »podle Strugackých«. Naopak druhořadí (v konkrétním díle) postavy přecházejí z prózy do prózy, jsou neustále připomínány a citovány, a tak formují duchovní, mravní a intelektuální charakter této budoucnosti.

Vzniká překvapivý efekt reálného, vlastně trvale nedopsaného světa, zosobněného v obrazech lidí; v každém novém díle Strugackých se obrací ke čtenáři další a často neočekávanou stránkou. Je zajímavé, že se tu vyvíjejí a nabývají psychologickou hloubku právě »druhořadí«, avšak při bližším pohledu hlavní hrdinové světa Strugackých. Podle nich de facto soudíme o stavu věcí v tomto světě.

Obrátme se hned k nejpůsobivějšímu příkladu, jímž je odborník na kontakty s mimozemským rozumem Leonid Gorbovskij. S výjimkou rané prózy Ničivá vlna nenapsali Strugačtí ani jedno dílo, kde by vystupoval jako hlavní hrdina. Objevuje se vždy jen epizodicky, neustále se o něm mluví, je citován, slouží jako vzor, a přitom sám nějak překvapivě šikovně dokáže »unikat« upřenému čtenářskému pohledu. Ovšem jeho neviditelná přítomnost ve světě

Poledne se projevuje všude a jeho morální autorita si podřizuje i čtenáře.

Vytvořením tohoto jediného obrazu Strugačtí vyřešili smutně proslulý »problém« kladného hrdiny. V době, kdy kritika spílala takzvané »velké literatuře« za to, že takového hrdinu nepředstavuje, mládež horující pro dílo Strugackých se už pevně rozhodla, kdo bude jejím vzorem. Bez Gorbovského - bez kouzla jeho osobnosti, bez jeho lidskosti, bez jeho odvahy, již je cizí jakákoliv póza, a konečně bez jeho nevšední moudrosti a přesného morálního hodnocení - si sotva umíme představit svět Poledne. Snad žádný jiný hrdina Strugackých není tak pevně spjat s pojmem »svět budoucnosti« podle Strugackých.

Když si vybavíme všechno, co jsme si o Gorbovském přečetli, máme pocit, že by to vystačilo sotva na hrdinu kratičké povídky... Nikde nenajdeme ani rozsáhlé popisy, ani biografické údaje o Gorbovském, ani bohatý řetěz událostí, které by se k němu pojily, ani jeho vlastní výroky o »smyslu života«, a přitom cítíme vedle sebe člověka, s nímž v duchu mluvíme, polemizujeme, radíme se...

Proč dílo Vlny ztišují vítr vyvolalo v naší paměti právě tento obraz? Proč ne obraz Maxima, zesnulého Sikorského, proč ne obraz Maji Glumovové a jejího syna, ale právě obraz Leonida Gorbovského, který se tu objevil všehovšudy v jediné epizodě na posledních stránkách prózy?

To má svůj důvod a Gorbovského jsme vůbec nepřípomněli náhodou.

Na otázku, o čem je tato novela Strugackých, můžeme zhuštěně odpovědět: o konci světa Poledne. Nejedná se tu však ani o přírodní katastrofu, ani o zkázonosné dílo lidských rukou, ale o vnitřní, zřejmě zákonitě ukončení další etapy jeho vývoje. A také o vstupu společnosti, kterou Strugačtí po čtvrtstoletí popisovali, do nové fáze, v níž už tato společnost nejspíš nebude oním známým světem Poledne.

Neurčitost tvrzení je tu zcela na místě, neboť Strugačtí nic určitého netvrdí, pouze předpokládají. Aby se čtenáři samostatně dopracovali k pochopení této pro řadu z nich dosti nepohodlné myšlenky, je syžet díla až nadměrně překombinován a zatížen vedlejšími syžetovými liniemi, které záměrně odvádějí od toho hlavního. Vzpomínající hrdina příběhu komplikovaně vyšetřuje sérii záhadných událostí, vychází však najevo, že toto vyšetřování k ničemu nevede. Znovu se na horizontu vynořuje známý problém »progresorství«, ale pak jakoby »uvázne« a je odsunut stranou. Logika syžetu směřuje zdánlivě k jasnému finále, když vtom na posledních stránkách dostane všechno diametrálně odlišný směr.

Copak tu Strugačtí nejsou najednou s to zvládnout materiál? K tomuto nejprostšímu závěru jistě někdo dospěl, ale existuje ještě jiná »verze«, která vykládá - pro Strugacké opravdu netypickou - rozbředlost syžetu díla. Je možné, že problém, který tentokrát nadhodili, byl pro nepřipraveného čtenáře tak neočekávaný a závěr, pro autory samé od počátku jasný, byl tak nesnadno stravitelný, že spisovatelé... zaváhali. Zarazili se jako každý člověk, který musí sdělit svým blízkým nepříjemnou zprávu.

Pružinu morálního konfliktu stlačili autoři jako nikdy dřív. Před obtížnou morální volbou se tu už neocitl jeden člověk, ale společnost jako celek. Svět Poledne jako by ustrnul na prahu... Čeho? Svěho konce? Nebo nové etapy? A my, čtenáři Strugackých, vzrušení a zamyšlení, a dokonce mírně rozpačení (v rozpacích se očividně ocitli i hrdinové knihy) jsme najednou zatoužili po rychlé myšlenkové audienci u Leonida Gorbovského. Zachtělo se nám vyslechnout jeho názor na události, jeho hodnocení a prognózu budoucnosti, protože tolik věříme jeho moudrosti a bezúhonnému mravnímu zákonu v jeho nitru... Později jeho hodnocení uslyšíme.

Problém volby je v novele Vlny ztišují vítr posunut na novou kvalitativní úroveň. Pokud ve všech předcházejících knihách cyklu - v situacích často nelidských - volí jednotliví hrdinové, pak v posledním díle se veškeré lidstvo ocitlo tváří v tvář problému všech problémů: otázce vlastní budoucí existence. A také problému zachování lidskosti v sobě samém, když se objeví lákadlo stát se nadčlověkem.

Nad vším dominuje problém, avizovaný už v raných prózách Strugackých, problém morální volby, zastavení se před často neviditelnou mezí oddělující lidskost od nelidskosti. Otázka nespočívá v tom, zda jsou lidenové popsání v díle »nadlidmi«. Pro Strugacké je mnohem důležitější rozhodnout, nakolik lidští zůstali ve světě Poledne lidé.

Trilogie o Maximu Kammererovi provází autory patnáct let: Obydlený ostrov (Obitajemyj ostrov) vyšel v roce 1970, poslední část Vlny ztišují vítr v roce 1985. V životě hlavního hrdiny uběhlo ještě víc času. S Kammererem, tehdy ještě chlapcem, jsme se seznámili na vzdálené planetě Sarakš, když se jako zapálený mladík rozhodl bez váhání zamíchat do místních záležitostí. A loučíme se se starým mužem, který hodně prožil a viděl a rozhodl se, že sepíše paměti. Za sedmdesát let mnoho promyslel, nabral životní zkušenosti a moudrost a svět Poledne jako by dospíval spolu s ním. Připomeňme si, jak se dostal chlapec na planetu Sarakš. Rozhodl se, že se bude s batohem na zádech toulat po horách a po lesích. Odvaha, rozhodnost, čestnost a poctivost úmyslů - to všechno do Maxima vložila společnost, která ho vychovala. Jedinou věc mu tehdy ještě nemohla poskytnout - zkušenost, ale to je, jak se říká, věc, která se dostaví časem. Maxim navíc podle měřítek dvacátého století (společnost na Sarakši se našemu dnešku příliš nevzdalovala) je skutečný nadčlověk: vidí ve tmě, snáší radioaktivitu, střely ho nezabíjejí... V umírajícím, zuboženém světě na Sarakši mohl takový člověk skutečně převrátit všechno vzhůru nohama. A také by jej převrátil, kdyby ho včas nezastavil Rudolf Sikorski, pracovník Galaktické bezpečnosti, který už dlouhá léta spolu s kolegy zachraňoval tuto hynoucí planetu. Maxim v Obydleném ostrově se rychle rozhodoval, rychle jednal, s jeho ušlechtilým zápalem nemůžeme necítit. Jediným jeho »nedostatkem« bylo mládí, které si těžko zvyká na myšlenku, že historii nedělá pouhé ušlechtilé nadšení. Maxim prostě nemohl předvídat všechny důsledky svého »útoku kavalérie« na cizí dějiny. Rudolf Sikorski se mu musel postavit do cesty, aby zchladil žár zeleného mladíčka, aby ho naučil doopravdy pracovat, místo aby jen konal »hrdinské činy«.

Na stránkách Obydleného ostrova ještě nezaznělo slovo progresor, objeví se až v Broukovi v mraveništi (Žuk v muravejniku, 1979), ale nad podstatou progresorství se čtenáři poprvé zamysleli zřejmě v Obydleném ostrově. Dlouhá,

vyčerpávající, nezištná - a navíc téměř vždy nevděčná práce, to je tedy vměšování do cizího života, do cizí historie. V závěrečné části trilogie slyšíme, že uplynulo sedmdesát let od Maximových eskapád a práce na Sarakši stále pokračuje a k ukončení má zřejmě daleko. Kolik času bude ještě třeba?

Co je to tedy - svědectví o bezmocnosti Maximových kolegů progresorů? Copak je principiálně nemožné poskytnout pomoc obyvatelstvu jiné planety, aby se zbavilo sociální bída, postavilo se na nohy a mohlo se v plné míře považovat za lidstvo? Autoři spíš odvážně vyzývají, abychom si jednou provždy uvědomili, že jakékoliv vměšování, »pomoc pokroku« v jiném, cizím, ne úplně pochopeném světě představuje proces trvající desetiletí, ne-li staletí. Proces, který vyžaduje úmornou práci stovek lidí, pomalé, obtížné prodírání kupředu, při němž je třeba opatrně připravovat a ověřovat každý krok.

V Obydleném ostrově je Maximovi všechno jasné: udělá to a to, a obyvatelé planety budou nadšeně vítat »osvoboditele«. A jakmile skončí oslavy, začnou s elánem budovat nový život. Maximův »ostrov« chlapec rychle zocelil, a co v jeho vědomí opracovat nestačil, vzal na sebe Sikorski. Byl starší, moudřejší a měl navíc sociální a historickou zkušenost. Je zapojen do činnosti, která vnějškově není ani pro něho samotného přitažlivá a na svých bedrech nese jakoby náklad budoucích desetiletí stejně vyčerpávající práce, již zatím může jen tušit. Doba snění a opojení vlastní všemocností pro mladého Maxima nenávratně skončila, na Sarakši skončilo jeho mládí. Pouze jeho nebo mládí celého světa Poledne?

V próze Brouk v mraveništi se znovu setkáváme se známou dvojicí. Maxim je zralý čtyřicátník, má za sebou už i solidní zkušenost profesionálního pracovníka Komkonu-2. Jeho šéf Sikorski je už stařec. Je to důležitý detail, který pomáhá autorům, aby ponechali otázku hodnocení odvíjejících se tragických událostí otevřenou. Strugačti záměrně vybudovali syžet tak, aby každý krok Sikorského bylo možné se stejnou oprávněností hodnotit jak v jeho prospěch, tak proti němu. Analogicky dvojznačné jsou i signály rozhozené obratně po textu - detaily, vysvětlivky, epizody. Čtenář, který je přesvědčen o vině Sikorského, si přečte tyto signály jako důkazy »stařeckého marasmu« šéfa Komkonu-2 nebo jako důkazy toho, že nevydržel tlak odpovědnosti, že se morálně zlomil. Tytéž »signály« si však přečtou i obhájci Sikorského, najdou tu nemálo argumentů, že špatný odhad důsledků v případě s hypotetickou supercivilizací Poutníků vede téměř vždy k tragickým koncům. Lev Abalkin jedná v závěru ne jako člověk a nezaregistruje pomocnou ruku Sikorského, nabídnutou v poslední chvíli už čistě lidsky, bez instrukcí a mimo plán operace.

Pro spisovatele byl důležitý konflikt mezi povinností a svědomím, který je tíživější tím, že pro Sikorského jsou tyto dva pojmy identické: na jeho bedrech spočívá odpovědnost za bezpečnost lidí na Zemi a bez nich by se o žádné lidskosti už nedalo mluvit.

Autorské upozornění na věk Sikorského nikoho podle mého nemůže zmýlit. Čtenáři, seznámení se světem Poledne, jsou a priori přesvědčeni o nenahraditelnosti Sikorského na místě velitele Komkonu-2. Ve společnosti popsané Strugackými musí být na odpovědné a nevděčné místo postaven jenom ten, kdo je zvládne nejlépe ze všech, kdo přijde na nejoptimálnější řešení a kdo nezačne jednat, dokud nepromýšlí všechno do nejmenších podrobností. A když se rozhodne, neodmítne hodnotit sám sebe nejprísněji ze všech.

Prohlásit, že úkoly pracovníků Komkonu-2 jsou obtížné, neznamená nic. Posláním této organizace je ochraňovat klid třiceti miliard pozenšťanů před možnými útoky z vesmíru, a proto musí její zaměstnanci pracovat doslova v nelidských podmínkách. Nikdo totiž vlastně neví, jaká překvapení lze očekávat od Neznáma skrytého v kosmu. Tajemná supercivilizace Poutníků, o níž se dovídáme z útržkovitých informací v celém cyklu, nemusí být přece ani přátelská, ani nepřátelská. Prostě cizí... Poutníci nejsou možná ani humanoidi a sotva se kdy podaří objasnit, co chtějí od pozenšťanů. Když se v Broukovi v mraveništi dovídáme o »kosmických nalezencích« (Lev Abalkin je jeden z nich), vychází najevo, že obavy jsou oprávněné. Pozemská civilizace byla mimo svou vůli zavlečena do neznámého experimentu, a kdo může zaručit, že jeho důsledky nebudou pro ni osudové?

Proto je potřebný Komkon-2 a proto Rudolf Sikorski nese po čtyřicet let na svých bedrech tíhu nelidské odpovědnosti. Jakmile byl skrytý program vložený Poutníky do Abalkina spuštěn, nemá Sikorski už čas na rozmyšlení. Je nucen jednat a jednat najisto. Nejjednodušší je Sikorského jednoznačně odsoudit a připomenout si trýznivou otázku Dostojevského: může být šťastná budoucnost postavena na krvi jednoho nevinně zabitého dítěte? Jenže Strugačti neukazují abstraktní filozofický problém vzájemného vztahu cíle a prostředků, ale individuální lidské drama. Celá situace je vystavěna tak, že zkoušku lidskosti neprodělává jen Sikorski, ale svět Poledne vůbec. Co je to za šťastnou budoucnost, kde lidé trpí takovými duševními mukami, kde musí být obětován člověk, aby bylo zachráněno lidstvo?! Strugačti se odpovědi nevyhýbají, ale zároveň neodpovídají ani zjednodušeně. Přece jen zřejmě ve svůj jasný svět věří a svou vírou nakazili i čtenáře. Budoucnost podle Strugackých si přece všechno zasloužila právo na přívlastek šťastná. Nikoli utopicky bezstarostná, ale šťastná. Bezstarostnost je přece jen úděl bohů; lidé nemohou žít bez dramát a tragédií, nemohou se vyhnout kruté volbě. Sám život si diktuje, aby člověk platil za zvědavost, za touhu poznávat a pronikat do Neznáma.

Co když ti, kdo zanechali na vzdálené planetě inkubátor s »nalezenci«, chtěli právě vyzkoušet stupeň lidské zvědavosti? A což vzájemný poměr této zvědavosti s morálkou a s moudrostí, která by se měla projevit ve správném odhadu důsledků? Nikoli náhodou se v závěru Brouka v mraveništi objevil Gorbovskij, který zformuloval přesné a odvážné hodnocení události: ve chvíli, kdy lidé ochutnali jablko poznání, sami vlastně spustili program budoucích testů morálky a lidskosti a vzali na sebe morální odpovědnost za všechno, co bude následovat...

Štěstí tohoto světa, budoucnosti »podle Strugackých«, nespočívá v umělé izolaci před jakýmkoliv problémy, před »věčnými otázkami« bytí a před často neřešitelnými etickými hádankami, na jejichž zadávání jsou Strugačti mistři. O takovém štěstí může snít měšťák. Pro lidi žijící ve světě Poledne spočívá štěstí a zároveň i spolehlivá záruka budoucnosti v možnosti trvalého prověřování sebe sama v lidskosti.

To znamená: přijímat rozhodnutí, když to diktují okolnosti, dělat chyby, a to také znamená soudit se za ně co

nejpřísnějším metrem, neomlouvát je »objektivními podmínkami, ale učit se na nich a usilovat o to, aby se neopakovaly. A to ještě znamená: jednou provždy se vzdát škodlivé, člověka nedůstojné iluze, že lze žít bez problémů. V Broukovi v mraveništi vidíme očima Maxima Kammerera pouze události čtyř osudných dnů, jimž - a také předešlým čtyřiceti letům - se ještě dostane od něho zhodnocení. Zato se Sikorským se tu loučíme navždy. Došel až na hranice lidských možností. Finále Brouka v mraveništi představuje v jistém smyslu kritický práh progresorství vůbec. Události přece lze interpretovat jako »progresorskou činnost hypotetických Poutníků v soustavě lidstva« (tato věta zazněla později v závěrečné části trilogie) a pak bude hodnocení jednoznačné. Ovšem nutný byl zřejmě i tragický příběh Lva Abalkina, i Sikorského dilemata, aby lidstvo opojené technickou všemohoucností provedlo přísnou revizi svých představ o morálce a lidskosti. Přinejmenším jsme vůbec nemuseli pochybovat, že Maxim si z prožitých událostí vezme poučení. A to znamenalo, že po Broukovi v mraveništi jsme oprávněně mohli očekávat od Strugackých návrat do světa Poledne a nové setkání s Kammererem.

K tomuto setkání právě došlo. Pokusme se nahlédnout do novely Vlny ztišují vítr z hlediska předešlých úvah. V první řadě si musíme analyzovat, jak se změnil Maxim a spolu s ním celý svět Poledne. Maxim je nyní člověk, který skutečně hodně prožil a mnoho věcí si ujasnil. Zatímco v Obydleném ostrově byla jeho volba přece jen volbou nezkušeného mladíka a v Broukovi v mraveništi byl pod tlakem okolností zbaven možnosti volit a pouze přihlížel tragédii Lva Abalkina a Sikorského, v posledním díle musí volit sám. Ostatně spolu s celou společností. Dokonce ani jeho spolupracovník Toivo Glumov se volbě nevyhnul a volil zcela neočekávaně, čímž Maxima zasáhl přímo do srdce. Celá společnost je nucena volit, protože se jako celek ocitla na rozcestí. Nebezpečí nepřišlo z hvězd, ale přikradlo se neočekávaně »zevnitř«, dozrálo tady, na Zemi... Když ponecháme stranou veškeré detaily, kterých je až příliš mnoho na to, aby nás nedonutily zbystřit pozornost, zbývá hlavní problém: co dělat s tou částí lidstva, u níž se vlastně znovu rozběhl dávno zastavený evoluční mechanismus a která se před očima ohromeného Maxima a jeho kolegů proměňuje... V koho? Nebo v co?

Je však jisté, že v něco nelidského, možná jsou lepší než lidé, možná horší, ale v každém případě to nejsou už lidé. Jsou to lidenové, další stupeň vývoje rozumu na planetě. Kvalitativní skok ve vývoji však neprodělali všichni pozemšťané, což vnáší do konfliktu napětí. Příliš dlouho jsme si na svět Poledne zvykali jako na svět komunistické budoucnosti, na svět stejných možností, a tady se najednou před Maximovým očima rodí zjevná nerovnost, rozdělení na »vyšší« a »nižší«. Lidenové se s lidmi nudí, »odcházejí« a trhají onu neviditelnou pupeční šňůru, která je spojovala s mateřským lůnem - lidskost. Strugačtí by nebyli Strugackými, kdyby se omezili na abstraktní úvahy, ale ponořili svého hrdinu až po krk ještě do individuálního problému volby. Dívat se za odcházejícím dítětem znamená pro rodiče vždycky zkoušku. Vyrůstají z pout rodičovské péče, odcházejí, ale i když jejich touhy a představy jsou odlišné od rodičovských, morálka v nich zůstává stejná. Jinak bychom museli připustit, že byly špatně vychovány. Svět Poledne nemůže na pochopení spoléhat, protože lidenové nejsou přece jen lidé a jejich morálka není lidská. A znají vůbec morálku v našem pojetí? Proč autoři podrobili svůj svět takové ponižující zkoušce? Co vůbec lidem zbývá v takové situaci? O tom se můžeme jen domýšlet. Strugačtí jako obvykle dávají přednost kladení otázek a nesdílují správná řešení. Donutit čtenáře, aby se jaksepatří zamyslel, odvést ho od otřelých řešení - v tom vidí autoři svůj hlavní úkol. A v tomto díle kladou víc otázek než v kterémkoliv předcházejícím...

Ovšem náš rozhovor nezačal náhodou u hrdinů světa Strugackých a záměrně se objevilo jméno Leonida Gorbovského jako svého druhu morálního arbitra tohoto světa. Z nemnoha epizod spjatých s Gorbovským lze vydedukovat autorskou pozici.

V prosluněném, bezoblačném světě Poledne došlo k rozkolu, lidstvo se rozdělilo na dvě části - na lidi a lideny (ty druhé bychom vlastně k lidstvu neměli počítat). Naštěstí mezi nimi prozatím nepanuje nepřátelství, ale lidé a lidenové se stále víc rozcházejí a tento proces nelze zřejmě zastavit. Jakási nitka vzájemného porozumění ještě existuje, ale kdo může s jistotou prohlásit, jak dlouho bude trvat to »ještě«? Bohužel však nikdo z lidí neví nic o cílech lidenů. Můžeme jen tušit, jak se budou vyvíjet další vztahy mezi »rodiči« a tak zvláštními, od domova odtrženými »dětmi«... Do nejedné hlavy se vkrádá smutná myšlenka: Nemí to konec lidstva? Nezůstanou v brzké době ve světě Poledne samotní lidenové?

Nad touto perspektivou se zamyslel i Kammerer. Nemohl jinak, protože do jeho rukou je vložena povinnost zajistit bezpečnost lidstva a hrozba zániku lidstva je přitom tak reálná!

Jsou hrdinové románu rozrušení, upadají do zoufalství nebo se pokoušejí, což by bylo ještě horší, jako kdysi Sikorski, vyřešit všechny problémy zbraněmi? Takovou variantu bylo možné předpokládat, protože důvod ke zneklidnění byl. Tato varianta by byla reálná... pro člověka dvacátého století, ale ne pro obyvatele století dvaadvacátého! Bez ohledu na tragičnost situace končí totiž novela optimisticky. Svět Poledne se nechystá ukončit svou vlastní existenci. Ke kritickému prahu přistupují lidé klidně a důstojně. Nepodléhají panice, nežárlí na »dětí«, které se jim ve vývoji tolik vzdálily. Nikdo se nepokouší skrýt za »ospravedlňující« okolnosti, nikdo nevyzývá k likvidaci této hrozby lidstvu. I tragický případ Lva Abalkina, i trápení Sikorského, i jeho osudový výstřel tedy byly potřebné. Z dávných lekcí byly vyvozeny závěry. Ať si to lidstvo přeje nebo ne, lidenové jsou v jistém smyslu jeho děti. »Problém lidenů« nelze jednoduše uložit do archivu. Před světem Poledne se opravdu otevírá nová spirála vývoje, nové klubko »neřešitelných« problémů, které však musí být vyřešeny. A copak hledat řešení neznamena žít, pohybovat se kupředu a vyvíjet se? O tom v díle jasně mluví Leonid Gorbovskij. Čtenář si nemůže nepovšimnout scény smrti Gorbovského, která se však vůli autorů nekonala.

Smrt Gorbovského by pro tvůrce světa Poledne znamenala i jeho konec, definitivně zataženou oponu. »Zabít« oblíbeného hrdinu lze jen tehdy, když už autor nemá ani o světě co říct. Zpočátku nabýváme dojmu, že autoři chtějí

vskutku oponu zatahnout. Mrzutý stařec unavený životem a umírající v mukách, to by měl být Gorbovskij? Pro autory je tato scéna podle všeho nejdůležitější v celém díle. A připravili tu čtenářům opravdu překvapení. Dochází k něčemu nemožnému: Gorbovskij při zprávě o lidenech, o Toiovovi, o výsledku Maximova vyšetřování přestává umírat! Toto zvláštní spojení plně odráží stav věcí: smířený umírající Gorbovskij znovu zahořel zvědavostí, energií a láskou k životu a umírat přestal. Který jiný syžetový motiv by nám řekl víc o autorském postoji!

Umělecká intuice Strugackých zapracovala i tentokrát neomylně. Našli potřebný obraz a další dlouhé úvahy už odpadají. Jakmile Gorbovskij vstal ze smrtelného lože, protože jako jeden z prvních pochopil, že lidenové představují jen konec jedné etapy, přestávku před další cestou vpřed, znamená to, že ani svět Poledne neskončil. Prošel jen krizí, nic víc.

Znovu je třeba přemýšlet a jednat. Jednat a opět všechno od začátku promyslet. Je těžké být člověkem, ale na tom nelze nic změnit. A pokud se někdy zrodí iluze vyřešení všech problémů, budou zřejmě muset vyrůst zase nějakí jiní »lidenové«, aby včas lidem připomněli jejich povinnost myslet.

Smysl věty přenesené do názvu lze chápat různě. Vlny ztišují vítr... V textu byla pronesena vlastně náhodně, ale ve finále ji komentuje Gorbovskij, a to stačí k tomu, aby pozorný čtenář získal k této větě uctivý vztah. Navíc někdo z hrdinů ještě prohodil slovo »bozi« (»údělem bohů je vyvolávat vítr«).

Znovu jsou lidé postaveni proti bohům? Ovšem pokud je vítr údělem bohů, co znamenají »vlny«, které jsou s to postavit se větru a zabránit »božímu záměru«? Nejsou to vlny lidskosti v člověku, které ponechávají člověka tváří v tvář s jeho lidskými problémy? Být člověkem není břímě, je to povinnost, čestná nezbytnost, je to život sám. Novela bratří Strugackých tedy znovu připomněla vědomí povinnosti být člověkem.

A to je druhá bilance tohoto svazku.

Dvojice próz bratří Strugackých vyšla právě včas, v době, kdy se čtenáři pod vlivem nejnovějšího sociálního vývoje ještě aktivněji zapojují do procesu výstavby budoucnosti. Ani vědeckofantastická literatura nedokáže vykreslit její definitivní podobu. Ale právě tato literatura znovu připomíná, že budoucnost nemůže být bezmračná a »růžová«, že ještě přijde mnoho problémů, které lidstvo bude muset promyslet a zhodnotit.

Ale copak by tomu mohlo být jinak - v lidské budoucnosti?

V. Gakov